

10. obljetnica hrvatske nastave u Crnoj Gori

Sadržaj:

- 3** Svečano obilježena 10. obljetnica hrvatske nastave u Crnoj Gori
- 8** Održani izbori za Europski parlament
- 10** U Hrvatskoj i inozemstvu proslavljen Dan državnosti
- 12** Katolička mlađ na okupu
- 14** Dansko-crnogorski dodiri
- 17** Barka na ponti iz djetinjstva – Zoran Nikolić
- 21** Jedinствен likovni opus Željka Brguljana
- 24** Vrijedno svjedočanstvo o duhovnoj kulturi Boke kotorske
- 28** Čvrsta crnogorska spona s matičnom zemljom
- 32** Iz škrinje za duge plovidbe
- 35** Novosti iz HNV-a
- 38** Kronika Društva
- 42** Aktualnosti
- 54** Bokeška pjatanka
- 58** Potonuće Lloydovog parobroda „Baron Gautsch“ na liniji Kotor - Trst
- 62** Kapetan Bartulović u „Velikom ratu“
- 65** Tripković – Od slavonskoga hrasta do tankera
- 71** Kotor moje mladosti
- 74** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Legendarna „3J“
- 78** Graditelji kulturnog i tradicionalnog lica Herceg Novog
- 82** Dvanaest peraških „kazada“
- 84** Kronika grada Kotora

Poštovani čitatelji!

Uobičajeno je da se svake godine prigodnim manifestacijama u mjesecu lipnju obilježi Dan osnivanja Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore. Za to se ove godine pobrinuo Školski odbor na čelu s vrijednom profesoricom Anom Šarčević, dobro osmišljenim dvodnevni programom, kojim je obilježena 10. obljetnica pokretanja nastave na hrvatskome jeziku u Crnoj Gori koju je iniciralo Hrvatsko građansko društvo. Cilj učenja hrvatskoga jezika i kulture u Crnoj Gori za učenike pripadnike hrvatske nacionalne manjine je ostvariti svoj hrvatski identitet, ovladati hrvatskim jezikom u govoru i pismu, upoznati hrvatsku povijest i zemljopis, likovnu i glazbenu baštinu te razviti pozitivan emocionalni odnos prema Hrvatskoj i njezinoj kulturi u najširem smislu.

U lipnju je i Danom državnosti obilježena povijesna odluka o pokretanju razdruživanja Hrvatske od ostalih bivših jugoslavenskih republika.

U ovim vrućim ljetnjim danima ovaj broj Hrvatskoga glasnika donosi vam i veliki broj tema vezanih uz more, brodove, barke, pomorstvo: „Barka na ponti iz djetinjstva“, „Iz škrinje za duge plovidbe“, tekst uz stotu obljetnicu potonuća slavnoga broda Barona Gautscha, nastavak serijala „Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj“ te priču o najvećoj bokeljskoj brodarskoj kompaniji u inozemstvu dobrotorskog kapetana Tripkovića.

Kao i uvijek, donosimo vam najznačajnije aktivnosti Društva, novosti iz HNV-a, zanimljive kulturne aktualnosti...

Uživali smo u pripremi Glasnika, a nadam se da ćete i vi uživati u temama koje smo za vas odabrali.

Vaša urednica
Tijana Petrović

Tiskanje časopisa sufinancirali:

*** FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA**

*** DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA**

*** OPŠTINA KOTOR**

*** TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA**

„Hrvatski glasnik“, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen „Nikša Bućin“, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Milan Dobrilović, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Zoran Nikolić**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

Svečano obilježena 10. obljetnica hrvatske nastave u Crnoj Gori

Cilj je učenja hrvatskoga jezika i kulture u Crnoj Gori za učenike pripadnike hrvatske nacionalne manjine ostvariti svoj hrvatski identitet, ovladati hrvatskim jezikom u govoru i pismu, upoznati hrvatsku povijest i zemljopis, likovnu i glazbenu baštinu te razviti pozitivan emocionalni odnos prema Hrvatskoj i njezinoj kulturi u najširem smislu.

Priredio:
Dario Musić

Kada su osobe koje su vodile Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, godinu dana nakon osnivanja 2002. godine, inicirali ideju o mogućnosti osnivanja škole na hrvatskom jeziku u Crnoj Gori, izgledalo je to mnogima nerealno i nemoguće jer nisu postojale potrebne zakonske regulative, a i tadašnja politička previranja u Crnoj Gori i u okruženju nisu išla toj ideji u prilog. Ipak entuzijizam i želja su prevladali. Hrvati u Vojvodini su u to vrijeme već počeli formirati škole na hrvatskom jeziku što im je bilo omogućeno zakonom Republike Srbije. Prilikom posjete Hrvatima u Subotici sredinom 2002. godine iznijeli smo našu ideju tadašnjem predsjedniku Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG prof. Josipu Ivanoviću koji ju je vrlo rado podržao. Počele su pripreme za realizaciju projekta koji smo nazvali „Učimo hrvatski“ i prilikom održavanja manifestacije „Tjedan Hrvata iz Crne Gore“ u Zagrebu u rujnu 2003. godine posjetili smo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i u razgovoru s pomoćnikom ministra Ratimirom Kvaternikom, načelnicom Nadom Jakir i savjetnicom Nadom Zidar Bogadi predložili smo im našu želju da hrvatsku mladež u Crnoj Gori učimo hrvatskom jeziku. S velikim zadovoljstvom i interesom prihvaćen je u Ministarstvu taj naš prijedlog i dogovorene su smjernice za pripremu realizacije projekta „Učimo hrvatski“. HGDCG taj projekt u svoj program rada uvrštava kao prioritet i radi na njemu tijekom cijele godine. Tadašnji predsjednik Društva Tripo Schubert i tajnik Dario Musić nosioci su projekta. U pripreme je uključena Kotorska biskupija

Razgovori u Ministarstvu znanosti obrazovanja i sporta RH, s Ratimirom Kvaternikom, Nadom Zidar Bogadi i Nadom Jakir o edukovanju hrvatske djece u Crnoj Gori

Prvi sat hrvatskog jezika u Kotoru

i HKD „Napredak“ iz Donje Lastve. Pozvani su roditelji Hrvati da svoju djecu educiraju hrvatskom jeziku u ovoj našoj školi. Puni entuzijazma čelnici obiju udruga pokreću akciju upisa polaznika škole. U međuvremenu o našem projektu obavještavamo Ministra pro-

svjete i nauke Crne Gore Slobodana Backovića i odgovorne institucije u općinama Kotor i Tivat koji daju pozitivno mišljenje. Obavještavamo Ministarstvo u Zagrebu da su sve pripreme za početak nastave na hrvatskom jeziku učinjene i već sljedeće godine 2004. u

rujnu stiže iz Hrvatske učiteljica Maja Širola. Dolaskom učiteljice organiziraju se sastanci s roditeljima i djecom u Kotoru i Tivtu. Tog povijesnog dana 18. rujna 2004. godine na naše veliko zadovoljstvo svečano je započeo prvi sat hrvatske nastave u Kotoru u prostorijama HGDCG uz skromnu svečanost u prisustvu predstavnika Generalnog konzulata RH u Kotoru, HTV Zagreb, predstavnika crnogorskih medija, roditelja učenika i čelnika udruge. Istog dana u popodnevrim satima i u Tivtu je održan prvi sat hrvatske nastave. Tada je u Kotoru upisano 22 učenika, a u Tivtu 30.

Danas, desetljeće poslije, s ponosom proslavljamo 10. obljetnicu hrvatske nastave u Crnoj Gori. U tih 10 godina mnogo se toga pozitivnog dogodilo, posebno osamostaljenjem Crne Gore 2006. godine i usvajanjem Zakona o manjinskim pravima i slobodama 2011. ,gdje se navodi:

Član 13

Manjinski narodi i druge manjinske i nacionalne zajednice i njihovi pripadnici imaju prava na školovanje na svom jeziku i na odgovarajuću zastupljenost svog jezika u opštem i stručnom obrazovanju, u zavisnosti od broja učenika i finansijskih mogućnosti Crne Gore.

Prava iz stava 1 ovog člana ostvaruju se u svim stepenima vaspitanja i obrazovanja.

Prava iz stava 1 ovog člana ostvaruju se kroz posebne škole i posebna odjeljenja u redovnim školama.

Nastava se izvodi u cijelosti na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Kada se nastava izvodi na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacional-

nih zajednica obavezno se uči i službeni jezik i pismo.

Omogućeno nam je da svoje pravo školovanja na materinskom jeziku u potpunosti ostvarimo. Prema propozicijama i zakonu Republike Hrvatske u ovih 10 godina školu su vodile učiteljica Maja Širola iz Kastva kod Rijeke (2004. – 2008.), Marina Bastašić prof. iz Jastrebarskog kod Zagre-

ba (2008. – 2012.) i današnja učiteljica Ana Šarčević prof. iz Pleternice – Slavonija, koja je imala tu čast da s nama proslavi ovaj značajan jubilej – 10 godina od osnutka hrvatske nastave u Crnoj Gori koja se održava u Kotoru i Tivtu. U ovih 10 godina kroz školu hrvatske nastave prošlo je 180 djece pripadnika hrvatske manjine u Crnoj Gori.

Marina Bastašić,
prof. hrvatskog jezika i književnosti
iz Jastrebarskog (Hrvatska)
2008. – 2012. god

Maja Širola,
nastavnica razredne nastave
Iz Kastva kod Rijeke (Hrvatska)
2004. – 2008.god

Ana Šarčević,
prof.hrvatskog jezika i književnosti
i sociologije iz Pleternice -
Slavonija (Hrvatska)
2012 -

Učiteljica Ana sa svojim učenicima

Svečanost obilježavanja 10. obljetnice hrvatske nastave u CG održana je u Tivtu i Kotoru 12. i 13. lipnja 2014. Proslavu su uveličali predstavnici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske :

- magistra znanosti Vera Šutalo, načelnica Sektora za standard, strategije i posebne programe
- prof. Ivana Pilko Čunčić, voditeljica Službe za međunarodnu suradnju
- prof. Milan Bošnjak, glavni koordinator hrvatske nastave u inozemstvu
- kao i konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, te bivša učiteljica Marina Bastašić prof. koja je za tu priliku doputovala iz Jastrebarskog, dječji pisac Hrvoje Kovačević iz Zagreba. Ostali pozvani zbog zauzetosti nisu mogli doći na proslavu, ali su uputili zahvalu na poziv.

Izaslanstvo Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta RH sa gostima i organizatorima svečanosti u Kotoru

Prvog dana (12. lipnja) u Galeriji Buća u Tivtu prikazana je izložba arhivskih fotografija razvoja i rada hrvatske škole u ovih 10 godina, autora Darija Musića uz asistenciju prof. Ane Šarčević. Nakon izložbe održan je književni susret s Hrvojem Kovačevićem u atriju ljetnikovca Buća.

Posjetitelji izložbe razgledaju izložene slike

Književno veče Hrvoja Kovačevića

Drugog dana proslave (13. lipnja) u Kotoru u koncertnoj dvorani glazbene škole „Vida Matijan“ – u crkvi svetog Duha, u prisustvu velikog broja građana i djece, održana je prigodna svečanost na kojoj je izaslanstvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske zajedno s učiteljicom Anom uručilo učenicima knjižice za kraj školske godine, a HGDCG je svakom učeniku poklonilo Monografiju Društva. Prikazan je i kratki dokumentarni film o školi koji su snimili učenici škole uz pomoć Darovana Tušeka iz Zagreba koji je oduševio sve prisutne u dvorani. Osim filma učenici su u sklopu svečanosti izveli poseban kulturno-umjetnički program koji su pripremili sa svojom učiteljicom Anom.

Učenici hrvatske škole na svečanosti dodijele učeničkih knjižica na završetku školske godine

U popodnevnim satima u hotelu „Cattaro“ u Kotoru održan je okrugli stol na temu „Perspektive hrvatske nastave u Crnoj Gori“ na kojem su se čule brojne ideje o načinu unapređivanja nastave, suradnje sa školama u Hrvatskoj, terenskoj nastavi i dr. Na okruglom stolu govorili su, osim predstavnika Ministarstva iz Hrvatske, prof. dr. Milenko Pasinović, konzul RH u Kotoru Hrvoje Vuković, predsjednica HGI-ja i ministrica u vladi CG Marija Vučinović, Zoran Lalović iz Zavoda za školstvo Crne Gore te pokretači projekta hrvatske nastave Dario Musić i Tripo Schubert.

Izaslanstvo Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta RH za vrijeme boravka u Boki, u pratnji učiteljice Ane Šarčević obišlo je hrvatske udruge, hrvatski radio „Radio DUX“, Kotorsku biskupiju, Pomorski muzej te značajne kulturne i vjerske objekte.

S lijepim utiscima na sve doživljeno, dragi gosti i prijatelji otputovali su u Zagreb da ispričaju priču kako živi i radi mala hrvatska zajednica u Crnoj Gori – Boki kotorskoj.

Okrugli stol na temu perspektiva Hrvatske nastave u Crnoj Gori

Hrvatskoj nastavi u Crnoj Gori njenim voditeljima, sadašnjim i budućim, želim mnogo uspjeha i da ova škola obrazuje u što većem broju našu djecu i da potraje još dugi niz godina. Ako želimo da na ovim prostorima opstanemo kao Hrvati, moramo vratiti svoj materinski jezik tamo gdje je uvijek bio i kamo je pripadao. Materinski je jezik bo-

gatstvo svakog naroda, dokaz njegova identiteta i postojanja. Nestankom jezika nestaje i nacija. Zar trebamo ugasiti svoja ognjišta i nestati s ovih područja na kojima smo stoljećima živjeli, stvarali i širili našu kulturu i življenje? Ovo nam je jedinstvena prilika da se vratimo svojim korijenima, a mi to želimo i hoćemo.

HRVATSKA IZABRALA ZASTUPNIKE

Rezultati izbora za parlament u Bruxellesu potvrdili veliki sraz ljevice i pučana. Od 11 mjesta za Hrvatsku, koalicija na čelu s HDZ-om osvojila je 6 zastupnika s potporom od 41 posto, Kukuriku koalicija je osvojila 4 mandata s 30 posto, a jednog predstavnika imat će i ORaH s 9 posto.

Priredio:
Tripo Schubert

Održani izbori 25. svibnja za Europski parlament, koji predstavlja zemlje članice EU, mogli bi

odrediti novu političku klimu Starog kontinenta. Nakon toga će se definirati novi sastav Europske delegacije, koja je ranije kritizirana kako nema dovoljno legitimiteta. Sada se to mijenja: »Izbori su vrlo

značajni zbog mnogih zakona koji utječu na svakodnevni život naših građana, a koje donose Bruxelles i Strasbourg. Europska komisija podnosi prijedloge, no oni stupaju na snagu tek kad ih odobre vlade

i izglasa Europski parlament. Sada po prvi puta, zahvaljujući Lisabonskom sporazumu, ishod ovih izbora bit će uzet u obzir prilikom izbora sljedećeg predsjednika Europske komisije», kazao je *Jose Manuel Barroso*, koji dužnost predsjednika Europske komisije napušta u listopadu.

STATISTIKA

Europski parlament broji 751 zastupnika, a po prvi puta je potencijalnih 400 milijuna birača moglo neizravno utjecati na izbor novog predsjednika Europske komisije. Ipak, zemlje središnje i istočne Europe masovno su apstinirale od izlaska na ove izbore. Na začelju je s rekordno niskih 13 posto Slovačka, slijede ih Česi s 19,5 posto, Slovenci s 21, Poljaci 22,7 posto, te Hrvati s 25 posto birača.

Ipak, u više zemalja EU izlaznost je veća nego prije pet godina, uglavnom u starim zapadnim demokracijama. Najveći odaziv bio je u zemljama u kojima je glasovanje obavezno, Luksemburgu i Belgiji 90 posto,

Malti 75 posto. Slijede Italija s 60 posto, Grčka 58, Danska 56, Irska 52 posto. To daje ukupan odaziv na razini Unije od 43 posto.

GRUPACIJE

Izbori su protekli u tijesnoj borba pučana i socijalista. Demokršćani kancelarke *Angele Merkel* su osvojili 36 posto njemačkih glasova, SDP 28 posto, Zeleni 10, a euroskeptici 7 posto. U Grčkoj je pobijedila stranka radikalne ljevice *Syriza*, u Sloveniji stranka Slovenskih demokrata bivšeg premijera *Janeza Janše*, u Francuskoj je pobijedio desničarski Nacionalni front, u Poljskoj proeuropska opcija premijera *Donalda Tuska*.

Novi hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu

U ranijem sazivu socijalisti su usprkos slabijim rezultatima imali predsjednika Europske komisije, a sada se čeka dogovor aktera nakon utvrđivanja mandata. Pučani (demokršćani) su prema preliminarnim rezultatima osvojili 213 mjesta, socijaldemokrate 190, liberali 64, Zeleni 52, konzervativci 46, euroskeptici 38, ljevičari 42 zastupnika... To znači da su u odnosu na prije 4 godine pučani izgubili dio pozicija, a da je ojačala brojnost »nesvrstanih« zastupnika.

HRVATSKA

Od 11 mjesta za Hrvatsku, koalicija na čelu s Hrvatskom demokratskom zajednicom (HDZ-HSS-HSP AS-BUZ-ZDS-HDS) osvojila je 6 zastupnika s potporom od 41 posto, Kukuriku koalicija (SDP, HNS, IDS, HSU) 4 mandata s 30 posto, a jednog predstavnika imat će i ORaH s 9 posto.

Sastav hrvatskih zastupnika u Europskom parlamentu činit će: *Andrej Plenković (HDZ)*, *Dubravka Šuica (HDZ)*, *Ivana Maletić (HDZ)*, *Davor Stier (HDZ)*, *Ruža Tomašić (HSP-AS)*, *Marijana Petir (HSS)*, *Tonino Picula (SDP)*, *Biljana Borzan (SDP)*, *Ivan Jakovčić (IDS)*, *Jozo Radoš (HNS)* i *Davor Škrlec (ORaH)*.

Koalicija okupljena oko Socijaldemokratske partije bila

je nadmoćna u Međimurskoj, Varaždinskoj, Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji, a u svim ostalim pobijedio je HDZ s partnerima. Premijer Hrvatske i predsjednik SDP-a *Zoran Milanović* izjavio je da rezultat vladajuće koalicije smatra poticajem da nastavi raditi dalje. »Nema odustajanja, idemo naprijed još jače, odlučnije, odgovornije. Iz ovih rezultata prihvatamo pouku i kritike«, izjavio je u izbornoj noći *Milanović*. »Naš sljedeći korak je pobjeda na predsjedničkim izborima, a zatim i ozbiljna priprema za pobjedu na parlamentarnim izborima«, poručio je Lider HDZ-a *Tomislav Karamarko*. Predsjednik *Ivo Josipović* kratko je čestitao izabranim zastupnicima:

»Nadam se da će Hrvatska voditi aktivnu politiku na dobrobit Europe, ali i Hrvatske«.

KOTOR

Hrvati su birali europsku budućnosti i u Kotoru, u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske. Najveći broj Hrvata bio je iz Kotora i Tivta.

»Više od 30 birača glasovalo je u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru«, izjavio je za Hrvatski Glasnik, konzul Republike Hrvatske u Kotoru, *Hrvoje Vuković*.

25. LIPANJ DA

U HRVATSKOJ I INOZEMSTVU PROSLAVLJEN DAN DRŽAVNOSTI

23 godine svojim putem

Danom državnosti obilježava se povijesna odluka o pokretanju postupka razdruživanja Hrvatske od ostalih bivših jugoslavenskih republika, a koju je Hrvatski sabor donio 25. lipnja 1991.

Priredio:
Tripo Schubert

Povijesnoj odluci Hrvatskoga Sabora o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika donesenoj 25. lipnja 1991. prethodila je takva odluka građana Republike Hrvatske iskazana na referendumu održanom 19. svibnja 1991. godine. Građani su donijeli sljedeće odluke:

1. Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama. ("za" 93,24% glasača)
2. Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi. ("za" 92,18% glasača).

Na temelju takvog očitovanja volje građana, a nakon neuspjeha pregovora s ostalim bivšim jugoslavenskim republikama o izlasku iz državno-političke krize, Sabor Republike Hrvatske, na zajedničkoj sjednici sva tri saborska vijeća 25. lipnja 1991. godine donosi Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, kojom se utvrđuje da "ovim činom Republika Hrvatska pokreće postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ. Republika Hrvatska pokreće postupak za međunarodno priznavanje". Na istoj je sjednici Sabor donio i Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske.

Posredstvom međunarodne zajednice, radi lakših pregovora o razdruživanju među bivšim jugoslavenskim republikama, Brijunskom je deklaracijom utvrđen tromjesečni rok odgode primjene Ustavne odluke od 25. lipnja 1991.

godine. No, istekom moratorija na tu povijesnu odluku, 8. listopada 1991. godine Republika Hrvatska raskida državno-pravne sveze sa ostalim republikama i postaje slobodna, samostalna i neovisna država.

Do 2001. godine Dan državnosti se obilježavao 30. svibnja svake godine, u spomen na konstituiranje prvog višestranačkog Sabora 1990. godine. Danas se taj datum obilježava kao spomendan – Dan Hrvatskoga sabora.

U prigodi obilježavanja Dana državnosti predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko, predsjednik Republike Ivo Josipović i predsjednik Vlade Zoran Milanović položili su na Mirogoju vijence i zapalili svijeće kod spomenika Glas hrvatske žrtve – Zid boli, Grobnici narodnih heroja, Središnjem križu u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, grobu prvog hrvatskog predsjednika dr. Fra-

N DRŽAVNOSTI

nje Tuđmana i na zajedničkoj grobnici za neidentificirane žrtve iz Domovinskog rata na Krematoriju.

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je euharistijsko slavlje za Domovinu u prigodi Dana državnosti, u župnoj crkvi Svetog Mar-

ka. Misnom slavlju nazočio je i predsjednik Sabora Josip Leko te predsjednik Republike Ivo Josipović.

Simfonijski orkestar i Zbor Hrvatske radiotelevizije održao je u Hrvatskom narodnom kazalištu (HNK) svečani koncert u povodu Dana državno-

sti Republike Hrvatske, kojem su nazočili i predsjednici Leko, Josipović i Milanović. Uoči koncerta predsjednik Josipović uručio je odlikovanja dodijeljenja u povodu Dana državnosti.

Povodom Dana državnosti Republike Hrvatske predsjednik Republike Ivo Josipović uputio je čestitku građankama i građanima Republike Hrvatske sljedećeg sadržaja:

„Najsrdacnije vam čestitam Dan državnosti, rođendan naše Domovine!

Prije 23 godine, u teškim i neizvjesnim vremenima, proglašena je državna samostalnost Republike Hrvatske. Svoju slobodu i demokraciju morali smo ostvariti braneci Domovinu od agresije. U tome smo bili uspješni zahvaljujući jedinstvenoj volji da očuvamo našu mladu državu.

Obilježavajući Dan državnosti, sjećamo se svih onih koji su radili na nastanku, obrani i prosperitetu suvremene Hrvatske, posebno onih koji su za slobodu dali svoj život. Duboko smo im zahvalni.

Sjećamo se i razloga zbog kojih smo željeli samostalnu državu. Tražili smo slobodu, demokraciju, napredak, ljudska prava, bolji život. Kad god ocjenjujemo današnju Hrvatsku, kao i kad razmišljamo o njenoj budućnosti, prisjetimo se tih ideala i čuvajmo ono što smo uspjeli ostvariti.

Ali dužnost nam je krenuti i korak dalje. Raditi više i bolje za našu domovinu, za naše građane, pojedince i obitelji, nije samo naša građanska ili politička dužnost, nego i čast. Nitko drugi neće brinuti o našoj zemlji onoliko koliko možemo i moramo mi sami. Nitko je neće voljeti i željeti joj toliko uspjeha, kao što možemo mi. Zato, prije svega, o nama ovisi kakva će biti i njena i naša budućnost.

Svi koji vole Hrvatsku, u zemlji i inozemstvu, radom, kreativnošću, poduzetništvom i zalaganjem, doprinose i napretku naše zajedničke domovine. Učinimo sve da pobijedimo ovu gospodarsku krizu koja je toliko siromaštvom okovala zemlju i mnogim ljudima ugrozila egzistenciju.

Čestitajući naš veliki državni praznik, želim svim našim građankama i građanima da uvijek budemo s razlogom ponosni na svoju Domovinu – zemlju slobode, demokracije i prosperiteta“, stoji u čestitki predsjednika Josipovića.

Čestitka premjera Mila Đukanovića

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović uputio je, povodom 23. godišnjice od proglašenja nezavisnosti republike Hrvatske, čestitku predsjedniku Vlade Zoranu Milanoviću. „Crna Gora i republika Hrvatska njeguju intezivan politički dijalog, razvijanju kvalitetne i sadržajne bilateralne odnose, koje ćemo, vjerujem, u periodu pred nama upotpuniti snažnijom privrednom saradnjom, realizacijom zajedničkih projekata i valorizacijom zajedničkih ekonomskih potencijala. Uspješna saradnja u regionalnim okvirim, obostrana posvećenost regionu i njegovom napretku, ostaju čvrsta osnova naše saradnje“, naveo je u čestitki.

Đukanović je iskazao uvjerenje da će „Hrvatska, naš susjed i ujedno članica Evropske unije i NATO, i dalje igrati zapaženu ulogu u promociji spoljno političkih aktivnosti Crne Gore, usmjerenih ka članstvu u ovim organizacijama“.

*OVE GODINE KRAJEM TRAVNJA UPRILIČEN JE VELIČANSTVENI
SUSRET HRVATSKE KATOLIČKE MLADEŽI U DUBROVNIKU*

Katolička mladež na okupu

**Bog nas nije stvorio kao robove, On nas uvijek ljubi, ne
pamti naše grijehе, sve oprašta i zaboravlja**

Mladi Kotorske biskupije

Piše:
don Siniša Jozić

Susret hrvatske katoličke mladeži (SHKM) u Dubrovniku na kojem su

sudjelovali i mladi iz Kotorske biskupije predvođeni don Sinišom Jozićem, gdje se okupilo više od 35 000 mladih, protekao je veličanstveno, a mladi su unatoč nepovoljnim

vremenskim uvjetima program obilježili radošću i zajedništvom u vjeri.

Događaj je započeo 26. travnja u staroj gradskoj jezgri Dubrovnika obraćanjem dubro-

vačkog biskupa Mate Uzinića, a podizanjem barjaka SHKM-a i izvedbom himne *Na slobodu pozvani* službeno je otvoren. Dubrovačkim ulicama orila se pjesma i ples mladih na duhovno-zabavnim programima koji su se događali istodobno na 17 lokacija u Dubrovniku. Uslijedila je procesija s križem Susreta iz dubrovačke katedrale prema luci Gruž gdje je u 17 sati održano središnje euharistijsko slavlje na kojem je prije 11 godina misu predslavio sveti Ivan Pavao II., veliki prijatelj mladih.

Svetu misu je predslavio biskup Uzinić uz suslavlje 15 biskupa i oko 500 svećenika. U svečanu i radosnu ozračju mladi su s posebnom pozornošću slušali propovijed dubrovačkog biskupa. „Bog nas nije stvorio kao robove, On nas uvijek ljubi, ne pamti naše grijeha, sve oprašta i zaboravlja. Isus nikoga ne prisiljava na vjeru, ali uvijek nudi sebe. On vas je oslobodio i darovao vam slobodu za dobro, iskoristite ju“, poručio je biskup okupljenima rekavši mladima da na svijet i na Crkvu ne gledaju kao na nešto tuđe, nego prepoznaju svoju ulogu aktivnih članova društva i Crkve. „Pozvani ste biti odgovorni članovi svog društva, onako kako je Krist to učinio“, naglasio je dubrovački biskup.

Na kraju svečanoga misnog slavlja mladi su oduševljenim poklicima pozdravili najavu Vukovara kao mjesta sljedećeg SHKM-a 2017. godine.

Nakon svete mise mladi iz naše biskupije vratili su se svojim kućama, a ostali hodočasnici koji su došli iz BiH i drugih dijelova Hrvatske bili su srdačno primljeni i ugošćeni u obiteljima svih župa Dubrovačke biskupije. Drugog dana SHKM-a mladi su sudjelovali na nedjeljnim misama u župama u kojima su prethodnu noć prespavali.

Na Stradunu

Vjerujem da će ovaj dubrovački susret pozitivno utjecati na odnos svih mladih prema životu, smislenosti iskrena

zalaganja i duhovnom rastu. Dubrovnik je ispisao još jednu posebnu stranicu u svojoj bogatoj povijesti.

Obraćanje biskupa Uzinića

U MJESECU SVIBNJU REALIZIRANO GOSTOVANJE DANSKOG ZBORA, A U RUJNU SLIJEDI UZVRATNI POSJET DJEČJEG ZBORA I MANDOLINSKOG ORKESTRA

Dansko-crnogorski dodiri

Društvo crnogorsko-danskog prijateljstva, u suradnji s Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore, u fazi je realizacije projekta nazvanog „Misija ekumenizma - jedinstvo različitosti“.

Piše:
Slobodan Drašković

O Društvu crnogorsko-danskog prijateljstva

O no je osnovano 2003. godine s ciljem uspostavljanja kontakata, upoznavanja kultura dvaju naroda te prijateljstva među članovima Društva iz Danske i Crne Gore. Ostvarenje ovog cilja osmislili smo uz razmjenu iskustava o našim društvima i kulturama, uz učenje kako na demokratski način možemo rješavati razlike između kultura i različitih pristupa životnim situacijama, kako ostvarivati konstruktivne načine komuniciranja. Naše Društvo posebiće podržava ljude koji njeguju multivjerski, multinacionalni i ekološki način života.

U proteklih deset godina doveli smo u Crnu Goru svake

Koncert u katedrali sv. Tripuna

godine od 50 do 100 Danaca. Oni su učili o našoj zemlji, našoj kulturi i divili se ljepotama Crne Gore. Taj tok bio je uglavnom jednosmjernan: Danska - Crna Gora. Danci su boravili

uglavnom u Boki, u Krtolama, ali su upoznavali i ostale dijelove Crne Gore. Značajan je bio i projekt hodočasničkog pješačenja od Virpazara preko Rijeke Crnojevića, Cetinja,

Njeguša do Kotora i Krtola. Na putu su posjećivane crkve uz vođenje razgovora s pravoslavnim i katoličkim svećenstvom. Značajni je bio organizirani posjet danskih srednjoškolaca gimnaziji u Kotoru i srednjim školama u Tivtu i Ulcinju.

Projekt „Misija ekumenizma - jedinstvo različitosti“

Krajem ljeta prošle godine Steen Clausen, predsjednik našeg udruženja u Danskoj, došao je na ideju da se organizira gostovanje kamernog zbora prekrasne renesansne crkve Frederiksborg iz Hilleroda.

Naše Društvo prihvatilo je, u suradnji s Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore i muzičkom školom „Vida Matijan“ iz Kotora, zadatak organiziranja njihova gostovanja Crnoj Gori u mjesecu svibnju ove godine. Ta ideja dopunjena je našim prijedlogom da najmlađi muzičari okupljeni u dječjem zboru muzičke škole i mandolinskom orkestru HGD CG „Tripo Tomas“ održe koncerte u njihovu gradu u mjesecu rujnu ove godine gdje će promovirati muzičko-kulturno naslijeđe našega grada.

Stanovništvo Danske pretežno je protestantske vjere, a naš zbor i orkestar su mješovitoga katoličko-pravoslavnog sastava pa smo ovaj projekt nazvali „Misija ekumenizma - jedinstvo različitosti“. Projekt je započet odabirom pjevača i svirača, definiranjem repertoara, odabirom najpovoljnije rute putovanja, vrste prijevoza, financijske konstrukcije i svih ostalih pratećih aktivnosti.

Svim članovima radne grupe bilo je neobično što se sve ovo počelo planirati godinu dana unaprijed, ali se pokazalo da ovako značajan projekt upravo

Pred crkvom sv. Antuna, Cetinje

zahtijeva takav pristup jer tako jamči uspješnu realizaciju.

Gostovanje zbora Frederiksborg

Prvi dio ovog projekta realiziran je u razdoblju od 24. do 31. svibnja 2014. godine. Zrakoplovom Montenegro airlinesa došlo je 34 pjevača Frederiksborg kamernog zbora.

Zbor je osnovan 1963. godine, kao zbor veličanstvene crkve u dvorcu Frederiksborg u Hillerodu. Na repertoaru zbora je pretežno duhovna glazba renesanse, baroka, romantizma i modernizma te svjetovna glazba uglavnom iz skandinavskih zemalja, iz posljednja dva stoljeća. Zbor već nekoliko godina radi pod ravnanjem američkog dirigenta Paula Kima. Gostovali su u raznim europskim zemljama: Njemačkoj, Italiji, Španjolskoj, Švedskoj, Norveškoj, Nizozemskoj, Francuskoj, Engleskoj, Poljskoj i Češkoj. Drago nam je što se i Crna Gora može upisati na listu gostovanja ovog zbora.

Danci su se mnogobrojnim posjetiteljima predstavili predivnom, uglavnom skandinavskom sakralnom glazbom nastupivši 26. svibnja u katedrali sv. Tripuna u Kotoru, 28. svibnja u crkvi sv. Antuna u Cetinju i 30. svibnja u dvorani Kulturnog centra u Tivtu. Uživali smo u divnim vokalima pod dirigentskom palicom živopisnog dirigenta Paula Kima u izvođenju Lange-Mullerove „Ave Maria Stella“, Knut Nystedtova „Peace“, Schutzova „Die mit Tranen sahen“, Ola Gjeilova „Ubi Caritas“, Trond Kvernova „Corpus Christi Carol“ i mnogih drugih pjesama. Publika im je uzvraćala pljeskom i srdačnošću Mediteranaca.

Njihov boravak u Boki kotorskoj i obilazak Njeguša, Cetinja i Budve ostat će im u divnom sjećanju. Predsjednik Društva crnogorsko-danskog prijateljstva, Slobodan Drašković, organizirao im je kao dobar domaćin izlete brodicom od otoka Gospe od Milosti, preko otoka Gospe od Škrpjela, Perasta do Kotora. Upoznali su bogato kulturno naslijeđe ovoga dijela Bokokotorskoga zaljeva

U tivatskom Centru za Kulturu

koji je pod zaštitom UNESCO-a, kao kulturna i prirodna baština čovječanstva. Divili su se i uživali u čarima Boke. Također smo organizirali i putovanje autobusom živopisnim serpentinama preko Njeguša do Cetinja. Možete zamisliti kakav je to doživljaj bio za ljude čija zemlja ima najvišu planinu nadmorske visine od 182 metra. Nakon toga obišli su Cetinje koje je za europske prilike selo s obzirom na njegovu veličinu, ali koje je imalo krajem 19. stoljeća dvanaest diplomatskih predstavništava. Mnogi od njih do dolaska u Crnu Goru nisu ni čuli za nju odnosno neki tek onda kada je naša ženska rukometna reprezentacija pobijedila njihovu, jednu od najboljih reprezentacija svijeta. Danci su bili puni hvale i zahvalnosti na našoj gostoljubivosti i to su izrazili na jedan vrlo neobičan i lijep način. Kad su sletjeli u zračnu luku u Kopenhagenu cijeli

zbor je u pristanišnoj zgradi formirao krug te su otpjevali u znak zahvalnosti improviziranu pjesmu nama u čast. Za mnogobrojne ljude u zračnoj luci to je bio sasvim neuobičajeni prizor.

Uzvratni posjet Danskoj

Realizacija drugog dijela ovog našeg projekta je u tijeku. Privode se kraju završne pripreme za odlazak zbora mladih muzičke škole „Vida Matjan” i dječjega mandolinskog orkestra „Tripo Tomas” za Dansku. Uz 43 djece, u ekspediciji će biti i troje profesora, vođa puta, voditeljica koncerta i medicinska sestra. Dogovoren je posjet Danskoj u razdoblju od 26. do 30. rujna. Uz četiri dana boravka u Danskoj, predviđeno je da djeca po jedan dan posjete Prag i Beč. Tamo će im biti organizirano razgledanje grada sa službe-

nim vodičem. Smatramo da će i ovaj turistički dio našeg projekta biti značajan za našu djecu. Vidjet će dvije najstarije i najljepše europske metropole koje su s našom državom u jednom razdoblju povijesti pripadale zajedničkoj državi.

U Danskoj će zbor i mandolinski orkestar promovirati naše kulturno-muzičko naslijeđe i izvesti na koncertima skladbe kotorskih skladatelja (Brkanovića, Tomasa, Home-na, Matjana, Gregovića i dr.). Odlučili smo da nas upravo naša djeca predstavljaju danskoj publici. Oni će održati koncert u veličanstvenoj crkvi dvorca Frederiksborg u Hilleroadu, zatim u jednoj maloj crkvi i dvorani njihova kulturnog centra. Sve troškove boravka naše djece snosit će naše društvo u Danskoj. Djeca će biti smještena u danskim obiteljima, najvećim dijelom kod članova Frederiksborg zbora. To će im biti prilika, iako kratka, da upoznaju običaje i način života Danaca. Bilo bi dobro ako bi dio lijepih običaja mogli ponijeti sa sobom i njima obogatiti našu kulturu kao što su to u prošlosti činili naši pradjedovi-pomorci.

Na kraju bih želio zahvaliti ljudima i institucijama koje su pomogle u realizaciji prvog dijela projekta i to: Biskupskom ordinarijatu u Kotoru, dragim sestrama franjevkama crkve sv. Antuna na Cetinju, padre Josipu s otoka Gospe od Milosti, osoblju Kulturnog centra u Tivtu, predsjednici Općine Kotor Mariji Maji Čatović, Dolores Fabijan, voditeljici programa, Nikoli Ciku, bivšem veleposlaniku Crne Gore u Danskoj, Sandri Poljak i Jošku Katelanu, prevoditeljima, kao i Marini Dulović, direktorici muzičke škole „Vida Matjan” te Tripu Schubertu u ime HGD CG, koji su mi zdušno pomogli u realizaciji gostovanja zbora iz Danske.

Barka na ponti iz djetinjstva

Zoran Nikolić je socijalni radnik, fotograf i stolar – mornar koji je pronašao svoje more... Ljubav prema fotografiji, drvenim barkama i Boki, utkao je u sve čime se bavi. Tako je nastao i jedinstveni blog na ovim prostorima posvećen drvenim plovilima.

Piše: Igor Perić (Pobjeda)

Spoj zanimanja

Fotografi ga znaju kao majstora morskih pejzaža; kalafati i brodograditelji kao čovjeka koji promoviše tradiciju drvenih barki; za pacijente duševne bolnice u Dobroti on je terapeut i prijatelj iz radionice. A on je „sebe“ pronašao u Prčanju, na ponti dedova.

Zoran Nikolić iz Prčanja na nevjerovatno uspješan način spojio je profesiju i pasiju. Po zanimanju je socijalni radnik, ali je tek zahvaljujući hobijskom – stolarskom zanatu – dobio posao u struci. I postao radni terapeut u bolnici u Dobroti. Tamo, već deceniju, vodi stolarsku radionicu, koja je mjesto za druženje, praksu i terapiju.

Njegove pasije i zanimanje se prepliću. Ljubav prema fotografiji, drvenim barkama i Boki, utkao je u sve čime se bavi. Tako je nastao i jedinstveni blog na ovim prostorima posvećen drvenim barkama (drvenebarke.blogspot.com). Pokrenuli su ga pokojni Branko Nikolić i on. Stranice tog internet kutka prelistavaju ljubitelji drvenih barki sa svih meridijana. To su, da parafraziramo moto bloga, svi oni koji imaju barku, ili namjeravaju da je imaju.

Vjerovatno je jedini terapeut koji svoje pacijente vodi u dir barkom po zalivu. Makar jednom godišnje to je nepisani ritual. Njegov terapijski pristup ruši konvencionalne barijere i na jedinstven način ljudima daje šansu da pronađu sebe.

Usput, foto je dopisnik bokeškog Dux radija.

Zoran Nikolić

Za takav pristup životu i radu, moglo bi se reći da je kriva jedna drvena barka iz Zoranovog djetinjstva. Ista kojom danas brodi zalivom.

No, krenimo redom. Primjer našeg sagovornika svjedoči kako čovjek može da pojednostavi jako komplikovane stvari u životu, samo kad hoće.

- Kada nešto naumite i zacrtate, život posloži situacije da se to i ostvari. To važi u poslu, hobiu, ljubavi – kaže Zoran.

Uprkos svemu – jedriti se mora. Kako u životu, tako i na moru. Bitno je držati kurs i ploviti naprijed, s nadom u puna jedra. Takav pristup životu ima Nikolić, koji je mornarski nerv i ljubav prema jedrenju otkrio tek kao formiran čovjek. I to u Prčanju, gdje se, moglo bi se reći, obreo igrom slučaja, ili smjerom životnih vjetrova.

- Otac mi je bio vojno lice, rođen sam u Skoplju, živio u Sarajevu... Kada sam nakon rata u Bosni došao u Prčanj da živim, supruga Marija me nagovorila da pokušam reparirati staru porodičnu drvenu barku – pasaru. Istu onu koju sam kao dijete dovezao od majstora-kalafata iz Bijele na pontu ispred naše kuće. Ta

je barka kopča koja me najdublje vezivala za djetinjstvo i Boku.

Nakon decenija opravki, ležanja po mandračima i konobama, pasaru je trebalo konzervirati i spasiti propadanja. Preko prijatelja saznao sam za epoksidnu smolu, takozvanu rezinu, i uz pomoć te dvokomponentne smjese sačuvao barku dvostruko: i njen izvorni oblik i maritimne osobine, a potom i drvenu konstrukciju od daljeg propadanja. Ona je sada „jedan komad“, poput plastičnih barki, ali sa dušom od drveta – priča Zoran.

Vremenom, posvećenost i ljubav prema drvenim barkama podijelio je sa rođakom Brankom Nikolićem, koji je živio u Moskvi.

On ga je nagovorio da zajedno aktiviraju blog koji će biti svojevrsan dnevnik- hronologija opravki jedne pasare, a potom i mjesto za promociju tradicije, razmjenju iskustava...

Lantina

Njegov rođak je umro prije nekoliko godina. Uslijedilo je zatišje na blogu, a onda se Zoran ponovo aktivirao.

Vremenom je, potaknut iskustvima i komentarima posjetilaca, Nikolić došao na ideju da barku naoruža jedrom. Dobio je od prijatelja iz Hrvatske jedro trapeznog oblika – tradicionalno jedro na potezu od Venecije do Zadra.

Želja mu je, međutim, da ubrzo nabavi i domaće latinsko jedro, iliti lantinu, koje je tradicionalno vezano za obale južnog Jadrana.

Kao što sam kaže, kad čovjek nešto naumi i iskreno želi, to u njegovom slučaju znači da će se na drvenoj pasari bijeliti trouglasta lantina. Na radost njegovu, prijatelja, ali i turista u Boki.

- Ne postoji ništa što bi moglo nadomjestiti osjećaj koji vas obuzme kada svojom rukom opraviti drevnu pasaru iz djetinjstva i držite njeno kormilo, zatežete škute preko koloturnika i „jurite za vjetrom po Boki“, kako to voli reći moja supruga Marija – priča Zoran.

Cijelo prošlo ljeto brzinom vjetra iskako je iz kuće na pontu, čim bi kroz prozor vidio da ima maestrala, ili okreće jugo... Razapinjao bi jedro na drvenoj pasari, koju je svojim rukama spasio od zuba vremena.

Makar ga komšinica u šali zvala Ivo Vizin – koristio svaki dašak vjetra da izbrusi znanje i nauči da jedri.

I taj se san ostvario Zoranu Nikoliću.

Zaposlio ga hobi

Zorana i njegovu suprugu Mariju ratni vrtlog devedesetih odvojio je od Sarajeva. Nakon dolaska u Boku posao mu je bio prijeko potreban, pa je pokušao u branši.

-Pokucao sam na vrata Borislava Mitrića i Psihijatrijske bolnice u Kotoru, tražeći posao. Saopštio mi je da je mjesto socijalnog radnika popunjeno. Nijesam odustajao već

sam ponudio da, ukoliko treba, mogu da opravim stolariju, napravim vrata ili prozore jer je rad sa drvetom bio moj hobi. Ispostavilo se da je Mitrić u bolnici ranije napravio stolarsku radionicu. Ideja je bila da to bude prostor za poseban vid terapije za dio pacijenata. Samo mu je trebao čovjek koji će imati ulogu radnog terapeuta. Tako je mene, u stvari, zaposlio moj hobi i Mitrićeva vizija da se na taj način može pomoći pacijentima – kaže Nikolić.

Jezik kalafata

Na Zoranovom blogu, i tokom razgovora sa njim, čitalac i sagovornik lako hvata primorske termine koji svjedoče o tradiciji i vezi obje strane Jadrana.

Tako saznate da su madijeri – oplata drvene barke, korbe naziv za rebra, banci su klupe, razma je ivica barke po samom vrhu. Na razmi se nalazi škarmadur – držač za škaram (naslon za veslo).

Pitamo ga da li škaram ima veze sa istoimenom vrstom ribe (jadranska barakuda, škarm).

- Ima veze očito, jer je riječ o vretenastoj formi, a ko po kome nosi ime, to vam ne bih znao reći – kaže Zoran.

Kroz razgovor sa njim neizbježno utvrdite da je škota – konop, kanap. Bum je donja letva na jedru, koja šeta lije desno dok hvatate vjetar.

Baćeo, baćel – je koloturnik, koturača preko kojeg se kanapom napinju jedra... Uglavnom, spozna se makar dio je-

zika kalafata – majstora koji prave drvene barke.

Fotografije

Na Zoranovim fotografijama morski su motivi neizbježni.

- Ne idem daleko, izađem na pontu i sve je preda mnom – kaže Zoran.

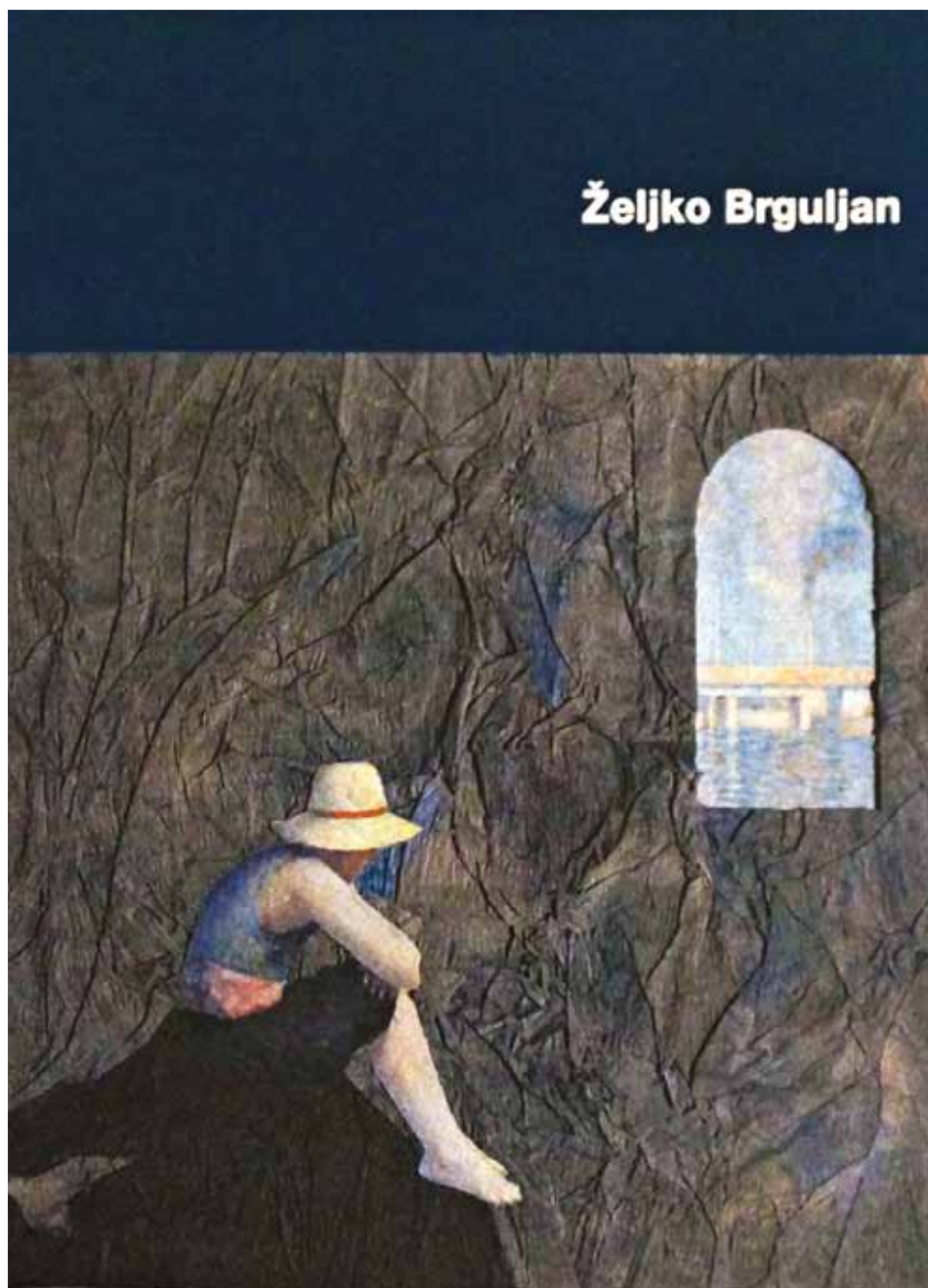
Do sada je imao tri izložbe fotografija (dvije i jedna je doživjela reprizu). „More i brodovi“ i „Kotor noću“. Ova je druga nanovo bila postavljena tokom manifestacije „Noć muzeja“ u Kotoru prije nekoliko godina, na inicijativu Mileve Vujošević iz muzeja.

Treća samostalna izložba biće urpiličena u Pomorskom muzeju u Perastu, na dan Fašinate 22. jula, pod pokroviteljstvom Dux radija.

*PREDSTAVLJENA LIKOVNA MONOGRAFIJA „ŽELJKO BRGULJAN“
AUTORA NIKOLE ALBANEŽA*

Jedinstven likovni opus Željka Brguljana

**Predanost
Željka Brguljana
naslijeđenim
usađenim
vrednotama, kao
i onima osobno
odabranima
tijekom odrastanja
i sazrijevanja,
materijalizirala
je opus neobičan
i začudan (koji
iza naizgledne
banalnosti
krije slojevite
dubine), usamljen
i jedinstven
(a njegova je
izdvojenost
zapažena i u
specifičnim
svjetskim okvirima,
stoga i potvrđena
na prestižnim,
specijalističkim
izložbama i
nagradama), ali
nedvojbeno i
osobite kakvoće.**

Piše:
Marija Bednjanec

U srijedu 21. svibnja 2014. u Muzeju za umjetnost i obrt predstavljena je likovna monografija Željka Brguljana. O njegovu likovnom stvaralaštvu i o knjizi mnogobrojnoj okupljenoj publici, uz uvodnu riječ predsjednika upravnog odbora HDLU-a Josipa Zankija, govorili su akademik Tonko Maroević, dr. Enes Quien, prof. Nikola Albaneže i prof. Grozdana Cvitan. Slušajući tako eminentne stručnjake koji govore o vrijednosti likovnih djela Željka Brguljana osjećala sam se iznimno ponosnom što smo kolege i prijatelji i što radimo u istoj školi.

Željko Brguljan, profesor strojarske skupine predmeta, primjer je samozatajne, iznimne osobnosti, talentiranosti i marljivosti. U radnoj

sredini većina ga pozna kao vrsnog nastavnika, požrtvovanog i omiljenog razrednika, duhovitog kolegu spremnog na suradnju i pomoć. Živeći tako godinama uobičajeni život srednjoškolskog profesora sa svim radostima i naporima našeg poziva Brguljan je ostvarivao polako, ali uporno jedno iznimno likovno djelo u tehnici kolaža. Vrijednost njegovih radova ubrzo je prepoznata te su se zaredale mnogobrojne izložbe. Samo nekima od nas bili su poznati Željkovi uspjesi na likovnim natjecajima u Americi. Konačno, ove godine izašla je likovna monografija o njegovu radu u izdanju Hrvatskog društva likovnih umjetnika. Autor monografije likovni je kritičar Nikola Albaneže, a recenzenti akademik Tonko Maroević i prof. dr. Ive Šimat Banov. U uvodu monografije N. Albaneže piše: *Predanost Željka Brguljana naslijeđenim*

usađenim vrednotama, kao i onima osobno odabranima tijekom odrastanja i sazrijevanja, materijalizirala je opus neobičan i začudan (koji iza naizgledne banalnosti krije slojevite dubine), usamljen i jedinstven (a njegova je izdvojenost zapažena i u specifičnim svjetskim okvirima, stoga i potvrđena na prestižnim, specijalističkim izložbama i nagradama), ali nedvojbeno i osobite kakvoće. (Albaneže, N. - Željko Brguljan, 2014., str. 11.)

O kojim naslijeđenim i odabranim vrednotama je riječ? Naslijeđene vrednote baštini iz zavičaja i kršćanske ikonografije, a Željkov je zavičaj Zaljev hrvatskih svetaca - Boka kotorska. Odabrane vrednote su iznimna likovna kultura i odlično poznavanje povijesti umjetnosti. U tim okvirima Ž. Brguljan ostvaruje svoj misaoni i duhovni izraz oblikujući svoje kolaže koji su mozaik sazdan

S predavljanja monografije

od patnje i razočarenja, pre-mazom vjere i nade spašen od trenutnog razaranja (riječ autora), dakle sam život.

U jednom pismu iz 1901. A. G. Matoš piše: *Pošto će vam kritika naših prilika biti negativna, ne ostanite kod negacije već radite - radite vi, kad nema drugih.* Željko Brguljan kao mali broj ljudi u ovome narodu drži se tih riječi velikog Matoša jer uz likovni rad neumorno se bavi istraživanjem kulturnog naslijeđa Boke kotorske. Traganjem u mnogobrojnim, često inozemnim arhivima, otima zaboravu bogatu prošlost Boke kotorske i baštinu generacija svojih predaka Bokelja, vrsnih pomoraca, istraživača, vjernika i umjetnika. Među ostalima, ostvario je izložbe: *Boka kotorska u hrvatskom slikarstvu*, 1998. u Galeriji Forum, Zagreb te u Palači Milesi, Split i *Dalla storia delle Bocche di Cattaro - La cravatta tra i Bocchesi/Iz povijesti Boke kotorske - kravata u Bokelja*, 2009. u Svetišću sv. Leopolda Mandića u Padovi te u Državnoj knjižnici u Trstu; 2010. u Etnografsko-

me muzeju u Zagrebu; 2013. u Hrvatskoj matici iseljenika u Puli te u Gradskoj knjižnici u Rijeci. Od knjiga ističemo: *Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju*, 2008., Župni ured Prčanj - Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“, Zagreb; *Melita Bošnjak* (likovna monografija), 2010. Antibarbarus, Zagreb; *Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića*, 2011., Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“ - Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zagreb-Kotor, a među mnogobrojnim objavljenim tekstovima: *Biskup Marko Kalogjera i Boka*, u *Zborniku radova znanstvenog skupa 'Biskup Marko Kalogjera': o 120. obljetnici smrti*, 2008., Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“ - Područni centar Dubrovnik, Split.

Vrijedan je Brguljanov doprinos poznavanju hrvatskog pjesnika tragične sudbine, također Bokelja - Viktora Vide. Koliko je samo strpljenja i marljivog rada po župnim i drugim arhivima uloženo da bi se istražilo i dokumentira-

lo podrijetlo i životne okolnosti pjesnika i objavila studija *Prilog životopisu pjesnika Viktora Vide* (u: Viktor Vida, *Sabrana djela*, 2012. Dora Krupićeva - Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“, Zagreb).

Kao i u Vidinim stihovima:

*Mjesec nad zaljevom
golubica s grančicom u kljunu
Kap rose na krilu mrtvog
šturka
ispod maslina.*

*Na tom kamenu i moji dragi
snivaju:
Njiše ih južni vjetar u rogačima
iznad svjetlucavog mora
s plutom i stakalcima...
(Ex voto),*

izgubljeni zavičaj živi u slikama, člancima i studijama Željka Brguljana. Oteti zaboravu može se jedino umjetničkim djelom i nesebičnim istraživačkim radom i objavljivanjem, a to je dano marljivim, skromnim i talentiranim ljudima. Njima pripada profesor Brguljan.

*PREDSTAVLJENA MONOGRAFSKA PUBLIKACIJA HRVATSKO
KULTURNO DRUŠTVO „LJUDEVIT GAJ“*

Vrijedno svjedočanstvo o duhovnoj kulturi Boke kotorske

Publikacija, uz osnovnu temu koja donosi kroniku Društva „Ljudevit Gaj“, nizom detalja pruža mogućnost da zavirimo i osjetimo atmosferu života tridesetih godina XX. stoljeća. Zato je ova knjiga još jedno autentično svjedočanstvo o Lastvi i Boki, njezinim ljudima, njihovim navikama i potrebama te poimanju vrijednosti, vremenu u kojem je duhovnost bila iznad materijalnoga.

Piše:
Marija Mihaliček

Monografska publikacija *HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO „LJUDEVIT GAJ“*, novo izdanje Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, koja svjedoči o jednom segmentu kulturne povijesti Boke kotorske, tiskana je ove godine uz potporu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava CG.

Autorica Anita Mažibradić svojim predanim istraživačkim radom na dokumentima Istorijskog arhiva u Kotoru godinama daje doprinos znanosti i otkriva dragocjene pojedinosti iz prošlosti Boke kotorske, a na našu sreću i veliko zadovoljstvo bavi se i zavičajnim prostorom Tivta. To potvrđuje i ova knjiga - dokument o zavičajnoj kulturnoj povijesti, u kojoj Anita sačuvanu dokumentaciju HKD „Ljudevit Gaj“, poput vrsnog arhivista, donosi krajnje profesionalno i objektivno.

Knjiga je strukturirana u četiri cjeline. Pošto je ovo izdanje namijenjeno stručnoj, ali i široj javnosti, smatram da je sažeti povijesni okvir, kojim započinju stranice knjige, koristan i neizbježan u širem kontekstu teme kojom se knjiga bavi.

U naseljima Gonje i Donje Lastve život se arhivski prati više od šest stoljeća (od XIV. stoljeća), kada kotorski plemići u pitomom lastovskom i tivatskom ambijentu podižu ladanjske kuće, a kasnije i pomorske porodice iz Prčanja i Dobrote koje su se obogatile ostavljajući graditeljski trag koji u ostacima i danas baštinitimo. Ističe se važnost Statuta grada Kotora, kojim su regulirani društveni odnosi i šireg područja u koji spada i Lastva. S pravom autorica vidi u pomorstvu, kojim su se Lastovljani bavili više nego ostali

S predstavljanja: Adrijan Vuksanović, Anita Mažibradić i Marija Mihaliček

stanovnici sela tivatskog područja, izvorište kulturoloških dodira sa svijetom. Autorica u ovome dijelu knjige koristi historiografske podatke don Iva Stjepčevića, Pavla Butorca, Anđelka Stjepčevića, ali nam donosi i niz zanimljivih do sada nepoznatih arhivskih vijesti o agrarnim odnosima i graditeljstvu.

Polovinom XIX. stoljeća susrećemo se s pojavom raširenom u čitavoj Boki kotorskoj djelovanjem asocijacija: kulturno-prosvjetnih društava u kojima su naši preci ostavili neizbrisiv civilizacijski trag i potvrdu slavenskoga (ilirskoga) preporodnog duha i hrvatskoga etnosa ovoga prostora.

Autorica nam predočava povijesne prilike kada se u Lastvi osniva Pjevačko društvo „Ljudevit Gaj“ 1935., koje djeluje do 1941. godine. U kontekstu jugoslavenske ideje apostrofira tradicionalnu prilagodlji-

vost i lojalnost Hrvata Boke kotorske državnim upravama, ali i njihova nastojanja u očuvanju nacionalnog i vjerskog identiteta *kroz kulturni iskaz koji neće ugroziti drugoga i drugačijega*.

Pjevačko društvo „Ljudevit Gaj“, kao i druga kulturno-prosvjetna društva u Gornjoj i Donjoj Lastvi, ima svoje važno mjesto među čak 100 društava u Boki koji su tijekom 150 godina širili prosvjetno-kulturna, nacionalna, demokratska i građanska obilježja. Hrvatska društva u Boki u svojim imenima čuvaju sjećanje na ličnosti hrvatske povijesti: *kraljeva Tomislava i Zvonimira, banova Zrinskih*, a društvo kojim se bavi ova knjiga na *Ljudevita Gaja*, prvaka i ideologa *ilirskog preporoda*, književnika, pjesnika i reformatora hrvatskoga jezika. Arhivska građa o osnivanju i djelovanju Pjevačkog društva

„Ljudevit Gaj“, kome je 1940. dodan hrvatski predznak, dana je kronološki u najvažnijem i najopsežnijem dijelu publikacije. Sveobuhvatno se prate godišnje skupštine i aktivnosti u kulturnim programima i nastupima, službenoj korespondenciji, financijskim izvještajima i popisima članova Društva tijekom njegova šestogodišnjeg postojanja. Anita nam donosi ovu dokumentarnu građu integralno, ne vršeći selekciju vijesti, što čitatelju daje mogućnost da upozna sve aspekte djelovanja Društva.

Ono što se nameće kao prvi dojam i što izbija iz sadržaja svakog dokumenta je entuzijizam i ljubav prema glazbi jer je ovo, kao i slična društva u Boki, jedino na tim temeljima moglo opstati u oskudnim vremenima bez gotovo elementarnih uvjeta: bez financijske potpore i bez vlastitog prostora za vježbanje i održavanje programa - koncerata, akademija, zabavnih večeri s plesom. Samo je želja Lastovljana

da se život osmisli, da se mještani i svi u okruženju okupe oko različitih programa koji će zadovoljiti njihove kulturne, društvene pa i humanitarne potrebe bila poticaj za daljnji rad i njegovo održavanje.

Kronika Pjevačkog društva „Ljudevit Gaj“ bilježi samostalne nastupe i česte koncerte s društvima *Napredak* iz Gornje Lastve, *Zvonimirom* s Mula, *Hrvatskim sastankom* iz Škaljara.

Prigodnim programima Društvo je sudjelovalo u obilježavanju obljetnica, proslave u Lastvi i čitavoj Boki, a redoviti su bili nastupi u crkvi sv. Roka za blagdane (sv. Roka, sv. Josipa, Tijelova, Božića, Silvestrova...) i drugih crkvenih svečanosti pa se tako bilježe nastupi prilikom održavanja svečanog prisjećanja na kralja Aleksandra I. ujedinitelja, svečane zadušnice za biskupa Frana Učelinija, blagodarenja u povodu rođendana kralja Petra II. itd.

Koncerti i akademije održavani su u Domu jadranske straže, dvorani Jugoslavenškoga doma, kavani Bačanovača u Tivtu, kavani Dojmi u Kotoru (u povodu Bokeljske noći), kao i česte zabave s plesom u kavani Josipa Baziliška u Donjoj Lastvi.

Za istraživače glazbene tradicije Boke i muzikologe repertoar Pjevačkog društva „Ljudevit Gaj“ koji je iznesen u knjizi bit će značajan jer će naći potvrdu da je Društvo podjednako njegovalo duhovnu i svjetovnu glazbu. Upornost, vježbanje, uz njihov muzički talent, omogućili su da usvajaju zahtjevni repertoar u kojem su bile zastupljene dionice za zbor hrvatskih autora: poznatih skladatelja Ivana Zajca, Vatroslava Lisinskog, Jakova Gotovca i čitavog niza ostalih čija imena bilježi ova knjiga. Svako treba istaknuti značajnu činjenicu da su među njima bila zastupljena djela bokeljskog skladatelja Iva Brkanovića (1906. - 1987.) iz Škaljara.

Za uzdizanje razine zbarske glazbe Pjevačkog društva „Ljudevit Gaj“ zaslužna su značajna imena bokeljske glazbene tradicije, a među njima voditelji zbora bili su: Kotoranin Anton Kopitović (1913. - 1983.), koji je kasnije ostvario značajnu glazbenu karijeru u Argentini, zatim Antun Homen (1906. - 1990.), orguljaš crkve sv. Tripuna, pedagog i glazbenik.

Ovom prilikom treba posebno naglasiti da su za šestogodišnjeg djelovanja muškog i mješovitog zbora članovi *Ljudevita Gaja* dali zaista veliki doprinos širenju glazbene kulture u sve društvene slojeve, pogotovo ako uzmemo u obzir da je to vrijeme kada nije postojalo organizirano glazbeno obrazovanje osim privatnih poduka koje su u Kotoru davali glazbenici školovani u drugim sredinama.

Ne smiju se također zaboraviti povijesne okolnosti posljednjih godina djelovanja Društva pred Drugi svjetski rat, koje su se odrazile i na rad i učestalije probleme u organiziranju i djelovanju Društva zbog razilaženja pojedinaca u političkim uvjerenjima.

Ipak te sjene ne mogu umanjiti kulturne domete lastovske male sredine i prinos njezina Hrvatskoga pjevačkog društva „Ljudevit Gaj“ ne samo glazbenome, nego i ukupnome kulturnom životu - od čitaonice do diletantskih glumačkih skupina koje su djelovale pod okriljem Društva.

Konačno, treba naglasiti i još jednu dimenziju jer ono što zrači iz ovih arhivalija, a što će pažljivi čitatelj pronaći „među redovima“ kronike ovoga kulturnog društva i njegovih protagonista koji nisu bili intelektualna elita već činovnici, zanatlije, radnici, baca svjetlo na vrijeme u kojemu su odgovornost, preciznost, međusob-

no poštovanje postojale kao uobičajene regule.

Niz zanimljivosti sigurno neće promaknuti čitatelju, na primjer da su članovi zbora brodom „Albanija“ Zetske plovidbe trebali putovati šest sati do Dubrovnika gdje su imali koncert. Zatim detalji o pripremama za organizaciju koncerata, scenskih igroka za i zabava s plesom. Članovi društva brinuli su se o svemu: ukrašavanju prostora, potrebnome mobilijaru, osvjetljenju i pripremi obveznog bifea (nešto kao današnji koktel). Saznajemo da su se Lastovljani i gosti krijeptili sendvičima sa šunkom, napolitankama, kruškovcem i višnjakom, sokom maline, a sve to su nabavljali u lokalnim podrumima, trgovinama i pekari Tarle.

Publikacija, dakle, uz osnovnu temu koja donosi kroniku Društva „Ljudevit Gaj“, nizom ovih i drugih detalja pruža mogućnost da završimo i osjetimo atmosferu života tridesetih godina XX. stoljeća. Zato je ova knjiga još jedno autentično svjedočanstvo o Lastvi i Boki, njezinim ljudima, njihovim navikama i potrebama te poimanju vrijednosti, vremenu u kojem je duhovnost bila iznad materijalnoga.

Tekst prate kopije originalnih dokumenata iz arhive Pjevačkog društva „Ljudevit Gaj“, a osobito mi je žao što u ovoj monografiji autorica nije našla mjesto za niti jednu fotografiju koja bi uz arhivsku građu upotpunila dokumentarnost ovog izdanja. Međutim, želim istaknuti dobar izbor ilustracija za naslovnicu knjige. Na prednjoj korici je prikazan poznati portret Ljudevita Gaja u ilirskoj odori, a na zadnjoj segment poznatog djela Vlahe Bukovca *Ilirski preporod*, na kome se vidi lik prvaka ideje panslavizma čije ime nosi lastovsko pjevačko društvo. Na omotu knjige je reproduciran

u cjelini Bukovčev simboličan prikaz *ilirskog preporoda*, povijesna kompozicija iz 1895. na velikome zastoru Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. Po meni to je pravi izbor za likovno uobličenje knjige, pogotovo što pamtim iz djetinjstva da je njezina printana reprodukcija ukrašavala zidove naših starih kuća (Ivanu Gunduliću, koji sjedi na prijestolju, dok ga krune vile, prilazi povorka hrvatskih preporoditelja-iliraca predvođena Ljudevitom Gajem. Iza njega su Antun Mihanović, Janko Drašković, Dimitrije Demetar, Ivan Mažuranić, Stanko Vraz, Mirko Bogović, Sidonija Rubido-Erdödy, Ivan Kukuljević Sakcinski, Pavao Štoos, Petar Preradović, Antun Nemčić, Vatroslav Lisinski, Ferdo Livadić, Ljudevit Vukotinović i Dragutin Rakovac. U prvome planu desno su glumci iz vremena nastanka slike: Adam Mandrović i Marija Ružička Strozzi te Josip Freudenreich.

Na kraju možemo zaključiti da danas, nakon skoro osam desetljeća, percepcija ovoga dokumentarnog materijala nudi autentičnu sliku jednoga kratkog vremenskog razdoblja, ali segmenta bez kojeg je nezamislivo stvaranje mozaičkoga povijesnog, ekonomskog, društvenog, sociološkog i kulturnog miljea Lastve, Tivta odnosno Boke kotorske u prvoj polovini prošlog stoljeća.

Zato smatram da objavljivanje ovakvih svjedočanstva ne znači samo trajno sačuvati sjećanje na protagoniste i njihovo djelovanje u želji da život duhovno obogate, nego znači i **ispisati dio zavičajne povijesti**. A ona nam je dugo vremena izmicala, ostajala nepoznata ili ponekad samo bila ispričana kao nostalglična uspomena od naših očeva i djedova.

Čvrsta crnogorska spona s matičnom zemljom

Nacionalna zajednica Crnogoraca koja okuplja 150 članova iduće godine slavi vrijedan jubilej, dvadeset godina predanog rada na očuvanju i njegovanju nacionalnog identiteta

Piše: **Slavica Kleva** Snimio: **Petar Fabijan** (Zeleno i plavo)

Nacionalna zajednica Crnogoraca u Rijeci iduće 2015. godine obilježit će značajnu obljetnicu, punih dvadeset godina djelovanja na širem riječkom području.

- Očuvanje identiteta crnogorske nacionalne manjine i njenih nacionalnih obilježja, osnovni je cilj Udruge, a zahvaljujući njezinim članovima koji se nesebično posvećuju različitim oblicima aktivnosti, u budućnost Nacionalne zajednice Crnogoraca ne treba sumnjati, kazao nam je uvodno predsjednik Vasilija Vukosavović. Svatko od nas sedmero članova Predsjedništva, a to su Milović Zoran, Živko Pejović, Nikola Lučić, Dušanka Bešlić, Luka Bešlić, Aleksandra Kovačević Crnić i ja, pokriva jedan dio aktivnosti i stoga se izvrsno nadopunjujemo, nastavlja predsjednik, a u svakom trenutku o svim našim aktivnostima zna i brine tajnica Samanta Toffetti.

Vasilija Vukosavović, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca u Rijeci

Maškarana grupa iz Cetinja pod nazivom *Zvijezda vina* bili su gosti Karnevala i riječkih Crnogoraca

Rijeka i Cetinje “gradovi prijatelji”

- Izdavačka, kulturna, knjižnička i znanstvena djelatnost, aktivno uključivanje u organizaciju i realizaciju obilježavanja značajnih datuma i događaja iz crnogorske povijesti i tradicije, uspostavljanje i održavanje veza s Crnom Gorom i njezinim institucijama koje su usko vezane za djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti i kulture, sve su to zadaci koje smo uspješno kroz ove godine rada realizirali. Evo, primjerice, dobra suradnja uspostavljanja veza s Crnom Gorom je nedavno sudjelovanje maškaranih skupina iz Cetinja i Kotora u velikoj povorci ovo-

godišnjeg 31. Riječkog karnevala.

Maškarana grupa iz Cetinja, njih tridesetak, nastupilo je pod nazivom “Zvijezda vina” i bili su gosti naše Zajednice, nastavlja predsjednik Vukosavović. Druženje, kulturno umjetnički program, pjesma, šala, pa potom nastup našeg pjevačkog zbora “Montenegri” dodatno je uljepšao atmosferu druženja. Gosti iz Cetinja donijeli su crnogorske specijalitete što je atmosferu učinilo još toplijom i ljepšom. Nakon druženja u našim prostorijama koje se nalaze u Križanićevoj ulici, svi zajedno smo prošetali po Korzu, upoznali ih s našim gradom i njegovom zanimljivom poviješću i naravno, pozvali smo ih i iduće go-

dine, nastavlja Vukosavović. Tom prigodom ugostili smo i gradonačelnika Cetinja, mr.sc. Aleksandra Bogdanovića i njegovog pomoćnika Mošu Martinovića, a s obzirom da su Rijeka i Cetinje “gradovi prijatelji”, zadržali su se u kratkom susretu i s gradonačelnikom Rijeke, mr. Vojkom Obersnelom. Naše goste iz Cetinja upoznali smo s radom i aktivnostima Vijeća NZC Primorsko-goranske županije i Vijeća NZC Grada Rijeke. Uvijek volim naglasiti da je suradnja s Gradom i čelnicima Primorsko-goranske županije izvanredna, nastavlja Vukosavović.

Aktivnosti Zajednice

Tijekom prošle godine u našim smo prostorijama koje se sastoje od galerije za izložbe, biblioteke, jedne manje društvene prostorije i jednog ureda, održali niz aktivnosti, a iste prostorije koriste i članovi Vijeća crnogorske manjine za Grad Rijeku i članovi Vijeća za Primorsko-goransku županiju kako bi nam i troškovi održavanja bili manji. Na sve naše programe odaziva se redovito između 40 i šezdeset od ukupno 150 članova koliko ih naša Zajednica trenutno broji, podsjeća nas Vukosavović.

- Zadovoljni smo realizacijom svih zadanih programa tijekom prošle godine, izdvojio bih, osim naših stalnih slikarskih postavki, predstavljanje projekta "Hommage Njegošu" koji je organizirala Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, a centralnoj svečanosti u Zagrebu pridružilo se organizirano i naših pedesetak članova. Zatim, vrlo uspješno smo organizirali tradicionalno druženje povodom pravoslavnog Vaskrsa, uz nastup vokalne skupine „Montenegrini“ u našim prostorijama. To je postalo druženje na komu se druže naši članovi i njihove obitelji. Delegacija Nacionalne zajednice Crnogoraca u okviru proslave obilježavanja oslobođenja Rijeke i Dana pobjede nad fašizmom sudjeluje svake godine na svečanoj komemoraciji polaganja vijenaca na spomeniku sedam strijeljanih partizanki u Rijeci..

Krajem lipnja prošle godine u okviru Dana crnogorske kulture, NZC Hrvatske i Rijeke organizirala je u Češkom domu kulture večer tradicionalne pjesme, folklora i starih običaja pod nazivom „Oj devojko đe ti ljeto prođe“. Koncept programa temeljen je na putovanju u prošlost kroz san. Tom prigodom uspješno

Crnogorci se druže u svojim prostorijama u Križanićevoj ulici u Rijeci

smo organizirali „Trinaestojulski šahovski kup i turnir u preferansu“. U našim prostorijama tada se okupilo dvadesetak šahista, članova brojnih nacionalnih manjina u PGŽ, nastavlja predsjednik Vukosavović. Moram naglasiti da je u okviru Dana crnogorske kulture održana i promocija knjige „Panjega“ autora Dragana Mitova Đurovića iz Crne Gore. Sredinom srpnja, također obilježavajući Petrovdanske susrete, tradicionalno smo evocirali uspomenu na NOB, na Maloj Učki položeni su vijenci poginulom partizanu Svetožaru Vučiniću, posjet spomen obilježju vodio je Živko Pejović Cuca, a nastupio je i vokalni sastav Montenegrini koji su otpjevali „Konjuh planino“. Zatim smo održali svečanu akademiju u Hrvatskom kul-

turnom domu na Sušaku povodom Dana državnosti Crne Gore i „13.julskog“ ustanka na kojoj su pozdravne govore uputili izaslanici Predsjednika RH, Sabora, ali i izaslanici predsjednika Crne Gore, te niz predstavnika Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. U Ronjgima smo zaključili Petrovdanske susrete, odazvalo se našem slavlju tristotinjak članova, gostiju, prijatelja iz susjednih županija te Grada i Županije, kao i predstavnika Crne Gore. Potezanje konopa, skok u dalj, bacanje kamena s ramena, streljaštvo, šahovski turnir, bile su discipline zastupljene na devetim sportskim susretima u okviru Petrovdanskog sabora Crnogoraca održanog u Ronjgima, zaključio je Vukosavović.

Zbor Montenegrini

Mješovita pjevačka skupina Montenegrini punih 18 godina djeluje u sklopu NCZ Rijeka. Čini je 12 članova i pjevaju izvorne crnogorske pjesme. U 2014. godini planiraju nastupe za uskršnja i

božićna druženja u Zajednici, odlaze na gostovanja po pozivu drugih zajednica manjina, pa će ove godine gostovati u Kranju, Peroju i Zagrebu, tradicionalno na Petrovdanskom Saboru Crnogoraca, a sudjelovat će i u Etno smotri Grada Rijeke u rujnu. Člano-

vi pjevačke skupine su Želimir Novaković, Velimir Ristić, Nikola Lučić, Dragan Grohovac, Katarina Abramović, Ljubica Lučić, Nada Mugoša, Jovan Abramović, Amalija Adieh, Vlasta Vugrin i Davorka Brusić.

Mješovita pjevačka skupina Montenegrini

Njegoševe večeri

Nacionalna zajednica Crnogoraca s članovima obaju Vijeća, obilježila je 200 godina rođenja Petra Drugog Petrovića Njegoša. "Njegoševe večeri" održane su krajem listopada 2013. Na znanstvenom sku-

pu govorilo se o Njegošu kao pjesniku, citirale Njegoševe misli, a kroz stihove njegova remek djela „Gorski vijenac“ polemiziralo se o pjesnikovoj viziji svijeta i čovjeka, naglasio je Vukosavović. - I u ovoj smo godini zacrtali niz planova i aktivnosti na osnaživanju

Zajednice i okupljanju našeg članstva. Tako primjerice, planiramo da u ovoj godini ugostimo likovne umjetnike između ostalih, Ladu Szabo Kajfež, Likovnu udrugu „Veli pinel“ iz Kostrene, Radu Kovačevića iz Slavonskog Broda, Sašu Jantoleka iz Kastva...

U SKLOPU MANIFESTACIJE „NOĆ MUZEJA“
OTVORENA JE ZANIMLJIVA IZLOŽBA

„Iz škrinje za duge plovidbe“

Podigli smo poklopac mornarske škrinje, drvenog i metalnog sanduka, otvorili kofere sa željom da se na trenutak susretnemo s predmetima koje su pomorci nosili na putovanja po svjetskim morima.

Piše:

Mileva Pejaković Vujošević

U Pomorskome muzeju u sklopu manifestacije „Noć muzeja“ otvorena je izložba „Iz škrinje za duge plovidbe“. Izložbu je otvorio kapetan Josip Radoničić, potomak stare kapetanske porodice iz Dobrote. Na izložbi su predstavljeni predmeti koji su bili sastavni dio života na brodu i stalni pratilac svakog kapetana, oficira i mornara, rekao je prilikom otvorenja gospodin Radoničić:

„Izložba nas vraća u doba kada je odlazak na more predstavljao pravu avanturu punu neizvjesnosti i veoma realnih opasnosti. Zbog toga je mornarska škrinja za njih bila ne samo mjesto gdje su držali lične stvari, već i mjesto gdje su, uz slike bližnjih, mirise doma, krunice i molitvenike, nalazili utjehu u dugim i neizvjesnim putovanjima“, naglasio je da-

lje prilikom otvorenja kapetan Josip Radoničić.

Izložbu čiji su autori Mileva Pejaković Vujošević, Jelena Karadžić, Ilija Mlinarević i Jelena Radonjić pratio je i katalog u kome je zapisano:

„Veliki i značajan dio istorije Boke kotorske vezuje se za more i pomorstvo koje je višestruko uticalo na njen ekonomski razvoj i ostavilo snažan otisak u domenu kulture, graditeljstva, ali i svakodnevnog života. Stotinama godina unatrag vješti i hrabri pomorci plovili su svjetskim morima i okeanima. Nekada su ta putovanja bila duga i burna, poput plovidbe slavnog kapetana Iva Vizina, koji je svojim brikom ‘Splendido’ oplovio svijet ploveći 7 godina, 6 mjeseci i 19 dana. Nemirna mora, bitke i druge nedaće odnosile su živote i nije malo onih pomoraca koji se nikada nijesu vratili sa svojih putovanja...“

Otiskujući se od obala Bokotorskog zaliva pomorci

Autentična pozivnica za izložbu

Škrinja s izložbenim eksponatima

su sa sobom najčešće nosili samo mornarsku škrinju ili drveni sanduk, a ponekad i samo mali kožni kofer. Podigli smo poklopac mornarske škrinje, drvenog i metalnog sanduka, otvorili kofere sa željom da se na trenutak susret-nemo s predmetima koje su pomorci nosili na putovanja po svjetskim morima. Tako su svjetlost dana ugledali stara mašina za šišanje, britva za brijanje, naočare, džepni no-žić, muštikla, kandilo, džepni

sat, koštano šilo za jedra, pri-bor za jelo u kutiji, pribor za higijenu...

Izuzetni navigatori i ratni-ci sa sobom nosili su navi-gacione instrumente kao što su oktant, durbin, kvadrant, kompas kako bi mogli uspješ-nije i bolje ploviti po svjetskim morima. Sa sobom pomor-ci su često nosili i određena dokumenta - zdravstvene i pomorske knjižice kao što su to davne 1921. radili pomorci

Stevo Vukčević i Rudolf Koso-vić 1939. godine.

Važno mjesto u mornarskoj škrinji imao je molitvenik. On je pomorcu uvijek bio pri ruci, i u dobru i u nevolji, sa željom i nadom da im pomogne da uspješno i sretno doplove do svoje porodice i rodne Boke. Voljeli su pomorci da u svojoj škrinji imaju i nešto od naki-ta, najčešće je to bio srebrni lanac sa kutijom za amajlije, na kojoj su bili inicijali njego-vog imena i prezimena ili ne-

koga od najbližih, nekog ko ga čeka kod kuće. Ljubomorno je pomorac čuvao svoju privatnu arhivu, posebno album sa porodičnim fotografijama izrađenim krajem XIX vijeka u poznatim kotorskim fotografskim ateljeima Laforest, Smodlaka i Prelesnik. Pisane pošiljke teško su stizale do prave adrese jer se radilo o udaljenim morskim destinacijama. Međutim, pomorci su ponekad koristili i flaše za stavljanje poruka na kojima su ispisivali samo 'Remember me' (Ne zaboravi me) ili 'For my true love' (Za moju iskrenu ljubav), a koje su ponekad plutajući morem stizale u prave ruke. Neke su veoma često plovile bez prave adrese. Pomorci su vješto i fino na brodskim pisalima vodili dnevnike i portolane, o čemu najbolje svjedoči portolan iz 1799. godine, kao i privatni brodski dnevnik kapetana Andra Đurkovića, prvog zapovjednika parobroda 'Jaro-

slav', započet novembra 1890. u Odesi, a okončan uplovljavanjem u luku Trst, oktobra 1893.

Ovom izložbom koja obuhvata male, ali vrijedne predmete koje su pomorci nosili sa sobom na svoja daleka putovanja željeli smo od zaborava

da otrgnemo jedno vrijeme, da se na trenutak vratimo u prošlost... Po prirodnom toku novo potiskuje staro u zaborav, ali slavna pomorska prošlost Boke nas obavezuje da je u vremenu sadašnjem prezentujemo na način koji ona to zaslužuje."

DELEGACIJA MZOS RH U POSJETU HNV-U

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore danas je posjetilo izaslanstvo iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske u sastavu: Vera Šutalo, Ivana Pilko Čunčić i Milan Bošnjak. U sklopu delegacije bila je i profesorica hrvatskoga jezika i voditeljica Hrvatske nastave u Crnoj Gori Ana Šarčević.

Delegaciju su s radom predstavnika i zastupnika interesa hrvatske manjine u Crnoj Gori upoznali ministrica u Vladi Crne Gore, predsjednica HGI-ja i članica Izvršnoga odbora HNV-a Marija Vučinović i predsjednik Vijeća Zvonimir Deković. Bilo je također govora o budućim projektima Hrvatske nastave koje će Ministarstvo svakako podupirati u punom opsegu.

Delegacija Ministarstva boravi u Crnoj Gori povodom 10. obljetnice postojanja nastave hrvatskog jezika u Crnoj Gori. U sklopu bogatog

programa obilježavanja navedene godišnjice sudjelovat će večeras na Okruglom stolu o perspektivama Hrvatske nastave u Crnoj Gori, koji će

se održati u hotelu Cattaro (Kotor) u 19 sati i na svečanoj proslavi u crkvi Svetog Duha s početkom u 20 sati.

Raritetna izdanja obogatila knjižnicu “Ljudevit Gaj”

Knjižnica “Ljudevit Gaj” iz Donje Lastve odnedavno je vrijednija za mnogobrojna raritetna izdanja Matice hrvatske, koja su tiskana prije više od stotinu i deset godina. Ovom donacijom umnogome je obogaćen fond Knjižnice. Gospodinu Radimiru na ovoj gesti najljepše je zahvalio predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, Zvonimir Deković.

VRIJEDNA DONACIJA PROF. DR. ČULIĆ KNJIŽNICI “LJUDEVIT GAJ”

Hrvatska knjižnica “Ljudevit Gaj” iz Donje Lastve odnedavno je bogatija za mnogobrojna stručna izdanja iz područja romanske lingvistike koje je donirala prof. dr. Gracijela Čulić, poznata lingvistica i profesorica francuskoga, talijanskoga i latinskoga jezika iz Kotora.

Ovom prilikom profesorica Čulić donirala je i knjige, časopise i studije odnosno rasprave iz područja romanistike, opće lingvistike, izdanja iz beletristike, raritetna izdanja iz područja hrvatske književnosti, povijesti Boke kotorske, čime je fundus Knjižnice oboga-

ćen s novih stotinjak naslova te je time njezin fond premašio 4.500 jedinica.

Vjerujemo da će svi zainteresirani za područje lingvistike odnosno romanistike, napose talijanistike, ubuduće imati razlog više da posjete Knjižnicu.

Na ovoj vrijednoj donaciji profesorici Čulić zahvalio je predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Zvonimir Deković.

Hrvatska knjižnica “Ljudevit Gaj” nalazi se u sklopu Tajništva HNV-a u Domu kulture “Josip Marković” u Donjoj Lastvi.

MISA I DRUŽENJE NA OTUKU GOSPE OD MILOSTI

Na otoku Gospe od Milosti, (14.06) tradicionalno dan nakon sv. Antona, održana je sveta Misa.

Sa nekoliko brodića na otkok je stiglo preko 150 hodočasnika iz Kotora, Bara i Tivta.

Sv. Misa započela je nastupom dječijeg zbora Hrvatskog na-

cionalnog vijeća, «Leptirići» koje vodi prof. Andrea Orlando. Najmlađi su svojim nastupom oduševili brojne hodočasnike

Druženje se nastavilo u klaustu samostana otoka Gospe od Milosti gdje je HNV za sve goste upriličilo domjenak kojemu je nazočilo izaslanstvo

Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske u pratnji voditeljice Hrvatske nastave u CG prof. Ane Šarčević.

Poseban ugođaj i štimung druženju dala je svojim glazbenim nastupom „Mješovita klapa veterani vazda mladi”.

Hrvatska nastava iz Crne Gore nastupila na Malom festivalu folkloru i glazbe u Osojnik

U organizaciji KUD-a “Sv. Juraj” iz Osojnika u subotu, 21. lipnja, u spomenutom mjestu u Dubrovač-

ko-neretvanskoj županiji, održan je treći po redu festival dječjeg folkloru

“Mali festival folkloru i glazbe Osojnik”.

Na Festivalu su se imale prilike predstaviti folklorne skupine djece i mladih iz Dubrovačko-neretvanske županije i dijela susjednih zemalja. Nastupila su sljedeća kulturno-umjetnička društva: KUD "Marko" Marojica" iz Župe, KUD "Mosor" iz Gata kod Belišća, HKUD "Fra Petar Bakula", Hrvatska nastava u Crnoj Gori, KUD "Izvor" iz Zatona, KUD "Metković", Udruga "Dubrovački primorski svatovi", OŠ "Orebić", KUD Hrvata iz Bodroga u Mađarskoj, te KUD "Sv. Juraj" iz Osojnika.

PREDSTAVLJENA MONOGRAFIJA HKD "LJUDEVIT GAJ" - DONJA LASTVA, BISER LASTOVSKJE KULTURNE BAŠTINE

Zadnjeg dana lipnja u domu kulture "Josip Marković" u Donjoj Lastvi predstavljena je vrlo značajna monografija za pregled kulturno-povijesne baštine Gornje i Donje Lastve i Boke -monografija Hrvatsko kulturno društvo "Ljudevit Gaj" - Donja Lastva autorice mr. Anite Mažibradić.

Navedena monografija izašla je u nakladi Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, a njezino je izdavanje u cjelini financirao Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

Uz autoricu o monografiji su govorili i povjesničarka umjetnosti mr. Marija Mihaliček, koja je o tome pisala za ovaj broj Hrvatskoga glasnika, te Adrijan Vuksanović, predsjednik HKZ – Dux Croatorum i član HNV-a.

Predstavljanju monografije nazočili su konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, ministar savjetnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori Tvrtko Kačan, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih

prava Crne Gore Safet Kurtagić, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, predsjednica podgoričke podružnice HGD-a dr. Svjetlana Zeković, potpredsjednica HNV-a i tivatske podružnice HGD-a Ljerka Sindik, nekolicina članova Vijeća, don Nikola Majić, dr. Anđelko Stjepčević, predstavnici medija i mnogi drugi.

U glazbenome dijelu programa nastupio je VIS "Lungomare" iz Kotora.

Prijem povodom Dana državnosti Republike Hrvatske

Povodom Dana državnosti Republike Hrvatske, koji se obilježava 25. lipnja, u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori održano je svečano primanje u organizaciji Njene ekselencije veleposlanice Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivane Sutlić Perić. Prijemu su nazočili veleposlanici brojnih europskih zemalja, članovi diplomatskog kora, kao i pred-

stavnici iz javnog života Crne Gore. Iz hrvatske zajednice u Crnoj Gori primanju su bili nazočni ministrica u Vladi Crne Gore i predsjednica HGI-ja Marija Vučinović, predsjednik HNV-a Zvonimir Deković i predsjednica podgoričke podružnice HGD-a Svjetlana Zeković.

26. - 30. 5. 2014.
Gostovanje komornog zbora
Frederiksborg iz Danske

Dana 26. svibnja u prepunoj katedrali sv. Tripuna predstavio se kotorskoj publici komorni zbor Frederiksborg iz grada Hileroda u Danskoj. Na repertoaru je bila skandinavska duhovna glazba iz renesanse, baroka, romantizma i modernizma. Zbor je prošle godine proslavio 50. godišnjicu rada, a osnovao ga je Per Kynne Frandsen, organist veličanstvene renesansne crkve u kraljevskom dvorcu Frederiksborgu u Hilerodu. Zborom je ravnao Paul Kim iz Kalifornije. Na koncertu su bili prisutni mons. Ilija Janjić, kotorski biskup, Marija Maja Čatović, predsjednica Općine Kotor, Hrvoje Vuković, konzul u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru i Nikola Ciko, bivši veleposlanik Crne Gore u Kraljevini Danskoj.

Dana 28. 5. Zbor je održao koncert u crkvi sv. Antona u Cetinju, a 30. 5. Zbor se predstavio tivatskoj publici u dvorani Centra za kulturu.

Organizatori koncerata su bili Društvo crnogorsko-danskog prijateljstva iz Kotora i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

12. - 13. 6. 2014.
Deseta obljetnica hrvatske
nastave u Crnoj Gori

Svečanost obilježavanja 10. obljetnice hrvatske nastave u CG održana je u Tivtu i Kotoru 12. i 13. lipnja 2014. U sklopu programa proslave otvorena je izložba fotografija „10 godina škole“, književni susret s dječjim piscem Hrvojem Kovačevićem, okrugli stol o perspektivama hrvatske nastave i svečana priredba djece, uz uručivanje učeničkih knjižica.

Proslavu je uveličalo izaslanstvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske: mr. sc. Vera Šutalo, načelnica Sektora za standard, strategije i posebne programe, prof. Ivana Pilko Čunčić, voditeljica Službe za međunarodnu suradnju i prof. Milan Bošnjak, glavni koordinator hrvatske nastave u inozemstvu. Programskim aktivnostima nazočili su i konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković te bivša učiteljica prof. Marina Bastašić, koja je tom prigodom doputovala iz Jastrebarskog, kao i dječji pisac Hrvoje Kovačević iz Zagreba.

Ostali pozvani zbog obveza nisu mogli doći na proslavu, ali su uputili zahvalu i čestitku.

Organizatori proslave su školski Odbor na čelu s prof. Anom Šarčević i HGDCG, kao osnivač škole na hrvatskome jeziku.

13. 6. 2014. Posjet izaslanstva Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta

Članovi izaslanstva Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta posjetili su HGD CG u Kotoru, a o zadacima Društva izvijestili su ih Mirko Vičević, predsjednik, Tripo Schubert i Dario Musić, osnivači nastave na hrvatskome jeziku te Tijana Petrović, urednica časopisa Hrvatski glasnik. Također su im prenijeli podatke o postignutim rezultatima u razdoblju od 2001. godine do danas, kao i o problemima s kojima se Društvo suočava. Posebno je naglašen problem nedostatka adekvatnih prostorija za rad.

20. 6. 2014. Donacija knjiga

Hrvatska narodna čitaonica „Antonio Rendić“ iz Supetra na otoku Braču pokrenula je projekt prikupljanja literature Hrvata izvan domovine, s namjerom kasnije digitalizacije čime bi se omogućilo da svima zainteresiranim bude dostupna. Na prijedlog Hrvatske matice iseljenika, podružnice Split, naša knjižnica se priključila ovome zanimljivome projektu i uputila prvu količinu svojih izdanja.

24. 6. 2014. Sastanak Upravnog odbora

Uz razmatranja realiziranih aktivnosti između dviju sjednica dogovorene su aktivnosti do kraja godine, kako slijedi:

- Sudjelovanje naše predstavnice Antonije Ulčar s pratiljom Tamarom Lazarević na Reviji tradicijske odjeće i u izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji, koja se

organizira u Tomislavgradu od 24. do 27. srpnja.

- Prezentacija projekta Kluba mladih HGD CG „Mala tribina“ u srpnju.
- Promocija monografije Željka Brguljana, 25. srpnja.
- Sudjelovanje natjecatelja iz Kotora i Tivta na Hrvatskim svjetskim igrama u Zagrebu od 21. do 27. srpnja.
- Gostovanje mandolinskog orkestra s dječjim zborom muzičke škole „Vida Matjan“ u Danskoj od 24. rujna do 2. listopada.
- Organiziranje javnog sata mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ i kazališne sekcije „Petar Tomas“ uz prisutnost članova obitelji Tomas u listopadu.
- Sudjelovanje glazbenih sastava iz Kotora na vinskoj proslavi u Požegi od 14. do 16. studenoga.
- Organiziranje tradicionalnog koncerta „Lungo mare“, pod nazivom „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“, 22. studenoga.
- Organiziranje božićnih koncerata u organizaciji podružnica u Herceg Novom, Tivtu, Kotoru, Baru i Podgorici, uz sudjelovanje mandolinskog orkestra i dječjeg zbora muzičke škole „Vida Matjan“ od 13. do 21. prosinca.
- Tiskanje pet brojeva Hrvatskoga glasnika.
- Realizacija usvojenih aktivnosti ovisi o osiguranim sredstvima.

24. - 29. 6. 2014. Revija tradicionalne odjeće u Tomislavgradu

Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak“ organizira Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Cilj ove manifestacije je susret Hrvata izvan Hrvatske, očuvanje i promocija kulturne baštine BiH među Hrvatima u zemljama cijeloga svijeta i potpora Hrvatima iz BiH. Na reviji će sudjelovati 27 Hrvatica iz 22 države, od Amerike, Europe, Novog Zelanda do Južnoafričke Republike. Suorganizator ovoga projekta je Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba.

Naše Društvo se odazvalo pozivu organizatora i odabralo osobu koja će nas predstavljati. To je Antonija Ulčar iz Perasta, a njezina pratilja će biti Tamara Lazarević. Antonija će se predstaviti u dobrotroskoj nošnji, koja je stara **170** godina i u vlasništvu je obitelji Tonka Tomića, a čuva se u Pomorskom muzeju u Kotoru.

25. 6. 2014.
Predstavljanje natjecatelja
za HSI

Mjesec dana nas dijeli od početka Hrvatskih svjetskih igara na kojima će ponovno sudjelovati i sportaši iz hrvatske zajednice u

Crnoj Gori. Na žalost, zbog aktualne loše financijske situacije, ali i visoke kotizacije za sudjelovanje, u Zagreb će putovati puno manje sportaša nego prije četiri godine u Zadar. Naime, opredijelili smo se za pojedinačne discipline i to za boćanje, plivanje, tenis za veterane i borilačke vještine.

U prostorijama HGD CG upriličeno je predstavljanje odabranih sportaša u službenim majicama s obveznim simbolima. Hrvatsku zajednicu iz Crne Gore će predstavljati: u tenisu - Klaudio Katelan i Zvonko Usanović, kao veterani, u dublu i pojedinačno, u borilačkim vještinama - Anastazija Petrović, u plivanju - Ivan Cnkar i Bojana Petrović i u boćanju - Anton Petković i Dejan Petković.

Koordinator sportaša iz Crne Gore s organizacijskim odborom HSI-ja je Ilija Janović iz Tivta. Želimo im uspješan nastup na HSI-ju!

Sudjelovanje odabranih sportaša financijski su pomogli Hrvatsko nacionalno vijeće, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Hrvatska građanska inicijativa.

Đukanović u službenom posjetu Zagrebu

Premijer Crne Gore Milo Đukanović boravio je 2. lipnja u službenom posjetu Zagrebu, na poziv hrvatskoga kolege Zorana Milanovića. „Hrvatska vidi Crnu Goru kao članicu NATO-a. Crna Gora ispunila je tehničke uvjete za članstvo i trebala bi biti primljena u Alijansu. Mi vam na tom putu pomažemo iz uvjerenja, ali i zato što nam je u interesu prostor sigurnosti”, rekao je Milanović crnogorskome premijeru. Istaknuo je također da ulazak Crne Gore u NATO ne ovisi samo o Hrvatskoj. „Dio država iz bivše Jugoslavije, recimo BiH, a na određeni način i Crna Gora, trenutno imaju problema jer su malo ispod radara odnosno pažnje Zapadne Europe. To je za BiH jako loše, a i za Crnu Goru nije dobro. Pitanje je samo političke volje i odluke da Crna Gora dobije poziv za članstvo u NATO”, rekao je i napomenuo kako je vrlo važna potpora javnosti tom projektu.

Milanović je na konferenciji za novinare rekao da „prostor za ozbiljnu saradnju” Hrvatske i Crne Gore postoji, da će obje zemlje učiniti sve da on ne ostane samo priča, već da bude realan.

„Ali krenut ćemo prije svega s istraživanjem nafte i plina u podmorju Jadrana. To je prvo i najvažnije pitanje. Dogovor je da ćemo učiniti apsolutno sve da ta istraživanja krenu što prije i da im bilo kakav nesporazum u tumačenju razgraničenja na moru ne stoji na putu. Tražit ćemo kompromisno rješenje, ne prejudicirajući buduću granicu jer ako postoje neka mimoilaženja, ona su vrlo mala, s glavnim ciljem – da se što prije na komercijalnim osnovama u taj dio Jadrana uvedu zainteresirane korporacije. To je čekalo desetljećima i bilo bi neodgovorno prema nacionalnom razvoju da čeka i dalje”, istaknuo je Milanović. Rekao je kako je s Đukanovićem razgovarao o mogućnosti suradnje nacionalnih zrakoplovnih kompanija, mogućnosti-

ma prometnog povezivanja hrvatskih puteva prema Crnoj Gori, kao i drugim oblicima suradnje.

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović rekao je da su bilateralni odnosi vrlo kvalitetni i „toliko razrađeni da ne postoji nijedna oblast u kojoj Crna Gora i Hrvatska ne sarađuju kvalitetno”. Istaknuo je da je zajednička posvećenost CG i RH pitanjima daljega intenzivnog razvoja. „Nemamo vremena u ovim generacijama da propuštamo šanse da svaki dan iskoristimo za sustizanje razvijenih evropskih država. Nažalost, na ovim prostorima smo mnogo vremena izgubili u istoriji. Zbog toga su mnogi naši resursi ostali nedovoljno iskorišćeni, a jedan je podmorje i zato postoji razmišljanje između naše dvije vlade da ovom pitanju pristupimo maksimalno konstruktivno, ne prejudicirajući rješenje razgraničenja, ali razumijevajući potrebu da se resursi koriste u interesu ekonomskog razvoja svake od naših država”, istaknuo je Đukanović.

Također je istaknuo da su na takav način tretirana i druga pitanja koja su od regionalnog interesa, kao što je pitanje završetka Jadransko-jonske autoceste. „To pitanje je od izuzetnog interesa i za Crnu Goru i za Hrvatsku jer će gradnjom tih sto kolimetara kroz Crnu Goru to postati najbrža veza Crne Gore sa Zapadnom Evropom. Tako smo pristupili i pitanju gradnje jadranskoga gasovoda, oko čega već postoji početna saglasnost naših država, uključujući Bosnu. Razgovarali smo tako i o pitanjima saradnje naših nacionalnih aviokompanija. Svjesni smo značaja kvalitetnije saobraćajne povezanosti naših država, sa stanovišta onoga što su ambicije turističkog i ukupnog ekonomskog razvoja. Mislimo da u ovom kontekstu globalizacije, uključujući posljedice koje globalizacija donosi na tržištu aviosaobraćaja, da se otvara realan prostor za saradnju naše dvije kompanije, pa i drugih u regionu, koje bi mogle doprinijeti optimizaciji poslovanja, a u krajnjem slučaju boljoj saobraćajnoj povezanosti naših država sa razvijenim evropskim okruženjem”, istaknuo je Đukanović. Također je napomenuo da će biti uloženi dodatni napor da se odnosi razvijaju u najboljem smjeru i predstavljaju uzoran model dobrih susjedskih odnosa.

Đukanović se sastao u Zagrebu i s predsjednikom Hrvatske Ivom Josipovićem, kao i s Josipom Lekom, predsjednikom Hrvatskoga sabora. Crnogorski premijer razgovarao je i s predstavnicima Zajednice Crnogoraca u Hrvatskoj.

Posjet Sarajevu

Đukanović je iz Zagreba otputovao u službeni posjet Sarajevu, na poziv Vjekoslava Bevande, predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH. U Sarajevu se sastao s predstavnicima državnoga vrha BiH.

Prevlaka ne opterećuje odnose Crne Gore i Hrvatske

Hrvatski i crnogorski premijeri, Zoran Milanović i Milo Đukanović, suglasni su da otvoreno pitanje Prevlake ne opterećuje međudržavne odnose. Rekli su da će to pitanje pokušati riješiti na bilateralnoj razini, a ako rješenje ne bude postignuto, suglasni su da to pitanje prepuste arbitraži.

„Hrvatska od svih susjednih država ima ugovor o granici jasno definiran samo s Mađarskom. To ne znači da s ostalim državama normalan život nije moguć. Pitanje definitivnog razgraničenja na Jadranu nećemo riješiti sutra ili iduće godine, to će

trajati. Živimo normalno, a jednog dana, ako odlučimo, ići ćemo na arbitražu”, rekao je Milanović.

Dodao je kako ne vidi zašto bi pitanje nedefinirane granice stajalo na putu tome da i Hrvatska i Crna Gora imaju materijalne i razvojne koristi od nafte i plina u Jadranu ako ga tamo ima. Međutim, treba provesti istraživanja koja su skupa, ali za ulaganja moramo osigurati ta sredstva”, istaknuo je Milanović.

Đukanović je rekao kako se slaže s Milanovićem da pitanje razgraničenja na Prevlaci nije otvoreno pitanje koje opterećuje međudržavne odnose.

„Pristupamo mu sa najboljom vjerom i sa jedne i sa druge strane da ga možemo riješiti u bilateralnoj ravni i sa potpunom spremnošću da, ako iz različitih razloga ne možemo doći do rješenja, da ćemo ga takođe dogovorno predati arbitraži i saglasiti se sa onim što bude rezultat arbitraže”, istaknuo je Đukanović.

On je rekao da „i sa jedne i sa druge strane postoji vrlo konstruktivan odnos prema ovom pitanju“.

„Sada u takvom kontekstu tretiramo pitanje istraživanja. Bilo bi krajnje neodgovorno blokirati razvoj zbog nekog pitanja koje treba da dobije svoj pravno-politički epilog. Postoji apsolutna spremnost i sa jedne i sa druge strane da dođemo do rješenja. Razgovarali smo o nekim modalitetima koji će značiti izlaz iz postojećeg rebusa koji bi obezbijedio da se ide u istraživanje i valorizaciju razvojnih resursa”, dodao je Đukanović.

Izvor: Pobjeda

Proslava Dana Bokeljske mornarice i trodnevno preuzimanje vlasti

Dan Bokeljske mornarice tradicionalno je proslavljen 26. lipnja, nizom ceremonijalnih nastupa. Naime, 26. lipnja 1463. godine izdan je prvi Statut Bokeljske mornarice te se taj datum slavi kao Dan Bokeljske mornarice.

Formiranjem odreda ispred Doma mornarice u Starome gradu uz pratnju Mjesne glazbe Đenović, Bokeljska mornarica je ispred zgrade Općine Kotor preuzela državnu zastavu od predsjednika SO Kotor te tradicionalno obišla grad do glavnih gradskih vrata, gdje je predan raport viceadmiralu Iliji Radoviću, nakon čega mu je ključeve Grada uručio predsjednik Skupštine Općine Kotor Nikola Bukilica. Na taj simboličan način drevna Mornarica preuzela je trodnevnu vlast u Kotoru.

„Slavna Mornarico, predajem vam ključeve grada Kotora, da ga čuvate od svih zala, kao što ste to vjekovima činili, na ponos ne samo našega grada Kotora, već i njegove regije, našeg doma Boke kotorske”, rekao je Bukilica.

Nakon ceremonijalnog nastupa na Trgu od oružja odigrano je kolo Bokeljske mornarice koje se izvodi u dvanaest figura. Po starome običaju na samome kraju u kolo su ušli viceadmiral, predsjednik SO-a, kotorski biskup, mali admiral, oficiri i podoficiri noseći crnogorsku zastavu i zastavu Bokeljske mornarice.

Slavlje se nastavilo u Domu Bokeljske mornarice uz grupu Lungo Mare.

Trodnevno preuzimanje vlasti

Koliko god se može smatrati da je ta vlast, tokom svečanosti zaštitnika grada, bila samo neka vrsta dogovorene simboličke igre sa mletačkim nosiocem suvereniteta (1420. - 1797.); ipak je ona stalno ukazivala na određene povijesne činjenice i otkrivala mjesto i ugled Mornarice u društvu. Providur je, naime, predavao predstavniku Mornarice grb Republike, koji se nalazio iznad vrata njegove palače, državnu zastavu i ključeve grada. A to je značilo punu javnu vlast u gradu i okolini. Samom admiralu je predavao sablju i štap. Gradske vlasti bi obustavile rad, a na vratima su bile straže u mornaričkoj nošnji. Vlast je, dakle, bila u rukama Bratovštine i admirala.

Ima više tumačenja zašto je Republika na tako spektakularan način predavala čak i izvršnu vlast jednoj mornaričkoj organizaciji. Smatramo da je suština te privilegije u stalnom obnavljanju povijesne činjenice o dobrovoljnoj opciji predaje suvereniteta Mlecima 1420. godine. Na to je Kotor bio veoma ponosan. A treba se prisjetiti da je XV v. bilo doba izuzetno snažnih osmanlijskih pritisaka i ratnih neprilika pa je samo neki jaki kršćanski protektor mogao obezbijediti relativno stabilan život i trgovinu. I zaista, Kotor je dugo i uporno pozivao tada moćnu kršćansku silu, Mletačku Republiku, i to u doba kada je bio samostalan i slobodan grad (1391. - 1420.). Znalo se, inače, da se sam neće moći oprijeti osmanlijskoj sili, kao što se to 1482. godine desilo sa Herceg Novim i Risnom, a 1571. sa Barom i Ulcinjom pa je 1420. godine Mletačka Republika prihvatila slobodno ponuđeni suverenitet i poštovanje postojećih privilegija.

Predajom ključeva i izvršne vlasti obnavljalo se povijesno pamćenje da je Kotor slobodnom voljom, a ne prinudom i osvajanjem, prihvatio Mletačku Republiku. Predstavnik tog, nekada slobodnoga grada, koji prima vlast, mogao je biti samo neko ko je imao ne samo društveni ugled, nego i neku stvarnu, domaću mornaričku vojnu formaciju.

(dr. Miloš Milošević)

Radio Dux

13. međunarodni festival klapa u Perastu

Trinaesti međunarodni festival klapa Perast 2014., u sklopu Kotor Arta, otvoren je 27. lipnja na trgu ispred crkve svetoga Nikole u Perastu nastupom ženskih i mješovitih klapa. Festival je otvorila gradonačelnica Kotora, Marija Čatović.

U natjecateljskom dijelu Festivala nastupile su ženske klape Oršulice iz Vodica, Narenta iz Mostara, Bellezza iz Tivta, Diva iz Širokoga Brijega, Garofuli iz Bibinja, Štorija iz Kaštel Kambelovca i Ventula iz Splita, a u kategoriji mješovitih klapa Kurenat iz Solina s Mljeta, Škerac iz Medulina, Veterani vazda mladi iz Tivta i Castel Nuovo iz Herceg Novoga. Prema ocjeni stručnog žirija prvo mjesto u kategoriji ženskih klapa osvojila je klapa Štorija iz Kaštel Kambelovca, drugo mjesto pripalo je klapi Ventula iz Splita, treće mjesto osvojila je klapa Diva iz Širokoga Brijega.

Klapa Štorija je, prema ocjeni publike, najbolja ženska klapa Festivala klapa 2014.

U kategoriji mješovitih klapa prvo mjesto nije dodijeljeno. Druga nagrada, po ocjeni stručnog žirija, pripala je klapi Škerac iz Medulina, a treća nagrada pripala je klapi Kurenat s Mljeta.

Mini-koncert održala je klapa Kaše iz Dubrovnika.

Druge natjecateljske večeri u kategoriji muških klapa po ocjeni stručnog žirija prvo mjesto osvojila je klapa Morbin s otoka Brača, drugo klapa Kaše iz Dubrovnika, dok je treće mjesto pripalo klapi Podvorije iz Kaštel Sućurca. Prema glasovima publike najbolja je klapa Kaše iz Dubrovnika.

U kategoriji novih klapskih pjesama prvo mjesto osvojila je klapa Assa Voce iz Podgorice, drugo mjesto klapa Oršulice iz Vodica, dok je treće mjesto pripalo klapi Štorija iz Kaštel Kambelovca.

U kategoriji nove klapske pjesme nagrada „Nikola Gregović” pripala je prema glasovima publike klapi Assa Voce iz Podgorice za skladbu Peraški akvarel, dok je drugo mjesto osvojila klapa Trebižat.

Nagrada „Milorad Minja Vučetić” za najbolji aranžman pjesme Peraški akvarel pripala je Ivanu Tomasu, koju je izvela Assa Voce iz Podgorice.

Prvu nagradu Peraški školji, koja se dodjeljuje za skladbu, pripala je klapi Assa Voce.

Za najbolju debitantsku klapu proglašena je ženska klapa Bellezza iz Tivta.

Nagrada za najljepše stihove pripala je pjesmi Ako pustim suzu, autora Joška Markova, koju je izvela klapa Oršulica.

Prepoznatljivost peraškog Festivala je u tome što sve klape u natjecateljskom dijelu pjevaju po jednu bokeljsku pjesmu tako da se ovoga puta čulo dvadesetak potpuno novih aranžmana pjesama iz Boke, koje je na području Boke kotorske prikupio etnomuzikolog Ludvik Kuba. Ludvik Kuba je 1907. objavio zbirku od 255 notnih zapisa skladbi prikupljenih u Boki kotorskoj koje se čuvaju u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. U sklopu Festivala 28. lipnja održan je znanstveni skup pod nazivom Čuvanje kulturne baštine – klapska pjesma u Perastu na kome su govorili poznavatelji klapske glazbe i promoviran je časopis 'Lirica'. Na Festivalu je nastupilo ukupno 20 klapa u natjecateljskom dijelu, 7 ženskih, 9 muških i 4 mješovite klape.

U nedjelju 29. lipnja završen je 13. međunarodni festival klapa revijalnim programom pod nazivom Zavičajne harmonije Perast 2014.

Radio Dux

Potpisana deklaracija o ujedinjenju crkava

Rimokatolički papa Franjo i pravoslavni vaseljenski patrijarh Vartolomej potpisali su u Jeruzalemu ekumensku deklaraciju u cilju ujedinjenja kršćana.

Poslije potpisivanja deklaracije u kojoj se poziva na približavanje Rimokatoličke i Pravoslavne crkve, Franjo i Vartolomej održali su zajedničku molitvu u crkvi Kristova groba u starome gradu Jeruzalemu.

Svjetske agencije ocjenjuju da je to povijesni događaj u kršćanstvu jer katolici i pravoslavci nikada nisu bili tako bliski doktrinarno od velikoga raskola 1054. godine kada je došlo do kanonskog odvajanja i prekida liturgijske zajednice Zapadne i Istočne crkve.

Cilj papina posjeta Svetoj zemlji je obilježavanje 50. godišnjice povijesnog susreta u Jeruzalemu pape Pavla VI. i tadašnjega vaseljenskog patrijarha Atinagore.

Papa je pozvao na misi u Vitlejemu predsjednike Izraela i Palestine, Šimona Peresa i Mahmuda Abasa, da zajedno dođu u Vatikan i mole se za mir.

“Na mjestu gdje je rođen Princ mira želim pozvati Šimona Peresa i Mahmuda Abasa da se zajedno sa mnom u Vatikanu mole za mir. Mir se gradi malim gestama, ali zato mnogi pate i strpljivo čekaju”, rekao je papa vjernicima na misi.

Franjo je izraelsko-palestinski sukob ocijenio kao “sve neprihvatljiviji” i pozvao obje strane da donesu hrabre i kreativne odluke kako bi se sklopio konačni mir.

Poglavar Rimokatoličke crkve danas je odstupio od protokola i neočekivano stao ispred zida koji dijeli Izrael i Zapadnu obalu.

Papa je nenajavljeno izašao iz automobila i molio se nekoliko minuta ispred zida na kojem se nalaze grafiti iako su uklonjeni prije njegova dolaska.

Abas, s kojim se papa sastao tijekom dana, rekao je da je to “ružan zid koji je Izrael silom izgradio na palestinskom teritoriju”.

Papa će održati misu na Sionskoj gori, mjestu posljednje večere Isusa Krista za kršćane, i grobu cara Davida za Židove.

Papa će obići Jeruzalem, gdje će se odvojeno sastati s jeruzalemskim glavnim muftijom i izraelskim rabinima. Također će održati molitvu pokraj Zida plača i posjetiti Memorijal holokausta Jad Vašem.

(rtcg.me)

Patrijarh i papa dogovorili sabor za 2025. godinu

Vaseljenski patrijarh Vartolomej i papa Franjo dogovorili su da Crkveni sabor na kome će, kao nekada, sudjelovati velikodostojnici Istoka i Zapada, bude održan 2025. godine u Izniku, nekadašnjoj Nikeji, javila je Vjerska informativna agencija (VIA).

Sabor bi, kako se navodi, bio održan u povodu 1700 godina Prvoga vaseljenskog sabora. “To je budući korak ka postizanju jedinstva crkava”, suglasili su se nedavno u Jeruzalemu vaseljenski patrijarh i papa koji, kako se navodi, održavanje ovoga sabora ostavljaju svojim nasljednicima kao zavjet.

Na prvome vaseljenskom saboru u Nikeji (130 kilometara jugoistočno od Carigrada), održanom 325. godine, kako ističe patrijarh, usvojen je tekst “Vjeruju” (Kredo), koji je ostao važeći do danas.

Prva dubrovačka izvedba Mise br. 2 Jeronima Fiorellija

Dana 31. svibnja u dominikanskoj crkvi u Dubrovniku, u organizaciji Glazbene radionice Sorgo, gostovali su glazbenici iz Kotora. Komorni orkestar i zbor Muzičke škole "Vida Matijan" iz Kotora, studenti Muzičke akademije iz Cetinja te mnogobrojni solisti izveli su pod dirigentskim vodstvom Radovana Papovića lijepi sakralni program. Nakon uvodnih riječi slijedila je glazba. Bachov Air iz Suite u D-duru izveli su gudači i orguljašica Ana Mihaljević odmjerenim tempom, ujednačenih dionica, zrelo i nadahnuo.

Schubertovu Ave Maria pjevala je sopranistica Aleksandra Dobriša, Franckov Panis Angelicus sopranistica Milica Zdravković, a Caccinijevu Ave Maria na klarinetu je solo izvela Aleksandra Samarđžija. Sve tri skladbe obradio je Radovan Papović, dirigent večeri. Možda su pjevane skladbe imale nešto brži tempo od uobičajenog, no u dominikanskoj crkvi stvorila se lijepa atmosfera koja je začinjena posljednjom skladbom.

Riječ je o prvoj dubrovačkoj izvedbi Mise br. 2 Jeronima Fiorellija. Fiorelli je skladatelj podrijetlom s Cresa, a u Kotor se preselio u drugoj polovici 19. stoljeća. Njegovim dolaskom znatno se obogatio kulturni život Kotora budući da je osnovao privatnu glazbenu školu, bio orguljaš i zborovođa u crkvi sv. Tripuna te vodio mnogobrojne puhačke i gudačke sastave. Misa je iz arhiva Fiorellijevih potomaka

koji žive u Dubrovniku stjecajem okolnosti došla u ruke skladatelja Željka Brkanovića te je izvedena na Splitskom ljetu 1979. godine. U originalu je pisana za soliste, muški zbor i orgulje, a Brkanović ju je obradio za soliste, ženski zbor i orkestar. Odličan ženski zbor čiji je voditelj Mihajlo Lazarević, uživljani solisti, sopranistica Milica Zdravković, mezzosopranistica Milica Lalošević, tenor Petar Jokić, bariton Stevan Tomašević te orkestar učinili su da nam prvo slušanje ovog djela ostane u lijepoj uspomeni.

Struktura Mise osebujna je i izlazi iz uobičajenih pristupa ovoj formi. Možemo reći da je skladatelj ozbiljno meditirao nad svakim dijelom Mise obogaćivši ga svojom inventivnošću i duhovnošću. A sve je spojeno u cjelinu koja plijeni vedrinom i melodioznošću. Poseban doprinos svemu dao je izvrsni ženski zbor čija su snaga, disciplina i tonska plemenitost u svakom trenutku bili u najboljem omjeru. Gostovanje glazbenika iz Kotora bio je zaista izniman glazbeni događaj!

Dubrovački vjesnik

(Sanja Dražić)

Inače, sve vaseljske sabore sazivali su vizantijski imperatori.

Prvi je sazvaio car Konstantin Veliki. Na njemu je bilo 318 sudionika. Rimskog papu zastupao je njegov legat. Odluke tog sabora priznaju i danas sve kršćanske crkve.

TANJUG

Manifestacija posvećena kotorskoj pašti

U cilju promoviranja popularne kotorske „pašte”, odnosno krempite, koja je nekada bila svojevrsni simbol Kotora, ali i bivše Jugoslavije, na Parilu u Starome gradu održan je promotivno-zabavni program posvećen toj poslastici. Manifestacija je organizirana po ideji predsjednice Mjesne zajednice Stari grad Dragane Knežević, koja je istaknula da se kotorska krempita sada ne može naći u ponudi u ugostiteljskim objektima. “Cilj nam je da afirmišemo i sačuvamo stari recept od zaborava i da se konačno pojavi u ponudi kotorska pašta koje, na žalost, svuda ima samo ne u Kotoru koji je oduvijek bio poznat po krempiti, naročito u kulturnom restoranu ‘Zdravljak’, kojeg više nema. Nadamo se da će se ovim pokrenuti jedna veća akcija koja će na prvome mjestu zaštititi ime ove poslastice, ali i na neki način izazvati ugostitelje, hotelijere i ostale da u svojoj ponudi imaju i kotorsku paštu. Trudim se da na neki način sa-

čuvam identitet Kotora, a kotorska pašta predstavlja njegov dio. Identitet grada nijesu samo tvrđave, kulturno-istorijski običaji, to su specijaliteti tradicionalne manifestacije, a i poslastice među kojima je krempita najpoznatija. Pašta je naziv nastao u narodu. Nekad se krempita zvala samo krema, Italijani su prvi u Kotoru otvorili poslastičarnicu i zvala se ‘Krema’”, objasnila je Dragana Knežević i dodala kako je za manifestaciju pripremljeno tisuću komada poslastice koja je planula među mnogobrojnim posjetiteljima kojima se služio i šampanjac s jagodama, a bilo je prigodnih poklona u vidu kecelja i autentičnih platnenih borši (ceger) u kojima su kotorske domaćice nekada čuvale kruh.

U muzičkom dijelu programa koji je vodio Sabrija Vulić sudjelovao je duo Sanja i Ilija, bend „Lungomare” i klapa „Inkanto”. Organizator manifestacije bila je Mjesna zajednica Stari grad, uz potporu Općine, Luke Kotor, lokalne Turističke organizacije, Gradske kafane „Dojmi”, restorana „Bastion” i rasadnika „Dis magiko” iz Radanovića koji je donirao cvijeće za ukrašavanje fontane na Parilu.

dan.online

Jubilarni deseti "Žućenica fest"

Popularna gastronomsko-turistička manifestacija "Žućenica fest" održana je večeras deseti put na Trgu od kulture u Tivtu, u Organizaciji žena Tivta i Radio Tivta.

Feštu pod geslom Pjat od žućenice, autohtone primorske divlje jestive trave, otvorilo je mini-konzertom Glazbeno-prosvjetno društvo "Tivat". Mnogobrojne izlagače koji su pripremili jela od žućenice i sa žućenicom, goste i turiste na početku fešte pozdravili su u ime organizatora osnivači i idejni tvorcii "Žućenica festa" Blaženka Vučurović i Mašo Čekić. Tridesetak izlagača pripremilo je novi rekord "Žućenica festa" odnosno više od 250 jela sa žućenicom i od nje. Uz članice Organizacije žena Tivta, delicijama od žućenice predstavilo se Udruženje žena Ri-

sna, NVO "Harlekin" i žene iz Donje Lastve, kno-ba "Bokeški gušti" s Prčanja, HTP "Mimoza", Maslinarsko društvo "Boka", NVO "Njeguška trpeza" s Njeguša, hotel "Magnolija", Kolo srpskih sestara iz Tivta, Fakultet za mediteranske poslovne studije iz Tivta, Viša i srednja ugostiteljska škola "Sergej Stanić" iz Podgorice, kompanija "Monte fish", Ribarsko društvo "Pagar", "Bonella", hotel "Aurora", brod restoran "Le coche d'eau", ekipa Radio Tivta, skupine građana i pojedinci. Knjižara "SO" iz Herceg Novoga predstavila se Knji-gom o žućenici.

Posebno zanimanje mnogobrojnih posjetilaca izazvalo je tradicionalno sudjelovanje skupine kuhara iz Poljske koji su dali međunarodni karakter manifestaciji, kao i delegacija mađarskoga grada Vereša. Na "Žućenica festu" bila je i skupina turističkih novinara iz Makedonije i BiH koji borave u Tivtu na poziv Turističke organizacije Tivat. Organizaciju desete po redu gastronomske fešte pomogli su TO Tivat, JKP Tivat, Centar za kulturu Tivat i Porto Montenegro.

U glazbenome dijelu programa nastupili su solistkinja Jelena Kažanegra i VIS "Exodusi".

Radio Dux

Predsjednici Čatović uručen Orden viteza talijanske zvijezde

Predsjednici Općine Kotor Mariji Čatović svečano je uručen Orden viteza talijanske zvijezde dana 2. lipnja u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici. Zbog osobitih zasluga u promociji talijanske kulture ovim odličjem odlikovao je kotorsku predsjednicu predsjednik Republike Italije Giorgio Napolitano. U njegovo ime priznanje je uručio Vincenzo del Monaco, veleposlanik Italije u Crnoj Gori, prilikom proslave Dana državnosti Italije.

Ovo visoko priznanje koje dodjeljuje predsjednik Republike Italije je najznačajnije priznanje koje se uručuje stranim državljanima, a dodjeljuje se još od davne 1947. godine.

BISERNICE BOKE NA KAŠTELANSKOME KULTURNOM LJETU

U petak 20. lipnja gradonačelnik Kaštela Ivan Udovičić svečano je otvorio manifestaciju koja će pod nazivom 'Kaštelansko kulturno ljetovanje' trajati dva mjeseca. Nakon njegova govora, Miljenko i Dobrila, kaštelanski Romeo i Julija, pustili su u zrak bijelu golubicu i time označili početak niza događaja koji će se održavati na raznim lokacijama obuhvaćajući zabavne i kulturne programe. Previđeno je oko 90 izvedbi koje uključuju nastupe klapa, folklor, kazališne predstave, izložbe, a već prvi dan započeo je modnom revijom kreatora inspiriranih tradicijskom nošnjom.

U glazbenome dijelu programa nastupile su dvije ženske klape i to Neverin iz Kaštela i Bisernice Boke, koje su za ovu prigodu došle iz Kotora. Idućeg dana otvoren je 'Eko etno sajam' pa je sudionicima bio ponuđen i tradicijski doručak. Na doručku su i Bisernice Boke ponudile svoje gastronomske specijalitete, što nije neobično jer u svojim redovima imaju Vlastu Mandić, autoricu 'Bokeljske kuharice'. Na večer se održala nova modna revija. Ovaj put bila je to revija tradicijskih nošnji na kojoj su sudjelovale i gošće iz Kotora, ali i drugih zemalja poput Slovenije, Bosne i Hercegovine i Poljske. Slijedila je 'Večer gastronomije' pa je cijela riva u Kaštel Starome bila pretvorena u izložbu hrane.

Grad Kaštela je dvomjesečnom manifestacijom obogatio turističku ponudu, ali i cijeloj priči dao međunarodni značaj zahvaljujući gostima iz inozemstva.

Kumpanji u Tivtu i Kotoru

Klapa Kumpanji iz Blata na Korčuli jedna je od najnagrađivanijih klapa u Hrvatskoj. Djeluje od 1995. godine, sa šest izdanih CD-a, više spotova, više od 50 nagrada i preko 1.500 nastupa. Ima devet članova od kojih petero i sviraju (dvije mandoline, dvije gitare i bas gitara). Njeguju izvornu dalmatinsku a capella pjesmu, a na repertoaru su im i obrade popularnih skladbi, zabavne skladbe i šlageri. Često gostuju po Hrvatskoj i inozemstvu, a tivatska i kotorska publika u njihovim je iznimnim koncertima uživala 31. svibnja i 1. lipnja. Ljubitelji klapske pjesme uživali su u njihovom koncertu u Centru za kulturu Tivat, a dan kasnije, u kotorskome cafeu Cesare organiziran je nezaboravni koncert na otvorenom.

U starom Kotoru otvoren Muzej od mačaka

U Kotoru gradu u kome su i mačke tradicija, živi suvenir na njegovima pjacetama i kaletama, u portunima i pod voltovima, Italijan Pierro Pazzi stručnjak za mletačko zlatarstvo i primijenjenu umjetnost, kolekcionar iz Venecije, dosjetio se i u prizemlju nekadašnjeg samostana Gospe od anđela na kotorskoj Pjaci od kina otvorio Muzej od mačaka.

Riječ je o oko hiljadu ipo različitih razglednica, prethodnica kartolina, medalja, raznih revija i časopisa, stripova, knjiga iz XVII vijeka, koje tretiraju mačku kao temu.

Pazzi je u posjedu više od 10 hiljada razglednica posvećenih mačkama, a u pripremi je izložba koja će se održati na Krku na temu "Mačka u I svjetskom ratu" prigodom obilježavanja sto godina od ovog događaja.

Muzej o mačkama, kazao je Pazzi, u Evropi postoji samo u Amsterdamu i od sinoć u Kotoru.

U vitrinama, najveći dio izložbe zauzimaju razglednice koje se na najbolji način mogu približiti različitim narodima.

U prvoj vitrini su najstariji primjerci razglednica iz Njemačke i Rusije, od 1872. do 1878. godine.

Na slikama je mačka prikazana na razne načine u obliku žene, djeteta, muškarca, mačka slikana sa poznatim ličnostima, posebno glumicama, mačke na poštanskim markama.

Izložena je prva marka iz 1927. godine na kojoj je prikazana mačka.

Posebno je zanimljiva i ilustracija iz stare novine na kojoj su prikazane mačke koje su dale znak za uzbunu i najavile požar u Veneciji.

Mačke, priča Pazzi za Skala radio, žive u raznim krajevima svijeta u Japanu, Kini, Rusiji, Maroku, Turskoj, Grčkoj u Africi pa su prikazane kao simbol zaljubljenih, zatim humanizirana mačka koja

pomaže ljudima, sa pedagoškom porukom, tu su i mačke na Božićnjim i Uskršnjim čestitkama, čak i iz Uskršnjeg jajeta umjesto pileta izlazi mačka.

Na naše pitanje odakle ideja za ovaj originalni muzej koji će biti svojevrsna turistička razglednica Kotora, Pazzi je odgovorio da je primijetio da građani žele dobro mačkama u Kotoru i da se prema njima humano odnose.

Mačke u Kotoru poštuju ambijent i život uopće.

Pitali smo Pazzija da li je upoznao narav kotorskih mačaka, našto je odgovorio da su umiljate i odomaćene, kao i da su turistička atrakcija.

"Ne može svako otići na tvrđavu San Đovani da pogleda panoramu grada, ali može u starom gradu posjetiti ovaj novi Muzej. Čak i onaj ko ne želi da ih vidi, mačke susreće kroz Kotor", zaključio je Pazzi.

Skala Radio

TOPOFILIA - izložba slika Ivane Strugarević u Muzeju grada Perasta

Ivana Strugarević stjecala je likovno obrazovanje u rodnome gradu, u Beogradu. Prvo u Srednjoj školi za dizajn, a zatim na Fakultetu za umjetnost i dizajn gdje je diplomirala 2009. god. na Odsjeku scenografije, u klasi prof. Miljena Kljakovića.

Nakon završetka studija angažirana je na Fakultetu za umjetnost i dizajn kao suradnik u nastavi na predmetima: filmska, kazališna i televizijska scenografija, a okušala se u realizaciji scenografije, u filmu *Sestre* Vladimira Paskaljevića.

Ivanin dosadašnji slikarski angažman još jednom potvrđuje da su dva područja - scenografija i slikarstvo - kompatibilni. Uostalom postoji puno primjera gdje su se slikari dokazali kao dobri scenografi i obrnuto, iz branše scenografa regrutiraju se umjetnici - slikari, kipari, grafičari.

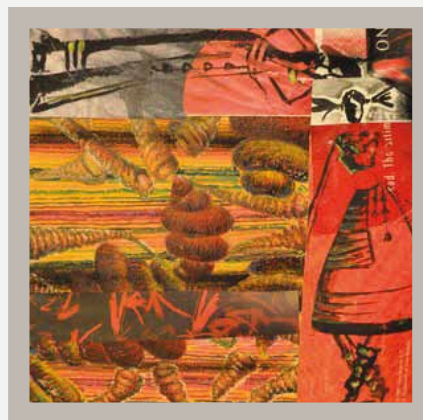
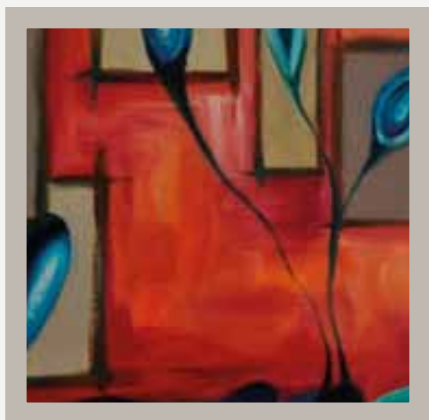
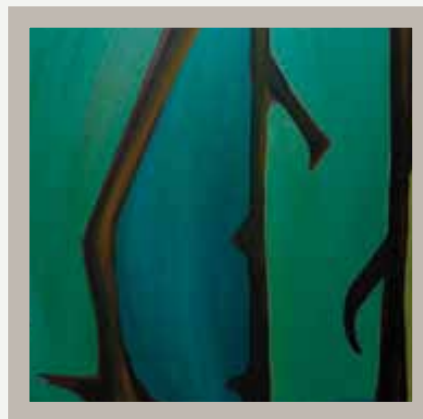
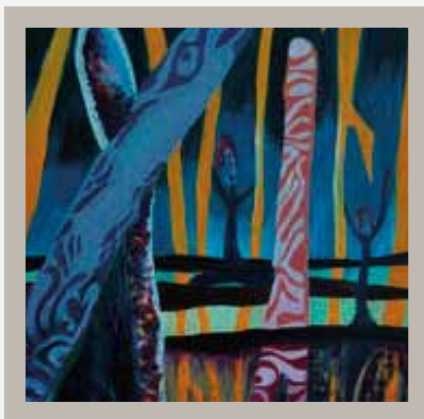
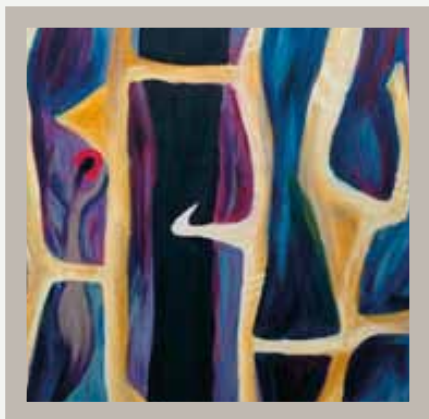
Okolnost da je tijekom školovanja imala priliku da o tajnama slikarskog umijeća uči od vrsnih profesora: svjetski priznatog umjetnika Miloša Šobajića, Sava Pekovića i Tijane Fišić, a posebice njezin likovni talent i umjetnička vokacija približili su je slikar-

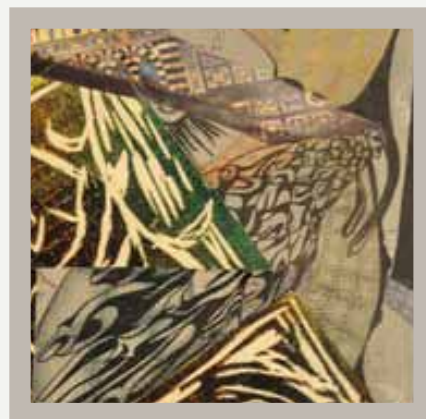
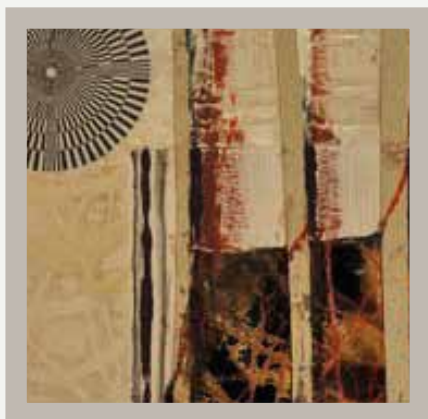
stvu pa se i u tome mediju već ostvarila i dokazala. Sudjelovala je na mnogobrojnim kolektivnim izložbama, a sedam puta samostalno se predstavila u Srbiji i Sloveniji. Ivana je dosta prisutna i u Crnoj Gori gdje je imala samostalne izložbe u Podgorici, Bijelom Polju, Kotoru...

Nije pretjerano reći da je Ivana ozbiljno zagazila u umjetničke vode i skrenula svojim slikarstvom pažnju likovne kritike i šire javnosti.

Do sada se iskazala stvaranjem u nekoliko tematskih cjelina – ciklusu crteža i slika koje prati stvaralačka energija i osobita kreativnost. Samom likovnom činu koji će ispuniti bjelinu - prazninu platna odnosno papira prethodi Ivanino promišljanje realnoga i preživljenoga. Tako ciklusom *URBANE MITEME* crtežom ostvaruje reminiscencije na ljude, događaje, mjesta, uobličavajući ih u likovne dnevničke zapise.

Sa slikama kojima se večeras predstavlja vidim povezanost, ali ovaj put i težnju autorice da nas uvuče u izmaštane ambijente koji su njezino pribježište i utočište duše, prostore u kojima se osjeća sigurnom i zaštićenom. Dobra umjetnica linije u spomenutom ciklusu crteža sada postaje izrazit kolorist, a boja postaje nosilac njezinih stanja i raspoloženja.

Sam naziv izložbe *TOPOFILIA* je riječ koja prema definiciji označava povezanost s nekim mjestom i ljubav koju osjećamo za pojedine prirodne ili urbane ambijente. **Topofilia** (*topophilia*) podrazumijeva identifikaciju s prostorom u kome je čovjek ispunjen osjećajima ugone i posebne atmosfere.

Ivanini, izvučeni iz sjećanja, imaginarni i nadrealni TOPOSI - prostori i mjesta dobivaju u njezinu slikarstvu i značenje misaonog obrasca, TOPOSA kao općeg mjesta - glavnog sadržajno tematskog obilježja.

Slike nas vode u čudesan svijet, u ambijente ispunjene vodom, iz koje rastu biljke čudnih oblika, nastanjuju ptice i antropomorfni oblici, u svijet sjena i sjenki ili potpuno apstraktnih formi. To je svijet sazdan od mašte i snoviđenja, čijim prostorima Ivana krstari tragajući za POETIKOM PROSTORA.

Marija Mihaliček

Nađa Janković **četvrta na svijetu**

Mlada crnogorska gitaristkinja iz Kotora, trinaestogodišnja Nađa Janković, osvojila je četvrto mjesto na svjetskom natjecanju za klasičnu gitaru, koje je održano u Los Angelesu (SAD). Našoj natjecateljici četvrto mjesto pripalo u kategoriji juniora, a odsvirala je ukupno 24 minuta napamet izvedenog

programa, djela najpoznatijih svjetskih skladatelja za klasičnu gitaru.

Nađa je učenica Muzičke škole u Tivtu, na odsjeku za gitaru i klavir, u klasi profesora Srđana Bulatovića, a već je ranije osvajala mnogobrojna prva mjesta i specijalne nagrade diljem Europe.

BOKEŠKO SLATKO TROJSTVO

Piše:
Mašo – Miško Čekić

Prvog dana školskog raspusta počinjali su naši izlasci u predvečerje. Sve je bilo dogovoreno, posebno kod djevojčica. Određivale su i boju fjoka kojima su vezivale ili ukrašavale kosu. Crveni fjok stavlja se u neđelju, pa redom: plavi, bijeli, žuti...

Kretali smo u dogovorenu uru, bez graje i guranja, lijepo obučeni i obuveni. Najstarija među djevojčicama bila je Mila, koja je često ponavljala dječacima:

„Ko ispred butige (zbornomjesto) dođe bos, sa nama neće u grad!“

I to smo poštovali, mada su nam sandale i tenisice smetale više od tiraka na šorcevima.

Iz Tabachine, preko mostova na Škurdi do Parila. Tu smo bili na oprezu jer su nam djeca iz tog kvarta bili ljuti protivnici. Uvijek smo duboko udahnuli tek ispred crkve Svetog Nikole, ali kod Svete Klare počinjale su prave muke. Slatke!

Ulicom je do nas stizao opojni, slatkasti miris svježih pečeni kolača.

Brašno, jaja, vanilija i kanela – jedine su riječi poslastičarskog rječnika kojim smo baratali, a pašta, pišinger i štrudel bilo je slatko za koje vrijedi dati zadnji dinar, teško zarađen ulaganjem cijeloj porodici, tetama u susjedstvu, bližem i daljem, slaganjem drva u magazinima, odlascima u kupovinu (najgore je bilo nositi, u malo karte, ožicu – dvije konzerve iz butige). Najteže: ne svađati se i tući sa sestrama!

Što smo sve morali izdržati da dobijemo taj sitniš za paštu ili pišinger!

Bez obzira na Milino gundanje, tu na maloj pjaceti ispred Svete Klare, ubrzali bi korak jer smo se približavali cilju: „Zdravljaku“!

Vjerujem da nikada u Kotoru niko nije rekao Poslastičarnica „Zdravljak“.

Zdravljak je Zdravljak, i tu nema što da se doda. Dobro slatko, vrhunski sladoled, ali i nenadmašno kiselo mlijeko. Hladno i gusto – kakav jadni grčki jogurt!

Zdravljak se smjestio u jednom od kantuna Trga od oružja. Bila je to butiga od slatko-ga, za nas najvažnija od svih butiga kotorskih. U današnjem smislu, bila je to poslastičarnica nevelikog asortimana, što za nas nije imalo nikakvo značenje jer smo uvijek mogli dobiti paštu, pišinger i štrudel. Kakvo je to drugo slatko – nije nas ni zanimalo.

Jedini je problem bio što od tog čuvenog, mirisnog, primamljivog, čarobnog slatkog trojstva izabrali!

Para je, uglavnom, bilo za jedan kolač i jednu čikaru kiselog mlijeka.

Kakve sve kombinacije nismo izmišljali: u dvoje, troje, četvoro – samo da bi probali po komadić ta tri kolača i ožicu – dvije kiselog mlijeka!

U takvim prilikama, svađa je bila neizbježna.

Djevojčice bi se izdvojile, od silnog srama i blamaže, pa bi naredna dva – tri dana u naše

predvečernje šetnje išli odvojeno. I tako u krug.

I danas rečem da su pašte, pišinger i štrudel iz Zdravljaka bokeški slatki specijaliteti, a moja tetka Slavka ubjeđena je da smo ih u Kotoru izmislili. I ne samo ona.

Gospodin Oskar Pischinger, kada je 1881. godine u Beču napravio prvu tortu nazvanu po njemu, nije ni slutio koliko će slavu Austriji donijeti taj kolač. Kao munjom nošen, proširio se recept pišingera po svim krajevima velike carevine, pa je tako stigao i u Kotor. I ostao do danas.

Brojni su recepti pišingera, ali se originalni čuva u porodici Pischinger koja i danas industrijski proizvodi pišinger tortice. Probao sam ih u Beču. Dobro su, liče na naš pišinger!

Izvinite Bečlije, dođite u Kotor da probate pravi pišinger! I naš je kao i vaš nastao od čokolade, kakao praha, brašna, cukra i lješnika ili mendula (ako ima, ne mora).

A Bečlije su nam podarile i štrudel. Do Beča je vučeno tijesto stiglo preko Turske, Bosne i Hrvatske. Austrijanci su savladali vještinu pravljenja tankih kora od brašna i vode i u tim korama zamotali komadiće jabuka, cugar i pre-

zlu. Stvorili su neponovljivi ukus apfelstrudela – savijače od jabuka, izvornu bečku poslasticu koja danas predstavlja neponovljivi međunarodni specijalitet.

A što reći o pašti!

Što reći o krempiti koja je i danas mjera za sve slatko što se u Boki kotorskoj pravi, a priznati da nije izvorno naša?

Tijesto od hiljadu listova, millefoglie u Italiji, mille – feuille u Francuskoj, lisnato tijesto kod nas, kažu gastronsme knjige, stvoreno je 1651. godine, a usavršeno krajem XVIII. vijeka. Valja reći da su ma-

sno tijesto, osnovu današnjeg lisnatog tijesta, poznavali u starim kulturama: egipatskoj, grčkoj i rimskoj.

Između dvije kore rumeno pečenog i prhkog lisnatog tijesta, što god da stavite između dobićete specijalitet. Slani ili slatki – izbor je vaš.

A kada između tri ili čak pet kora lisnatog tijesta stavite podatnu, drhtavu, žućkastu kremu sa hiljadu jedva vidljivih tačkica vanilije, dobićete našu paštu: krempitu, krem šnit, krem – pitu!

I drugi su radili što i kotorski slastičari. Redali su kore i različite kreme i dobili poznate krempite: samoborske, skopske, bugarske, bečke, bledske...

Ipak, samo je jedna pašta iz Zdravljaka. Zato imamo pravo da rečemo: naša pašta!

Manje je poznato da je pašta bila zaštitni znak za slatko u cijeloj Boki kotorskoj. Krajem XIX. i u prvoj polovini XX. vijeka na bokeškim pučkim svečanostima prodavala se krempita, kao posebna delicija. Blagdan Svete Ane u Tivtu, tridesetih godina prošlog vijeka, bila je velika ljetna fešta, a priče o krempitama gospođe Mare Šenk, najbolje tivatske

majstorice za pašte, žive su i danas.

Tajnih recepata za kotorsko slatko nema ili se možda tajna krije u ručno rađenom tijestu i dugotrajnom bačenju svih sastojaka sada čuvenim „žicama“ za jaja?

U svakom slučaju, u Kotoru i danas prave pašte, pišingere i štrudele. Pravim ih i ja. Ali, nije to ono slatko zbog kojega sam trpio stezanje kaiša na sandalama. Izvinite, fali im nešto: bar ono malo duše kotorske koja je nestala onda kada su Zdravljak preselili u kraj bašte kafane „Dojmi“!? Baš tada na drugom kantunu bašte počeli su peći čevapčice...

TETA DARKA

Poslovice „Koliko sela – toliko običaja“ u slučaju tri poznate poslastice u Boki kotorskoj bila bi: „Koliko familija – toliko recepata“. Svaka priča o pravim, izvornim, najboljim, starim i receptima tajnim – izlišna je.

Za krempitu vam treba lisnato tijesto i poslastičarska krema. Za štrudel vučeno tijesto i voće, a za pišinger oblande, čokolada i maslac.

Sve ostalo je na vama. Ne na receptu. Izvorni recepti su dobro čuvane tajne. Zato, pripremite naše slatko onako kako znate i podijelite ga sa onima koje volite. Važno je da bude slatko koje se zove pašta, pišinger ili študel. A za recept: uguglajte se i naći ćete desetine recepata.

Možda nađete i recept za paštu tete Darke, najčuvenije kotorske majstorice pašta. Napravite paštu po tom receptu i nećete biti zadovoljni. Nije original. Nije je napravila teta Darka.

Zato, pleh u ruke i počnite...

PAŠTA - KREMPITA

Potrebno je:

Lisnato tijesto
2 l mlijeka
8 žumanaca
31 dag mekog brašna
40 dag cukra
10 dag masla
Mahuna vanilije ili 4 saketića vanilije

Priprema:

Od lisnatog tijesta razviti tri kore i peći ih na poledini većeg pleha. Prije pečenja kore izbockati pirunom. Kore ohladiti.

Fil:

U pola litra mlakog mlijeka sipati brašno i dobro izmiješati kako bi se dobila gusta, glatka masa bez grudvica.

Žumanca ubatiti sa cukrom, pa sipati u 1,5 l. vrelog mlijeka. Promiješati i polako dodati smjesu mlijeka i brašna. Nastaviti kuhanje uz stalno miješanje dok se krema zgusne. Sada dodati maslac i vaniliju pa nastaviti kuhanje jedan minut.

Skloniti sa vatre i pustiti da se ohladi uz stalno i lagano miješanje.

Na prvu koru staviti pola kreme, pa poklopiti drugom korom. Premazati ostatkom kreme i prekriti trećom korom od lisnatog tijesta.

Paštu obilato posuti cukrom u prahu i pažljivo izrezati na pravougaone fete.

ŠTRUDEL (bečki)

Potrebno je:

1,5 kg kiselih jabuka
15 dag cukra
5 dag suhica
15 dag prezle
1 kućarin cimeta
2 saketića vanilije
10 dag maslaca ili 2 ožice masti
Masnoća za pleh i cukar za posipanje

Tijesto:

brašno, dram soli, voda

Priprema:

Umijesiti tijesto i podijeliti ga na tri lopte. Svaku malo razvući, premazati uljem, pokriti kanavacom i ostaviti da počiva dvadesetak minuta. (Po želji u tijesto se može dodati i jedno jaje).

ohlađenom smjesom od čokolade. Filom premazati oblantu, preko staviti drugu, pa i nju premazati filom i nastaviti dok se ne utroši sav materijal. Oblande pritisnuti nekim plehom, knjigom ili daskom i ostaviti da se što bolje zalijepe. Nakon nekoliko sati sjeći na pravougaone oblike.

Napomena:

Poslednja oblanta može se premazati sa malo fila, a preko posuti sitno sjeckane prepržene lješnike ili mendule.

FALSI PIŠINGER

Potrebno je:

1 l mlijeka
45 dag cukra
5 dag čokolade ili kakao praha
2 ožice maslaca
3 oblante

Priprema:

Kuhati mlijeko sa cukrom dok se načini gusti karamel. U vrući karamel dodati kockice čokolade ili kakao i maslac, pa miješati dok se rastopi i ohladi. Premazati dvije kore oblante i poklopiti trećom. Preko staviti neki teret kako bi se oblante što bolje slijepile.

Jabuke oguliti, očistiti i izrezati na fetice. Maslac (mast) rastopiti u prosulji, pa dodati prezle i prigati dok dobiju zlatnosmeđu boju. Ohladiti.

Jabuke pomiješati sa vanilijom, cimetom, cukrom i suhicama (po želji dodati ožicu ruma). Na pobrašnjenom tavalji, tijesto razvući što tanje i odrezati zadebljale rubove. Premazati rastopljenom masnoćom i posuti trećinom pripremljenih jabuka i prezle. Čvrsto zarolati, a krajeve zatvoriti. Staviti u podmazan pleh. Prije pečenja (200 stepeni, 40 minuta) premazati sa malo rastopljene masnoće. Pečeno posuti cukrom u prahu.

BOKEŠKI ŠTRUDEL

Priprema se kao i bečki samo što se prezla termički ne obrađuje. Umjesto jabuka, tokom maja i juna, pravi se štrudel od trešanja. Trešnje očistiti od špica i štrudel pripremati isto kao i onaj sa jabukama.

PIŠINGER

Potrebno je:

8 jaja
40 dag cukra

30 dag čokolade za kuhanje
25 dag maslaca
Oblante - 5 komada

Priprema:

Ubatiti jaja sa cukrom (žicom), pa smjesu kuhati na pari. Kada se smjesa počne zgušnjavati, ubaciti kockice čokolade. Maknuti sa vatre i miješati dok se čokolada rastopi. Ostaviti da se hladi.

U međuvremenu, maslac dobro umititi, pa ga sjediniti sa

Potonuće Lloydovog parobroda „Baron Gautsch“ na liniji Kotor - Trst

Piše:
Željko Brguljan

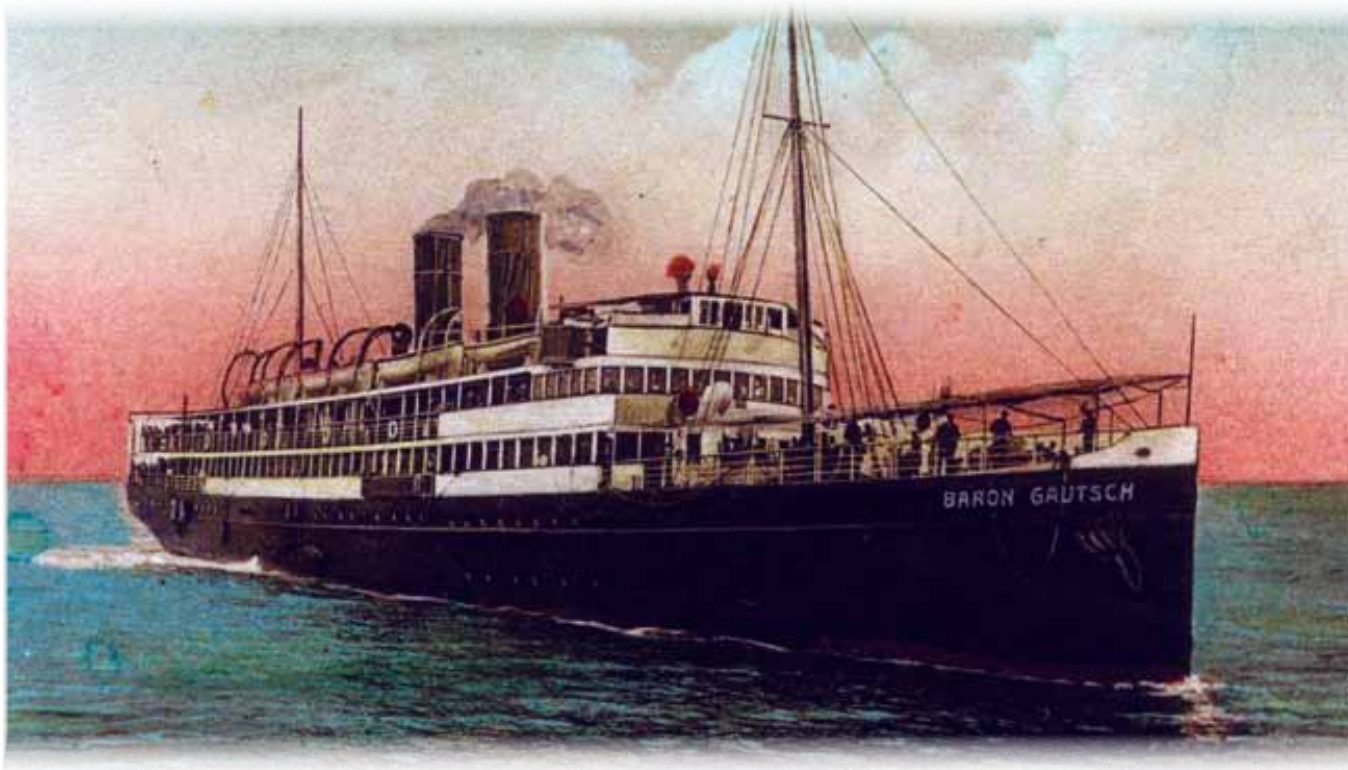
U zbirci maritimnog slikarstva prčanske župne crkve nalaze se i dvije slike parobroda *Baron Gautsch*, radovi lokalnoga samoukog slikara Boška Markovića, koji nas podsjećaju na tragičnu sudbinu ovoga Lloydovog parobroda od čije nas katastrofe dijeli točno jedno stoljeće. Slike su nastale početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, a jedna od njih ima zavjetni karakter. Na njoj je u donjem lijevom kutu nalijepljen foto-portret darovatelja te uz donji rub apliciran natpis: *U ZNAK ZAHVALNOSTI POKLANJAM MAJCI BOŽJOJ OVU SLIKU ZA MILOST KOJU MI JE ISKAZALA PRILIKOM KATASTROFE BRODA „BARON GAUTSCH“ KOJI JE// 13. AVGUSTA 1914. GODINE NAIŠAO NA MINU I TOM PRILIKOM JE POGINULO 400 PUTNIKA, IZMEĐU OSTALIH PO DVIJE PORODICE IZ PRČANJA I STOLIVA// OD PREŽIVJELIH PUTNIKA I ČLANOVA POSADE JOŠ SE NALAZIM ŽIV VJEČITO ZAHVALAN// BOŽO CIKO.* De-

Zavjetna slika broda Baron Gautsch u zbirci prčanske župne crkve

sno rukom je dopisano: *Dato marzo 1972.* Očigledno je sliku darovao prčanskoj crkvi Male Gospe mjesni pomorac Božo Ciko koji je, kao mali od palube na parobrodu *Baron Gautsch*, bio sudionikom jedne od najvećih pomorskih nesreća nakon *Titanica*. Potonuće ovoga putničkog parobroda smatra se prvom pomorskom žrtvom u Prvome svjetskom ratu.

Putnički parobrod *Baron Gautsch* sagrađen je 1908. u brodogradilištu Gourlay Brothers Company Ltd. u Dundeeju u Velikoj Britaniji (u istom brodogradilištu sagrađen je i njegov brod blizanac – parobrod *Prinz Hohenlohe* koji je prometovao također na liniji: Trst – Kotor). Imenovan je po baronu Paulu Gautschu von Frankenthurnu (1851. –

Baron Gautsch u plovidbi

1918.), austrijskome ministru prosvjete, a zatim premijeru. Bio je dug 84,5 m, širok 11,6 m i visok 7,5 metara. Nosivost mu je bila 2.069 BRT i 861 NRT. Imao je pogon na tri elise i klipni parni stroj od 4.600 KS koji mu je omogućavao da razvije zavidnu brzinu od 17 čvorova. Uz 64 člana posade, mogao je primiti 300 putnika, od toga 90 u kabinama prvog razreda i 40 u kabinama drugog razreda. Kao Lloydov brod preuzeo je 16. lipnja 1908. obalnu prugu od Trsta do Kotora. Bio je prvi trovijčani parobrod koji je uplovio u grušku i kotorsku luku, prevozeći putnike između Trsta i Kotora. No, nakon izbijanja Prvoga svjetskog rata parobrod *Baron Gautsch* 27. srpnja 1914. unajmila je Austro-ugarska ratna mornarica radi prijevoza vojske od Trsta do Kotora, a u povratku evakuacije civila iz ratom zahvaćenih područja. Tijekom četiriju putovanja pod ugovorom o najmu brod je

prevezao 2.855 osoba. Nakon četvrtog putovanja s dovezenim vojnim pojačanjem parobrod *Baron Gautsch* vraćen je u kotorskoj luci Lloyd. Na četvrtome povratnom putovanju za Trst *Baron Gautsch* primio je civile koji su napuštali novo ratno žarište. Naime, komanda Lovčenskog odreda dopisom od 26. srpnja 1914. poziva austro-ugarsku komandu u Kotoru da u roku od šest sati iz grada evakuiira sve „neborce tj. žene, nejaku djecu, starce i bolesnike“. Čini se da je evakuacija tekla sporo jer su Kotor i Boku napuštali civili i tijekom kolovoza. Na svoje posljednje putovanje parobrod *Baron Gautsch* isplovio je iz Kotora 12. kolovoza 1914., pod zapovjedništvom kap. Pavla Wintera. Među posadom broda za Trst bila su i dva Prčanjana koja su preživjela potapanje, već spomenuti Božo Ciko, u svojstvu *malog od palube*, i Josip Rizoniko, u svojstvu *timunijera*, a među putnicima koji više

nikada neće ugledati zavičaj ukrcale su se i dvije prčanske kapetanske obitelji. Supružnici Damjanović putovali su sa

Prčanjanka Tereza Visin, jedna od žrtava kod potapanja Barona Gautscha

Parobrod Baron Gautsch na kotorskom pristaništu 1914.

svoje četvero djece i pomoćnikom Anom Matijević, također Prčanjkom. Tereza Visin rođ. Verona, supruga Lloydova kapetana Vjekoslava Visina, sa svojom jedinicom, kćerkom Lidijom, odlučila se za put u posljednjem trenutku. Ne slušteći tragičan kraj, smatrala je velikom srećom što je uspjela dobiti karte za brod u vrijeme kada je, zbog ratne opasnosti, mnoštvo građana pokušavalo napustiti Boku. Karte za kabinu prvog razreda ustupio joj je mještаниn Niko Verona, pravnik zaposlen u Pomorskoj upravi u Trstu. Naime, s Nikom je trebala otkupovati i njegova sestra, koja je navodno noć prije puta usnuvši čula glas pokojne majke koji joj govori: „Nemoj niđe odit s Nikom!“ Kako je sestra bila uporna, Niko je na kraju odustao od puta, a svoje karte ustupio nesretnoj Terezi Visin.

Baron Gautsch na svom putu ukrcao je izbjeglice i u Herceg Novom, Gružu, Splitu, Zadru i Lošinj iz kojega je isplovio sljedećeg dana, 13. kolovoza 1914. u 11 sati, za matičnu luku Trst. Od Lošinja do Pule brod je bio pod zapovjedništvom prvog časnika palube Karla Lupisa. No, on je napustio most radi ručka s uglednim putnicima iz prvog razreda te je predao zapovjedništvo neiskusnome drugom časniku Josipu Tenzeu, pod čijom je komandom *Baron Gautsch* plovio puno bliže obali nego što su to vojne vlasti dopustile. Navodno, upozorenja nekoliko putnika nisu uspjela uvjeriti Tenzeu da promijeni smjer plovidbe. Sedam nautičkih milja sjeverno od Brijunskog otočja u 14.50 sati parobrod je punom brzinom uplovio u rubni pojas morskog polja koje su upravo

položili minopolagači Austro-ugarske ratne mornarice. Minopolagač *Basilisk* odaslao je signale upozorenja, no *Baron Gautsch* nije na njih reagirao. Ubrzo je naišao na minu, čija je eksplozija uzdrmla brod, a zatim je došlo do nove eksplozije – broskog kotla (u nekim izvorima navodi se da je došlo do eksplozije dviju mina) nakon čega je brod počeo tonuti. Prema svjedočanstvu preživjelih, prestrašeni putnici skakali su u more, a žene su grčevito stiskale djecu, skamenjenu od straha, da bi ubrzo svi nestali, zajedno s brodom, u morskim dubinama. Prema usmenoj predaji navodno je netko od preživjelih članova posade iz Prčanja pokušao spasiti iz mora malu Lidiju Visin, ali je, prema navodima, nije mogao iščupati iz majčina grčevitog zagrljaja. Rijetki pribrani mornari uspjeli su spustiti u more

čamce za spašavanje u koje su ukrcali djecu, no u panici su zaboravili odrezati užad pa je tonući parobrod povukao za sobom čamce s djecom. Tako se većina najmlađih putnika utopila.

Oštećen u eksploziji parobrod *Baron Gautsch* je, nagruvši se na lijevi bok, potonuo za desetak minuta, šest nautičkih milja jugozapadno od svjetionika Sv. Ivan na Pučini. Budući da su kotlovi bili loženi mazutom, masna mrlja na površini mora prouzročila je mnoga gušenja putnika. Prva je na mjesto nesreće došla motorna barka poslana s minopolagača *Basilisk*, a zatim su ubrzo iz Rovinja stigla tri razarača: *Csepel*, *Triglav* i *Balaton*. Spašavanjem, koje je trajalo do sumraka, zapovijedao je kapetan fregate Janko Vuković Podkapelski. Spašeno je 159 putnika, a iz mora je izvađeno 68 mrtvih tijela, koja su većinom pokopana u Puli. Prema drugim izvorima spašeno je 148 putnika i 31 član posade. Prema službenim podacima, na brodu je bilo 246 putnika. No, taj broj ne obuhvaća djecu do 10 godina starosti i vojnike obveznike pa se smatra da je na *Baronu Gautschu* u trenutku potonuća bilo oko 350 osoba, uključujući posadu. U samome sudskom postupku, koji se vodio neposredno nakon katastrofe, zabilježeno je da je na brodu u trenutku potonuća bilo 65 članova posade te između 245 i 285 putnika. Smatra se da je stradalo 177 putnika i članova posade, među kojima je bio i drugi časnik Josip Terze. Zbog ratne psihoze situacija je bila prilično kaotična pa se u Kotoru i drugim usputnim lukama ukrcalo puno više putnika i vojnika kojima nisu izdane karte niti su bili igdje evidentirani pa točan broj putnika, a time i žrtava, vjerojatno nikada nećemo saznati.

Kapetan Pavao Winter i prvi časnik Karlo Lupis su preživjeli pa su ubrzo nakon nesreće uhićeni i dopraćeni u pulske zatvor. Protiv njih je podignuta optužnica kod Pomorskog suda u Rovinju, ali su očigledno bili oslobođeni jer su i dalje nakon rata plovili na brodovima tršćanskog Lloyda. Pravi sudski proces protiv njih nikada nije pokrenut jer, zbog ratnih okolnosti, austrougarske vlasti nisu željele da se tim tragičnim događajem javnost dodatno uznemiruje, a također i zato što je glavni krivac za tragediju, časnik Tenze, bio mrtav. Kasnije su, godine 1925., mnogi dokumenti iz istrage uništeni kada je u zgradi bečkog suda izbio požar. Ostatak dokumentacije nestao je tijekom 1939. godine nakon pripojenja Austrije Njemačkoj. Zahtjev oštećenih bio je da im se isplati svota od 200.000 kruna, što je Ministarstvo trgovine svojedobno odobrilo, ali su raspad Monarhije, inflacija i drugi razlozi drastično smanjili vrijednost tog iznosa. Kada je austrijski Lloyd nakon 1919. godine postao vlasništvo talijanske države, Italija nije htjela isplatiti nikakvu odšte-

tu austrougarskim građanima. Kasnije austrijske vlade, posebice dolaskom nacista na vlast, nastojale su slučaj baciti u zaborav, što im je i uspjelo. Naime, odvjetnik preživjelih i rodbine poginulih putnika, dr. Schapiro, bio je Židov pa mu je ured u to vrijeme bio devastiran, a on uhićen. Tako mnoge okolnosti nesreće nikada nisu u potpunosti rasvijetljene.

Desetljećima se širila priča da je brod prevozio zlato iz Boke u Trst, ali to nije dokazano niti će ikada biti jer je truplo broda na dnu mora tijekom vremena kontinuirano pljačkano. No, nesporno je da su putnici iz imućnih obitelji nosili sa sobom svoja osobna blaga u obliku novca i nakita. Primjerice, unovčanim dragocjenim nakitom koji se zatekao na tijelu utopljene Prčanjke Tereze Visin njezina je sestra Elvira Marković podmirila troškove za izradu propovjedaonice te jednog vitraža u crkvi Male Gospe u zavičajnom joj Prčanjju. Tako je i u novoj prčanjskoj župnoj crkvi ostala trajna uspomena na najveću jadransku katastrofu i njezine žrtve.

Olupina parobroda na dnu mora

*Kapetan Bartulović
u „Velikom ratu“*

Posljednje putovanje

Austrougarski bojni brod Erzherzog Ferdinand Max

Događaj koji se smatra jednim od direktnih povoda za početak Velikog rata bio je atentat na prestolonasljednika Ferdinanda i njegovu suprugu u Sarajevu 28. 06. 1914.

U povodu stote obljetnice početka Velikog rata, u bogatoj memoarskoj građi kapetana Hinka Bartulovića predstavljamo vam veoma zanimljivo poglavlje vezano za događaj koji se smatra jednim od direktnih povoda za početak Rata, ubistvo prestolonasljednika Ferdinanda u Sarajevu. Poglavlje donosimo u integralnoj formi, onako kako ga je kapetan Hinko zapisao. Ono što je posebno zanimljivo je podatak da je kapetan Bartulović službovao na brodu koji je nosio ime ubijenog prestolonasljednika. Inače, brod SMS „Erzherzog Franz Ferdinand“, austro-ugarski predreadnought bojni brod klase *Radetzko*g stavljen je u službu Austro-ugarske ratne mornarice 5. lipnja 1910. godine. Imenovan je po nadvojvodi Franji Ferdinandu. Kao prvi brod svoje klase koji je izgrađen, prethodio je *Radetzko*mu više od šest mjeseci. Njezino naoružanje uključivalo je četiri topa od po 30,5 cm u

dvjema istovjetnim turelama i osam topova od po 24 cm u četirima istovjetnim turelama. Sudjelovao je u međunarodnome pomorskom protestu protiv Balkanskih ratova 1913. godine kada je pomagao provoditi blokadu Crne Gore. Bio je jedan od prvih brodova koji je koristio hidroavione u vojne svrhe. Tijekom Prvog svjetskog rata ograničeno je služio u 2. diviziji 1. bojne eskadre, uključujući mobilizaciju u ispomoći bijega njemačkih brodova SMS *Goebena* i SMS *Breslaua*, te bombardiranja Ankone 1915. godine. Pri kraju rata prepušten je Italiji kao ratna nagrada i naposljetku je izrezan 1926. godine.

U događaju koji slijedi SMS „Erzherzog Franz Ferdinand“ bio je u pratnji admiralskog bojnog broda „Viribus Unitis“ (*Zajedničkim snagama* - to je bio moto pretposljednog i dugovječnog austro-ugarskog cara i kralja Franje Josipa I) na čijoj su palubi prevezeni posmrtni ostaci prestolonasljednika Ferdinanda i njegove supruge od ušća rijeke Neretve do Trsta. Sva događanja je kapetan Hinko ispratio iz skrivenog kutka svog broda.

...„Vidovdan 1914. godine.

Tu noć prekinuše naše spavanje neki šumovi i zvuci, škripa strojeva, pištanje pare, lupanje lopata, što dopire iz strojarnica i kotlarnica i prekidaju slatke naše jutarnje snove. Shvaćamo, to je znak da se brod priprema za isplovljenje.

Ranije nego što je obično pozivljaju nas trubom da ustanemo. Skaćemo iz visaljki, još brže se odijevamo, uređujemo visaljkice i spremamo, umivamo se i pijemo već pripremljenu kavu.

Na poziv trube mornari zauzimaju svoja mjesta, a đaci se skrivaju u zabitne kute broda da budu daleko od pogleda starešina, naročito komandanta, da im ne bi palo na pamet da ih ne upregnu u neki po-

sao. Oprezno se popeh na komandni most i sklonih se sa ostalim oficirima i podoficirima sa pogleda komandlanta. Prelazim pogledom po brodovima i po luci. Vidim da se iz svih dimnjaka, svih brodova diže crni gusti dim u vis nebu pod oblake pomiješan oblakom bijele pare iz prepunih kotlova, znak da je u njima dosta i da možemo da krenemo na put odma.

Na zapovijed komandanta „pusti čamac“, odriješena je posljednja veza sa plutačom. Strojevi i kormilo rade. Okrećemo se prema izlazu iz luke. Ulazimo u brazdu četvrti u redu na čelu naše prve divizije bojnih brodova, a poslije divizije nebojša. Sa nama idu dva bojna broda naše divizije i i za njima ostali bojni brodovi. Polazimo bez poklika sa kopna, bez hiiiip, hiiiip, hip hura. Pred lukom lake krstarice i torpiljeri zauzimaju sa morske strane svoja mjesta, a bokovima brodova na određenoj daljini. Plovimo u brazdi tri stotine metara jedan od drugoga. Usklađujemo brzinu vožnje povisivanjem i smanjivanjem broja okretaja vijka. Svi vozimo sada normalnom brzinom vožnje od 15 Nm/h da bi se održala formacija i savršeni red u njoj što je postignuto u nevjerovatno kratko vrijeme.

Toga dana vidio sam na komandnom mostu našeg broda prvi put komandanta divizije kontraadmirala Willenik Antona (1962.), u službi od 01. 07. 1890, u rangi od 29. 05. 1913, omanjeg čovjeka, mučaljivog, za kojega sam čuo da je iz Zadra.

Jurimo niz našu obalu ujednačenom brzinom ka nepoznatom cilju put juga. Na brodu vlada savršena tišina. Na oficirima se opaža smetenost, pokunjenost i zabrinutost.

U mrtvoj tišini i pogrúženosti stigli smo do ušća rijeke Neretve, gdje smo spustili sidra i ukotvili se po svim pravilima službe u savršenom redu i poretku.

POHIN III-2-1, Hinko kao oficir

Prestolonasljednik Franc Ferdinand i njegova supruga 5 minuta prije atentata u Sarajevu

Ne sjećam se kada smo izvijesili zastavu na pola koplja i uvili je crnim velom. Tek tada se je pronio brodom glas da je umro imenjaka našeg broda, nadvojvoda *Erzherzog Franz Ferdinand*. Dok čekamo njegov lijes, krmenu palubu smo ukasili crnim zastavama i velima, podigli katafalk, zavili u crno sijalice.

Iz Neretve vidimo da izlazi mala bijela jahta Ratne mornarice „Dalmat“ sa zastavom na pola koplja. Ona nam nosi mrtva tijela našeg vrhovnog komandanta i njegove supruge, što ih polažemo na katafalk uz sve počasti, u grobnoj tišini. Lijesovi se pokrivaju zastavama i vijencima. Čuva ih počasna straža.

Posvuda na brodu grobna tišina. Ljudi izbjegavaju susrete, poglede i razgovore. Zapovjedi se prenose šapatom. Njihova su lica zabrinuta i skamenjena. Sakrivam se pod palubu da ne bih bio upregnut u neki posao.

Opet crni gusti dim miješan bijelom parom. Dižu se sidra, okreću vijci i kormila. Ulazi se u brazdu i plovi jedan za drugim na propisanom rastojanju u smjeru put sjevera uz samu obalu polaganom brzinom vožnje.

Iz svih primorskih mjesta na obali dolaze nam u susret i prilaze sasna blizu mnogobrojne trabakule, bracere, gajete, leuti i drugi čamci prepuni naroda u crnini sa zastavama

na pola koplja zavitim u crno. Predvođe ih katolički popovi, mjesne civilne i političke vlasti, žandarmi i ostali službenici. Svećenici dižu u jednoj ruci visoke drvene krstove, a s drugom svetom vodicom blagoslivljaju prema brodu, a iz kandila se diže mirisavi dim tamjana. Na nekim brodovima, seoske limene muzike sviraju posmrtnu marševu. Sva su pristaništa, kuće i zvonici zaviti u crno. Na pristaništima se slio narod. Sa zvonika dopire klecanje crkvenih zvona.

Sve se to opetuje od Neretve do Splita: u Gracu, Podgori, Makarskoj, Omišu i u Splitu, te u svima manjim mjestima između njih. Svugdje svećenici, vlasti, glazbe, crne zastave, frakovi i cilindri, klecanje zvona i sviranje posmrtnih marševa, križevi, sveta vodica, tamjan i blagoslov božji.

Sve sam to promatrao iz jedne napuštene kajite na krmi i gledao snimanje, fimovanje svega sa neke torpiljerke sa koje je snimana dokumentacija o neizmjerljivoj žalosti naroda povodom smrti nadvojvode i njegove supruge.

Kada smo došli do Splita, već je bilo zašlo sunce. Svi brodovi su nosili poziciona svijetla i davali svjetlosne znakove o radu njihovih strojeva i kormila, smjeru i brzini vožnje, razmaku i manovri Selnerovim aparatima.

Izvanredan rad strojeva upozorio me je na izvanrednu ma-

novru broda. Povirio sam iz mog skloništa kroz prozorčić i vidio da se je moj brod približio vrlo blizu splitskom lukobranu da sam mogao razlikovati ljude na njemu po njihovim licima. Lukobran je od korjena do glave bio zavut u crno, prepun splitske gospode i naroda u crnim frakovima i cilindrima i u crnim odijelima. Tu su svećenici, vlasti i vojska, te muzika koja svira posmrtnu marševu, a sa crkavenih kampanila bruji klecanje zvona.

Naš je brod bio toliko blizu lukobrana i komandant je toliko radio sa strojevima da ga iz tog mjesta izvuče da se ne nasuče. U jednom momentu vidio sam brod ispred nas toliko blizu da je prijetio sudar. Srećom sve je dobro svršilo, nije bilo nasijedanja, nasukanja ni sudara.

Tu noć smo legli i zaspali bez razgovora. Kuda je flota plovila nije me zanimalo, jer sam bio slobodan od straže. Hladni čelik u našem redu i u stanu po kojem sam prostro visaljku umirio je moje prenapregnute živce i ja sam mirno spavao.

Sutradan sidrili smo u Trstu ispred velikog trga, Piazza grande, kako su ga zvali tršćanski Talijani. Trg i pristanište bili su prekriti tolikim narodom i crninom da ni bačeno zrno prosa ne bi palo na pločnik.

Sa komandnog mosta kroz veliki dalekozor, Stangenfernglas, promatrao sam prenošenje lijesova na kopno i pogrebnu povorku, sretan što sam prošao bez posla, bez službe.

Sada smo već znali ponešto o atentatu u Sarajevu, o smrti nadvojvode i njegove supruge, i bilo nam je jasno da su crni oblaci prekrili naše vedro nebo, naše nade, i da nećemo tako uskoro ugledati kućnog praga, ni dočekati ukrcanja na brodovima Trgovačke mornarice“...

(Izvor: DACG IAK POHIN, I_A-3, „Sjećanja i uspomene“ – glava druga „Na bojnomo brodu 1914/1915“, str. 50-53)

Prije 20 godina nestala je najveća bokeljska broderska kompanija u inozemstvu, a koju je 1895. utemeljio dobrotski kapetan

TRIPKOVIĆ - OD SLAVONSKOGA HRASTA DO TANKERA

Piše:
Siniša Luković

Prije točno 20 godina – u ljeto 1994. sud u Trstu službeno je objavio bankrot kompanije „Tripovich s.p.a.“, jednog od najvećih holdinga u tom gradu na sjeveru Jadrana. Time je stavljena točka na 99 godina slavne povijesti najveće bokeljske broderske kompanije u inozemstvu – tvrtke koju je u Trstu daleke 1895. godine osnovao pomorski kapetan iz Dobrote, Bogdan A. Tripković.

O njegovu radu i povijesti tvrtke „Tripovich“ u crnogorskoj javnosti malo se zna iako je kompanija koju je Bogdan Tripković utemeljio i vodio do svoje iznenadne smrti 1925. godine svojedobno bila treća najjača pomorska kompanija Austro-Ugarske i jedna od najvećih privatnih broderskih kompanija u Italiji.

Bogdan Antonov Tripković rodio se 29. rujna 1862. godine u Dobroti, u palači obitelji koja se ubrajala u jednu od najvećih i najbogatijih bokeških pomorskih familija. Bratstvo Tripkovića u vremenu od 18. do 20. stoljeća dalo je čak 86 pomoraca od kojih su njih

Portret kapetana Bogdana Tripkovića

**Oznaka kompanije
Tripkovich**

63 bili kapetani, 5 pomorski oficiri-poručnici, a 18 mornari. Bogdanov otac, kapetan Anton Tripković, bio je prvi član te familije koji se iz Boke preselio i poslovanje nastavio u Trstu.

„Bogdan brzo prihvaća glavna pravila njegove familije – učiti strane jezike i poštovati pomorce koji iz dalekih krajeva donose vijesti i vrijednu

robu, njegovati prijateljstva, čak i ona koja na prvi pogled djeluju manje bitna – čuvati ih i po mogućnosti unaprijediti, voditi računa o vlastitim poslovima, ali i poštovati one koji su ti pomogli time što ćeš im vratiti uslugu istom mjerom. Sve ovo će Bogdanu Tripkoviću kasnije tijekom karijere biti od koristi da postigne poslovni uspjeh kakav se rijetko viđa“, zapisao je o mladosti jednog od najpoduzetnijih Bokelja s kraja 19. stoljeća talijanski povjesničar Pietro Spirito.

Bogdan Tripković završio je u rujnu 1882. nautiku, dobio zvanje poručnika trgovačke mornarice i počeo pomorsku karijeru ploveći na dobrotskom jedrenjaku „Boritelj“, u vlasništvu svog strica Luke i rođaka Petra Tripkovića. Mladi Bogdan uskoro postaje zapovjednik tog broda, a 1886. stupa u službu najvećega državnoga austrougarskoga parobrodarskog društva „Austrijski Lloyd“ sa sjedištem u Trstu. Kao zapovjednik na nekoliko parobroda te kompanije, prodorni mladi Bokelj stječe i mnogobrojna poznanstva među trgovcima, preduzetnicima i pomorskim agentima koji su njima putovali. Godine 1892. odlazi u mirovinu zbog zdravstvenih tegoba i pomorsku karijeru zamjenjuje trgovačkim poslovima. Na trgovini slavonskom hrastovinom i njezinim izvozom za Francusku, gdje su se od tog drveta radile poznate bačve za odležavanje skupoga francuskog konjaka, Bogdan stječe prvi veći kapital pa se već 11. studenoga 1895. ponovno vraća moru, ali kao brodovlasnik. Osniva u Trstu kompaniju „Ditta D. Tripkovich – Società Di Armamento a Agenzia Marittima“ i kupuje svoj prvi parobrod „Carlo“ od 395 BRT, izgrađen 1892. u Velikoj Britaniji. Talijaniziravši ime i prezime Bogdan Tripković postaje Diodato Tripkovich

Luka Trst 1885. godine

Spasavanje bojnog broda CONTE DI CAVOUR

Gotfrid fon Banfield

i sljedećih godina sa svojom kompanijom postiže golemi uspjeh. Već 1910. posjeduje 17 brodova s ukupno 43.000 BRT – među njima i neke od većih austrougarskih teretnjaka tog doba poput brodova „Franconia“ od 4.637 BRT, „Arcadia“ od 3.098 BRT, „Britania“ od 3.125 BRT, „Ellenia“ od 4.197 BRT... Svojim putničkim brodovima „Graf Wurmbrand“ i „Venezia“ Tripković uspostavlja redoviti putnički pomorski promet između Trsta i Ancone i Trsta i Venecije, a tih godina kupuje i svoje prve velike remorkere „Belroire“ i „Titan“ s kojima poduzetni Bokelj pokreće i jedan sasvim novi i vrlo unosni biznis – tegljenje i spašavanje oštećenih ili potonulih brodova, a takvih je nesretnih slučajeva u to vrijeme bilo zaista puno. Na svim svojim brodovima, od malog palube do zapovjednika, zapošljavao je većinom ljude iz naših krajeva, ponajprije iz Boke. Godine 1912. Tripkovićeva kompanija preimenovana je u „D. Tripkovich Società Anonima di Navigazione e Salvataggi“ i postaje dioničko društvo. Prije Prvoga svjetskog rata tvrtka sposobnoga Dobročanina bila je najveća privatna pomorska kompanija u Austro-Ugarskoj, odmah iza najjačih tvrtki koje

su podržavane državnim novcem: „Austrijskog Lloyd“ i „Austro-Americane“. Kapetan Bogdan Tripković imenovan je 1913. za admirala Bokeljske mornarice, a tu visoku dužnost obavljao je do 1921. godine. Tijekom Prvoga svjetskog rata njegovi brodovi rekvirirani su za vojne potrebe prilikom čega je dio stradao u ratnim djelovanjima. Nakon rata i raspada Austro-Ugarske, Trst pripada Italiji pa i Bogdan-Diodato Tripković svoju flotu stavlja pod talijansku

zastavu i nastavlja uspješan pomorski biznis. Na vrhuncu ekonomske moći Bogdan Tripković iznenada umire 25. rujna 1925. godine u Trstu. Uspješnu obiteljsku tradiciju i biznis nastavlja njegovi sinovi Mario i Oliviero, kao i zet barun Gottfried von Banfield, proslavljeni austro-ugarski mornarički pilot-prvak iz Prvoga svjetskog rata, i sam Bokelj po podrijetlu jer se Banfield rodio 1890. u Herceg Novome. Flota kompanije „Tripkovich“ u godinama između dvaju ra-

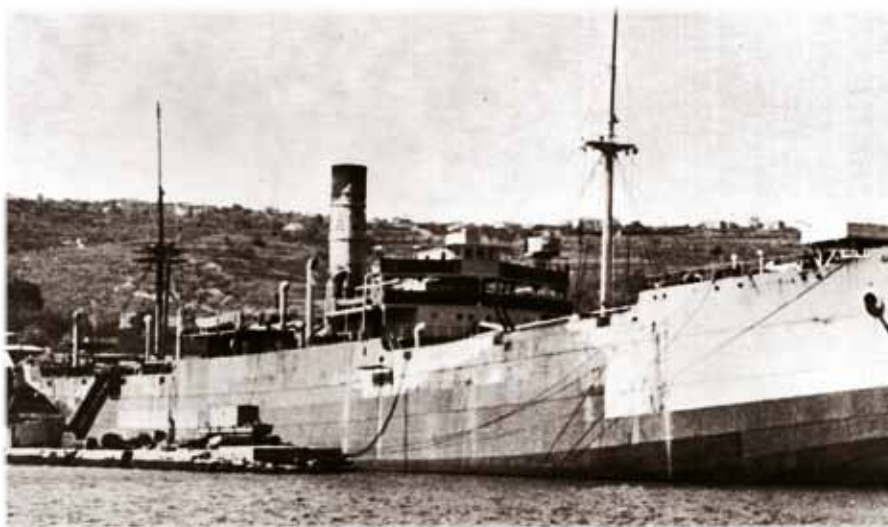
Umjetnička slika parobroda ANTONIO TRIPKOVICH u luci Trst

Tripkovićev remorker PEGASUS iz 1965.

Parobrod SILVIA TRIPCOVICH iz 1925.

Tripkovićev parobrod NUMIDIA

tova narasla je na više od 30 teretnih i putničkih brodova, kao i sedam remorkera.

Energični Banfield, koji se 1921. u Londonu oženio Bogdanovom kćerkom Marijom, ubrzo preuzima stvari u svoje ruke i proslavlja svoje ime i ime kompanije „Tripcovich“ u međunarodnim okvirima na iznimno zahtjevnim poslovima spašavanja oštećenih, nasukanih ili potopljenih brodova.

„Ako nije teško, ne zanima me!“ - poslovna je deviza koju je barun Banfield upotrebljavao birajući najizazovnije, ali i najisplativije poslove pomorskog spašavanja. Među nekim od najpoznatijih je šestodnevna akcija spašavanja velikoga modernoga talijanskoga motornog broda „Birmanija“ koji se u jesen 1936. nasukao na otočiću Mrduji u tjesnacu Splitska vrata. Tada je Banfield upotrijebio flotu od sedam plovila i 120 ljudi koji su pod njegovim nadzorom proveli jednu od najkompliciranijih spasilačkih akcija na Jadranu. Ekipe su danonoćno rezale dijelove pramca teško nasukane „Birmanije“, krpale brod, minirale su se čak i hridi na Mrduji kako bi se ispod pramca broda mogao napraviti betonski navoz ojačan čeličnim šinama da bi se „Birmanija“ mogla ponovno vratiti u more, a postavljena je čak i velika hidraulična dizalica od 500 tona da dodatno podigne provu „Birmanije“ kako bi se lakše odsukala. Godine 1940. „Tripcovich“ i Banfield u Šibeniku su ispravili i izvadili s dna mora prevrnuti i potopljeni razarač „Ljubljana“ Kraljevske mornarice Jugoslavije, a Banfield je sa svojom tvrtkom rukovodio i impozantnom akcijom podizanja s dna mora u Tarantu velikoga talijanskoga bojnog broda „Conte di Cavour“ koga su u hrabro-

me zračnom napadu na glavnu pomorsku bazu Italije u studenome 1940. godine potopili britanski monarhički piloti s nosača aviona „Illustrious“. U Drugome svjetskom ratu flota kompanije „Tripovich“ sasvim je desetkovana - ratni vihor u obliku mina, podmornica i aviona odnio je dvanaest od ukupno petnaest njihovih trgovačkih brodova i sedam od ukupno devet njihovih remorkera. Obnova kompanije ipak je krenula, nabavljaju se nova plovila i diverzificira poslovanje pa „Tripovich“ kupuje prve tankere, jača aktivnost tegljenja i spašavanja te proširuje svoju djelatnost na uklanjanje zaostalih brodskih mina po Mediteranu. Godine 1954. „Tripovich“ dobiva koncesiju za lučko tegljenje brodova u luci Trstu, a poslovi spašavanja i uklanjanja mnogobrojnih zaostalih olupina od rata obavljaju se po cijelome Mediteranu, Crvenome moru i na Indijskome oceanu. Za svoj doprinos prilikom čišćenja Sueskog kanala od olupina iz arapsko-izraelskoga rata 1956. godine i ponovnog uspostavljanja plovidbe tim vitalnim plovnom putem za čitav svijet, kompanija „Tripovich“ dobiva veliku medalju Ujedinjenih naroda, a njezin predsjednik Gottfried von Banfield imenovan je počasnim konzulom Republike Francuske i dobiva najveće francusko odlikovanje – Medalju legije časti 1977. godine. Kompanija se u sljedećim desetljećima sve više koncentrira na poslove tegljenja i spašavanja brodova te potporu off shore industriji, a razvijaju se i agencijski poslovi, kao i organizacija intermodalnog transporta. „Tripovich“ početkom osamdesetih postaje holding, a u njegovu sklopu posluje i flota od ukupno 27 remorkera, najveća te vrste u Italiji. Sasvim logično svoj najveći i najjači takav

Jedan od najmodernijih remorkera TRipmarea GLADIATOR

Najveći Tripkovićev remorker AH BARON BANFIELD

TRipmareov Brod SPICA

brod - tegljač za opsluživanje naftnih platformi od 995 BRT i snage 8.000 konja - kompanija naziva imenom upravo preminulog Gottfrieda von Banfielda, čovjeka koji je proslavio taj aspekt njezine djelatnosti pa remorker dobiva ime „A. H. Barone Banfield“. Početkom devedesetih holding „Tripovich“ kontrolira oko 100 raznih kompanija iz sektora pomorskog i kopnenog transporta, osiguranja i logistike diljem Europe koje zapošljavaju 4.500 radnika i 1992. godine ostvaruje promet od 1,4 milijarde maraka. Kola, međutim, ubrzano kreću nizbrdo i kompanija koju više ne kontroliraju potomci familija Tripković i Banfield zapada

u velike financijske teškoće i nemogućnost vraćanja uzetih kredita. Unatoč žestokoj borbi posljednjega muškog izdanka ove familije, Gottfriedova i Marijina sina, baruna Rafaela Banfielda-Tripkovića, da se spasi što se spasiti da, pri čemu je on potrošio i svih pet milijuna maraka vlastitog novca, tvrtka je 1994. bankrotirala i likvidirana je. Ipak, na nekim od njezinih ostataka kao što je tvrtka „Tripnavi“, koja je 1988. osnovana kako bi ujedinila sve pomorske aktivnosti „Tripovicha“, tradicija pomorskog biznisa koji je prije skoro 120 godina u Trstu pokrenuo bokeljski pomorac Bogdan Tripković i danas živi. „Tripnavi“ je, naime, 1994.

dobio nove vlasnike i postao je „Tripmare S.p.A. - Towage and Salvage“. Zanimljivo je da je danas ova kompanija u sastavu talijanskoga konzorcija „Ocean“ koja, uz ostalo, pruža usluge remorkera u nekoliko talijanskih luka i u lukama u Sloveniji i Crnoj Gori, kao i na Kaspijskom jezeru. „Tripmare - Tripnavi“ danas raspolaže s ukupno 15 velikih remorkera i spasilačkih plovila. Iako pripadaju novome vlasniku, ti brodovi i dalje na svojim cimunjama nose prepoznatljivi znak 120 godina stare pomorske kompanije Bogdana Tripkovića - najvećega bokeljskog brodarka u inozemstvu.

POSLEDNJI TRIPKOVIĆ - UMJETNIK I MECENA

Unuk Bogdana Tripkovića, barun Raffaello de Banfield-Tripković, bio je posljednji muški izdanak ove familije. Sin hercegnovskog avijatičara Gottfrieda Banfielda i bogate nasljednice bokeljskog brodarka Marije Tripković, školovavši se u Švicarskoj, Italiji i na Nacionalnom konzervatoriju u Parizu, postao je jedan od najuglednijih britanskih i talijanskih skladatelja i dirigenta druge polovine 20. stoljeća. Uz ostalo, skladao je balet „Le Combat“, „Quatuor“, „Una lettera d'amore di Lord Byron“, „Acostino“, opere jednočinke „Colloquio il Tango ossia La Formica“, „Alissa“, skladbe za simfonijski orkestar „Liebeslied“, „Searle“, „Der Tod der Geliebten“ i druge, radio je u Francuskoj, Velikoj Britaniji, Italiji i SAD-u, prijateljevao je i umjetnički surađivao s Pablom Picassom, Janom Kok-

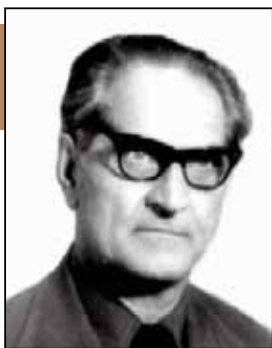

Trieste – Sala Tripovich

tom, Leonardom Bernsteinom, Herbertom von Karajanom i Marijom Callas, a bio je i dugogodišnji umjetnički direktor teatra „Giuseppe Verdi“ u Trstu.

Kada je glavna zgrada toga poznatog teatra bila zatvorena radi rekonstrukcije, Raffaello je 1992. platio vlastitim novcem rekonstrukciju dotadaš-

nje stare autobusne postaje u novu reprezentativnu koncertnu i kazališnu dvoranu koja je dobila ime „Dvorana Tripovich“, pod kojim i danas postoji i koristi se za razne kulturne događaje. Raffaello de Banfield-Tripković umro je 7. siječnja 2008. godine u Trstu ne ostavivši, na žalost, potomke za sobom.

KOTOR MOJE MLADOSTI 3

Ekonomski i kulturni život grada, politička previranja, autentična ime-na osoba nositelja tih događaja - dokument su jednoga prošlog vremena 20. stoljeća koje nam želi ispričati suvremenik svih tih događaja, najstariji živući Kotoranin, dipl. ing. šumarstva Heliodor Prelesnik.

„Bez obzira na to što sam najveći dio svog života proveo izvan Kotora, osjećam se Kotoraninom jer mi je Kotor mladenački zavičaj.“

Priredio: **Dario Musić**

Na ovoj pjaci je najznačajnija zgrada, palača plemenitaške obitelji Pima s kraja 17. stoljeća sa dvije velike terase na pročelju kuće. U njoj stanuje obitelj javnog bilježnika (notara) Ardoja Jovanovića i obitelj liječnika i kraljevskog senatora dr. Filipa Lazarevića. Do ove palače je kuća u kojoj je u prizemlju prema Pjaci sv. Tripuna, Dragutin Vučković imao radnju rukotvorina a poslije njegovog preseljenja na Pjacu od rive, moja majka Eleonora je tu vodila knjižaru i papirnicu te trgovinu fotografskog materijala, foto razglednica i dr.

Na katu te kuće stanovala je obitelj advokata Đura Draškovića koji se neuspješno kandidirao za poslanika Jugoslavenke radikalne zajednice (JRZ) i na koncu na pronacističkoj srbijanskoj stranci Ljotića, zbog čega su ga strijeljali komunisti. U toj kući je stanovao i don Ivo Stjepčević sa familijom pok. brata, stolara Jakova, nakon njegovog suicida. Don Ivo je autentičan povjesničar Kotora i Boke. Njegovo, na ispravama utemeljeno djelo „Vodja po Kotoru“ tiskala je Bokeška štamparija Kotor 1926. god. Slijedila su djela: Katedrala sv. Tripuna, Prevlaka, Grbalj, Lastva i dr. Izvrsno je poznao latinski i talijanski, te njemački jezik. Pao je u nemilost komunističkih vlasti i kao svećenik i kao pisac pa je prošao teške dane. U prostorije Bokeške plovidbe Petar Milošević je otvorio prodavnicu pokućstva tvornice Kruljac iz Nove Gradiške, a na drugoj strani pjace trgovinu cipela koju mu je vodila supruga Karmela. Petar Milošević je bio veoma poduzetan čovjek i istaknuti Hrvat, aktivan u svim hrvatskim manifestacijama kao što je bila proslava 30. godišnjice Hrvatskog radničkog društva „Napredak“ 1928. god. i postavljanja spomen-ploče prigodom 1000. godišnjice krunidbe prvog hrvatskog kralja Tomislava, izornoj agitaciji 1938. God. za HSS i dr. Vlatka Mačeka. Tada je već obitelj i poslovanje preselio u Dubrovnik. Po zanimanju je bio postolar, počevši sa postolarskim poslom na Pjaci sv. Tripuna gdje je zapošljavao 3-4 radnika koji su drvenim čavlicima popravljali cipele.

Fotografska radnja Prelesnik-Laforest 1928. god.

U Dubrovniku su ga komunisti razvlastili, obitelj (žena, kćer i dva sina) ojadili, a njega, kao i druge „sluge okupatora“ strijeljali na otoku Daksa kod Dubrovnika.

U lijepoj trokatnici na kraju ove Pjace od pošte gdje se malom uličicom dolazi na Pjacu sv. Tripuna, smještena je gimnazija u koju se ulazilo iz te male uličice. Kada sam 1924. god. upisao prvi razred, gimnazija je bila Klasična. U prvom se razredu učio latinski i talijanski jezik, a u trećem grčki. Talijanski je predavao prof.

Proslava 30 godina Napretka i 1000 godina od krunisanja kralja Tomislava, 1928.god.

Štrukelj, latinski i grčki prof. Anton Mayer, a nastavni jezik prof. F. Mesar kod kojeg sam polagao prijemni ispit. Već u drugom polugodištu te školske godine, gimnazija je preustrojena u Realnu gimnaziju. Grčki i talijanski su ukinuti, francuski je uveden od drugog razreda, a u petom latinski i njemački. Direktor je bio dr Leopold (Lav) Netović, bečki student, erudit, koji je perfektno govorio francuski, talijanski i njemački, a ponešto i engleski. Bio je sin austrijskog diplomate u Crnoj Gori u Baru, gdje je i rođen 1875. god. Imao je sestre Vilhelminu i Mariju, a oženio je svoju učenicu Meri Mirković sa kojom je lijepo živio ali nisu imali djece. Živjeli su u Dobroti u svojoj vili kod Natutike oko koje su imali dosta zemljišta. Moja obitelj i Netovići su bili u prijateljskim vezama i često se posjećivali. Lav Netović, kao direktor nije zadovoljio profesorski zbor koji je jednoglasno zahtijevao njegovu smjenu, pa je početkom 1929. god. premješten u Podgoricu. Njega je kao direktora gimnazije naslijedio 1929. god. prof. Bruno Marčić, a njega šk. god. 1933/34. prof. Risto Kovijanić. To je godina nastupanja tzv. šestojanuarske diktature kralja Aleksandra Karađorđevića. Vjerovatno Netović tada nije dovoljno provodio radikalni kurs novog režima pa je premješten za direktora Preparandije u Hercegovinu sprijateljujući se s Mirkom Komnenovićem, opštinskim načelnikom. Za njemačke okupacije Boke u Drugom svjetskom ratu, oko vile Netović u Dobroti navodno su se sastajali partizani, pa su Netovići Nijemcima bili sumnjivi. Da bi otklonili sumnju, Nijemcima su rekli da će oputovati u Graz kod brata Leopoldove supruge. Mnoge su iznenadili što su umjesto u Graz, svo četvoro otišli u partizane. Leopold je tada imao oko 70 godina, a sestra Vilhelmina je bila nekoliko godina starija od njega. Posli-

je rata obnašao je u Kotoru neko vrijeme čast predsjednika Narodnog fronta.

Prvi dućan do gimnazije u maloj uličici prije Pjace sv. Tripuna je Bazar, tj. trgovina sva-kovrsne jeftine robe, stare gospode Marić koja je bila poznatija kao „Trentatre“. Pod prozor ove butige je poveliki pravokutni otvor sa željeznom rešetkom u koji se kišna voda slijeva u kanalizaciju koja završava u more. Bilo je godina kada je kiša pljuštala nemilice tako da ovaj otvor nije mogao propustiti svu vodu koja se slijevala sa Pjace sv. Tripuna, pa je plavila butige na Pjaci od pošte.

Butiga „Bazar“ 1928.god.

Tridesetih godina u dućanu bivše Trentatre prodavao je kruh Ilija Proročić i spremao gimnazijalcima sendviče od jeftine salame i dvije fete kruha i na tome dobro zarađivao. Prva sledeća zgrada a koja je smještena na Pjaci sv. Tripuna je imponzantna trokatnica „Komanda mesta“ koju je izgradila Austrija za Zapovjedništvo ratne luke (Kriegshafenkomando) Boke kotorske. Komandanti mesta su bili viši oficiri jugoslavenske vojske koji su u toj zgradi stanovali sa svojim obiteljima. Neko kratko vrijeme komandant je bio Hrvat Georgijević koji se nekom svečanom zgodom obratio građanima sa „Dragi Kotorčani“. Imao je ljepuškastu kćerku Majdu kojoj se udvarao popularni sportski djelatnik Ilija Marinović.

Zapovjedništvo austrijske komande mornarice Boke 1918. god.

U prizemlju zgrade bila je krojačnica za vojne odore. Za vrijeme talijanske okupacije tu je bila smještena talijanska vojska, a nakon oslobođenja Općina Kotor. Prva butiga do Komande je postolarnica Anta Matkovića koji je u gradskoj glazbi i u džezu kafane Dojmi svirao klarinet, a njega sam upamtio kao prvog i tada jedinog saksofonista. Slijedi portun kuće a zatim volat kojim se ide prema Gurdiću. Tu u kući Nika Radića imao je tapetarnicu vrsni majstor i zaslužni kotoranin Romeo Fjorelli. Prošavši volat odmah lijevo je pjaceta sa dva uzdužna skalina. Tu je stanovala obitelj Barada, zapravo udovica sa sinom Tonkom i kćerom Irenom. Tonko je bio mehaničar a njihov polubrat Stjepan se iselio u Trst umislivši da su Barade Talijani. (viša, kulturnija rasa) pa je postao doktor Stefano Barada. Kotorski Barada su međutim, Hrvati porjeklom iz Segeta donjeg, kod Trogira. Malo dalje na proširenju limar Ziana imao je svoju radionicu. Tu smo na maloj pjaceti nazvanoj Škaljarska ili Pjaca od salate. Zvali su je tako, jer su tu pod krošnjama dvaju stabala murve, Škaljarice prodavale salatu, a meni je ostao u sjećanju lik Đura Petrovića, zvanog Đuro Tikvica, koji je dolazio kariolom prodavati tikvice i ostalo povrće. Na ovoj pjaceti imao je butigu mješovite robe Mato Marinić moj krizmani kum kojom prilikom mi je poklonio srebrni ručni sat. Poslije Matove smrti, njegova žena dovela je iz Italije svog nećaka Tona Turco koji je vodio radnju, a isticao se talijanskom galantnošću i ljubaznošću. Plakao je kada su ko-

torski Talijani, pred rat po naređenju iz Italije, morali poći u Italiju. No svi su se vratili. Ovdje je vinarija koju su držali dva Muljanina Grga Marović i Mato Gverović. Posluživali su vino i rakiju uz slane srdele i dvije fete kruha. Tu je brijačnicu imao i Tripo Griner, a pašticeriju (slastičarnicu) krupni Pero Bošković došavši iz Rima sa malom suprugom Talijankom. Kod pumpe za vodu je kuća u kojoj stanuje obitelj Fiorelli, Romeo sa suprugom, sinovima Bepom i Tonkom i kćerkicom Nunkicom. Na suprotnoj strani je kuća u kojoj stanuje obitelj podoficira jugoslavenske ratne mornarice Kopitović. Stariji sin Antun je bio glazbeno nadaren, svirao je više instrumenata, a dugogodišnjim upornim radom školovao se i postao dirigent pjevačkih zborova i orkestara u raznim mjestima Jugoslavije. U Zagrebu završava konzervatorij i postaje kompozitor. Uzburkane društvene prilike iza Drugog svjetskog rata određuju njegov daljnji, uglavnom siromašni, životni put, koji ga vodi u Argentinu. Tu skalpa brak i nastavlja svestranim muzičkim radom do svoje sedamdesete godine života kada 1938. god. umire u Buenos Airesu. Imao je dva brata, Nika i Ljuba. Niko, postolar, za sebe je govorio da je genije-samouk. U susjednoj kući stanuje obitelj Zorec. Sin Tripo je samostalan postolar, a stariji brat Vicko je obilazio grad nudeći rabljene stvari po niskim cijenama koje su mu davale obitelji kojima je trebalo novaca. Idući sa ove pjace ulicom na jug, prema izlazu iz grada, dolazimo do mjesta gdje svoje radione imaju bačvar Emil Nikolić i kolar Raab (zvani Rabo). Oni su uz Romea Fiorellija i sekrestana Lovra Jakičevića (zvanog Lolo) uvijek angažirani oko

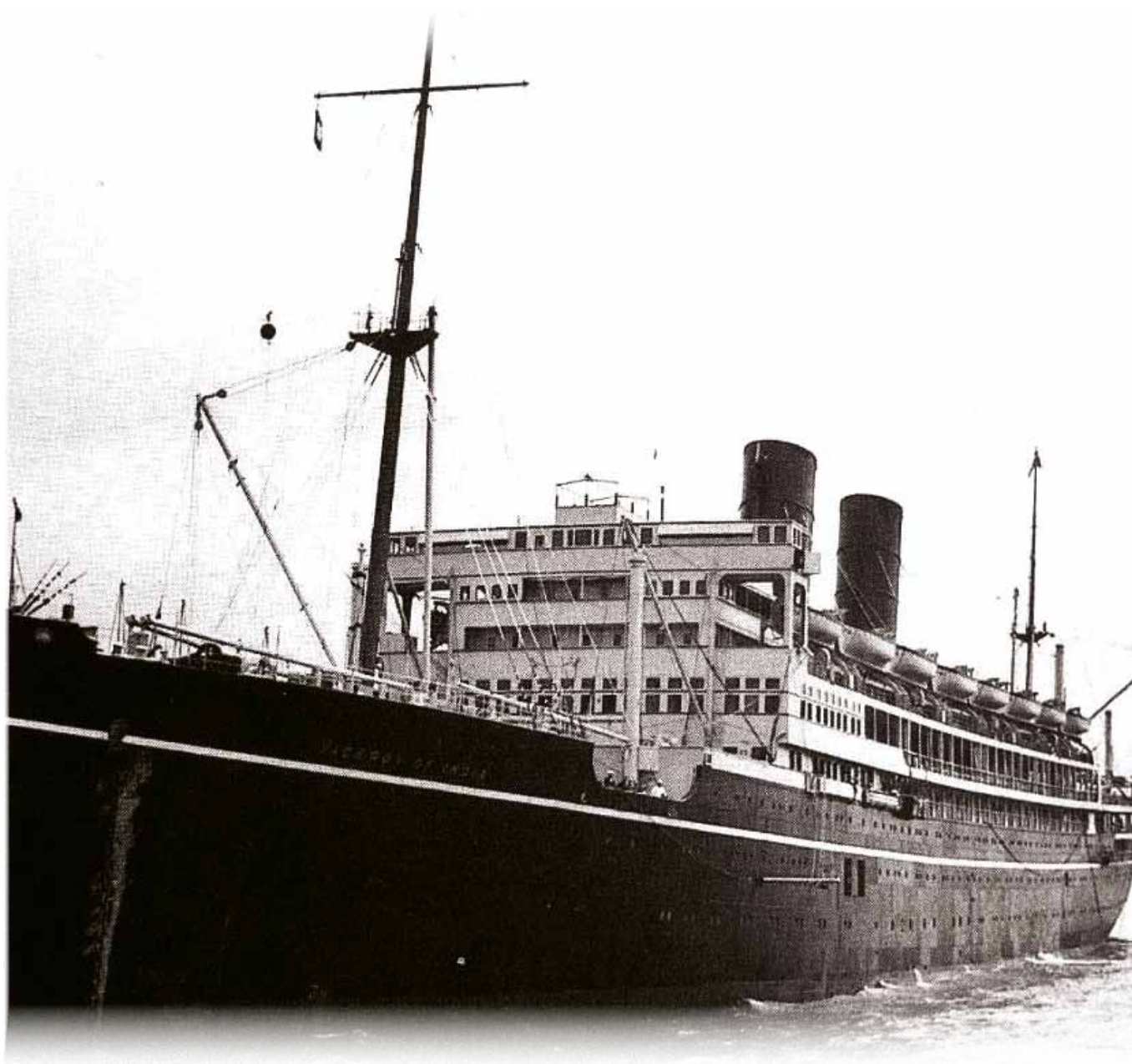

Antun Kopitović (1913.-1983.)

kićenja katedrale lovorovim vjencima, postavljanja raznobojnih zastavica i spomen obilježja za fešta sv. Tripuna.

(nastavlja se)

VICEROY OF INDIA

VICEROY OF INDIA

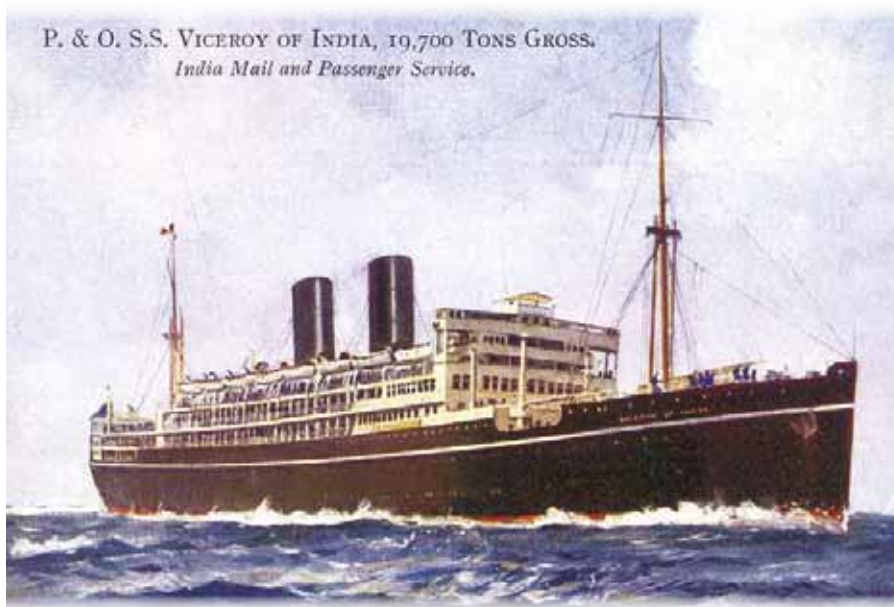
Luksuzno opremljeni brod je povremeno poduzimao i kružna putovanja, pa je tako odmah, nedugo nakon prve prekooceanske plovidbe 10. kolovoza 1929. sa 306 putnika i 390 članova posade posjetio i Boku kotorsku.

**Piše:
Neven Jerković**

Britanski brodar Peninsular & Orient Steam Navigation Company naručio je 1927. u brodogradilištu Alexander Stephen & Sons u škotskom Linthouse-u kod Glasgowa putnički brod od 19648 GT namijenjen za prestižnu poštansku prugu do Bombaya, koji je trebao dobiti ime TAJ MAHAL. Novogradnja 519, duga 187 metara, zaplovila je 7. ožujka 1929. ali pod promijenjenim imenom. Da se ne bi povrijedili osjećaji lokalnog indijskog stanovništva koje Taj Mahal smatraju svetim mjestom, pa bi se upotreba njegova imena mogla smatrati svetogrđem, brod je dobio ime VICEROY OF INDIA. Kuma broda je bila Lady Irwin, žena tadašnjeg britanskog Vicekralja Indije.

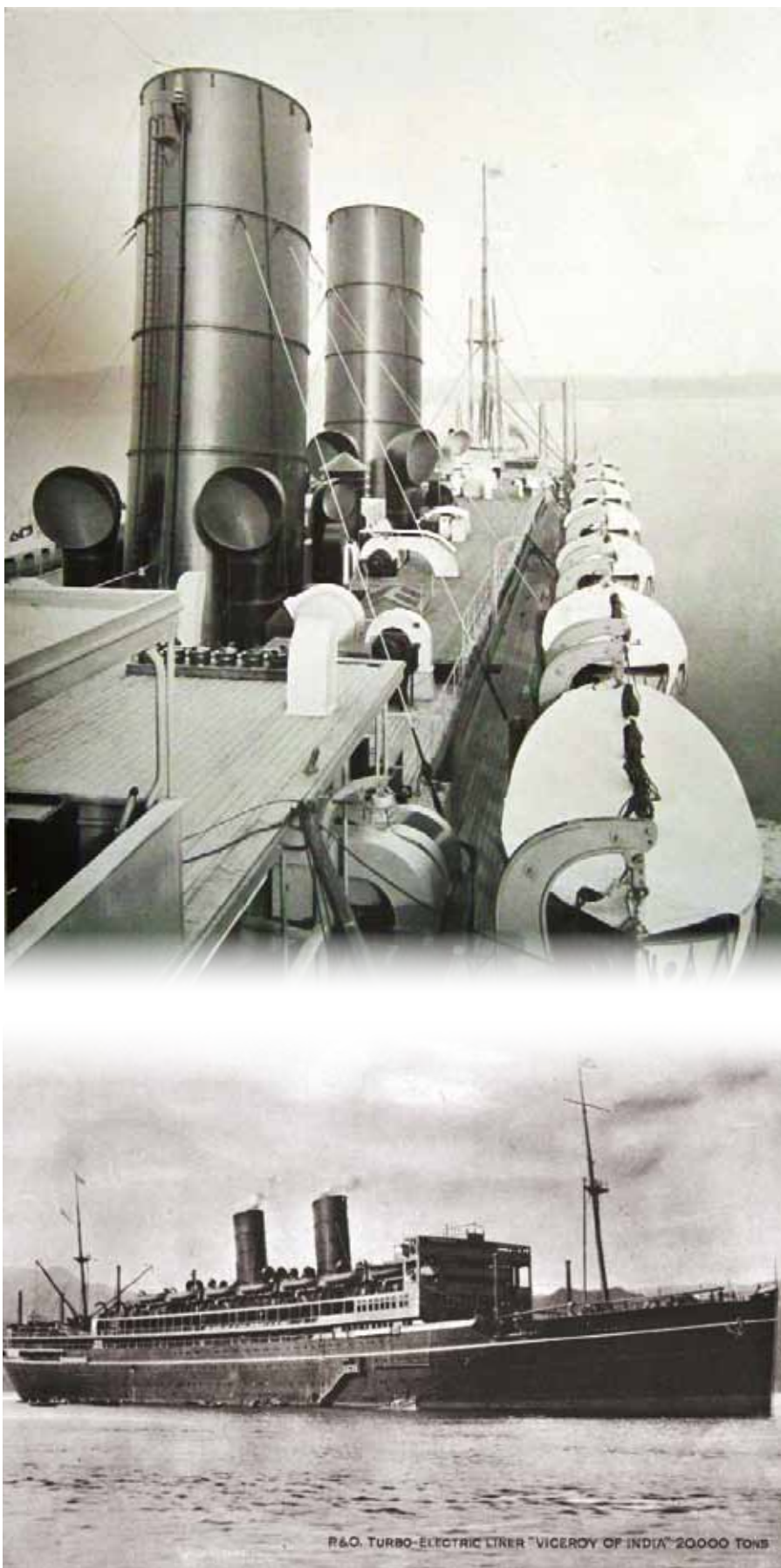
Dvije parne turbine British Thompson Houston ukupne snage 19000 KS omogućavale su brodu brzinu od 19 čvorova. VICEROY OF INDIA je mogao prihvatiti 415 putnika u prvom i 258 u drugom putničkom razredu o kojima je brigu vodilo 420 članova posade. Održavao je redovnu putničko-teretnu prugu koja je polazila iz Londona, preko Gibraltara, Marseille-a, Napulja, Port Saida, Sueskog kanala i Adena do Bombaja.

Luksuzno opremljeni brod je povremeno poduzimao i kružna putovanja, pa je tako odmah, nedugo nakon prve

prekooceanske plovidbe 10. kolovoza 1929. sa 306 putnika i 390 članova posade posjetio i Boku kotorsku. Zanimljivo je da je tom prigodom

pored Kotora, Dubrovnika, Korčule, Splita i Venecije, VICEROY OF INDIA bacio sidro i pred Milnom na Braču. Pod kotorske gradske zidine se

vraća nakon dvije godine 27. travnja 1931. Treći i posljednji put je doplovio u kolovozu 1934. sa 341 putnikom i nažalost se ovamo više nikada nije vratio.

Lokalni dubrovački tjednik „Narodna svijest“ je u svom izdanju od 6. svibnja 1931. prigodom njegove druge posjete zabilježio da se „u četvrtak ujutro 28. travnja usidrio pred gradskom lukom veliki luksusni parobrod VICEROY OF INDIA pripadnosti luke Glasgow od 20000 tona sa 476 izletnika i 419 momčadi posade. Kao pomoćno osoblje služe većinom urognjenici Crnci a od tih neki u nacionalnim nošnjama. Parobrod je stigao iz Milne a uvečer zadimio za Maderu.“

O brodu je tadašnji splitski tisak pisao: „Pod zapovjedništvom kapetana B.J. Ohlsona radilo je 20 časnika i 400 članova posade, od toga više od 100 'indijanaca u narodnoj nošnji'. Na brodu je bilo 700 kabina za putnike i brojni zajednički prostori. Glavni salon za muziku zapremao je cijelu širinu broda i bio luksuzno uređen u rokoko stilu sa stupovima i kupolom. Postojali su i posebni saloni za pušenje, za konverzaciju, za same dame, za pisanje, za igre. Putnicima je na raspolaganju bila i bogato opremljena knjižnica. U blagovaonici se istovremeno posluživalo 400 osoba. Pokućstvo, umjetničke slike i sagovi bili su velike vrijednosti. Brodski podovi su obloženi gumom u imitaciji drva pa je izgledalo da je cijeli brod parketiran, a u stvari je parket bio postavljen samo u plesnim dvoranama. Posebno se vodilo računa o zadovoljavanju sportskih potreba putnika i putnica. Brod je bio opremljen dvoranom za gimnastiku i bazenom, a na pojedinim palubama bila

su odjeljenja za tenis i druge sportske igre kao i šetališta. U središtu broda bile su smještene tri kuhinje: za putnike, posadu i Indijce s njihovim kuharima, te mesnica, pekarnica, vatrogasna služba, različiti dućani, mjenjačnice, trafike i pošta“.

VICEROY OF INDIA je imao svoj redovni godišnji raspored, ploveći na poštanskoj pruži prema Indiji i poduzimajući nekoliko kružnih putovanja, sve do studenog 1940. kada ga je za potrebe prijevoza vojnih potencijala u Drugom svjetskom ratu preuzela britanska ratna mornarica. Vraćen je na dokove brodogradilišta na škotskoj rijeci Clyde, gdje je do konca godine preinačen u vojni transportni brod.

Nažalost, i VICEROY OF INDIA nije u ratu bio sretan brod. Angažiran u operaciji "Torch", za vrijeme sjevernoafričke kampanje, brod je 12. studenog 1942., nakon što je iskrcao vojnike te njihovu opremu i mehanizaciju, isplovio iz Alžira u balastu prevozeći 22 putnika i 432 člana posade. Već ga je sljedećeg dana na 34 milja sjeverozapadno od luke Oran presrela njemačka podmornica U-407 te ga potopila sa nekoliko precizno ispaljenih torpeda. Zajedno sa brodom na morsko su dno potonula i četiri člana posade. Na sreću, većinu je posade spasio britanski razarač BOADICEA koji je preživjele brodolomce uspio prebaciti do Gibraltara.

Tako je nažalost nesretno za sva vremena završio svoja putovanja jedan od velikana svjetskog putničkog brodarstva i jedan od mnogobrojnih koji u svojim plovidbama nisu propustili posjetiti i našu Boku.

GRADITELJI KULTURNOG I TRADICIONALNOG LICA HERCEG NOVOG

Dušu jednoga grada čine ljudi. Mali, veliki, obrazovani ili ne. Svatko na svoj način unio je svjesno ili nesvjesno po zrno ljubavi, znanja, kulture, originalnosti, škerce ili vizije u život našega „malog mista“. Povijest je diktirala tempo i način demografskog kretanja stanovništva. Naseljavanja i raseljavanja ostavila su traga u kulturi, običajima i načinu življenja u Herceg Novom. Tako su i Hrvati ostavljali svoj trag mlađim generacijama u naslijeđe, oblikujući društvenu sliku koja je temelj današnjem kulturnom imidžu grada.

U više nastavaka predstaviti ćemo i znamenite Hrvate koji su pridonijeli očuvanju tradicije i kulturnog naslijeđa grada Herceg Novoga.

Anton Tonko Klisura (28. 8. 1916. - 16. 9. 1997.)

Piše: Sanja Crnić

Fotografije: arhiva Milana Dobrilovića i obiteljski album Mire Ivanović

Ova interesantna priča počinje 28. 8. 1916. godine kada se u obitelji Klisura Nika i Pave (rođene Srgota) rodio sin Anton. Malo tko je slutio da će sićušan dječak kojega su svi zvali Tonko svojim hedonističkim pristupom životu ući u povijest, i tako se skriti od zaborava kao jedan od oriđinala Herceg Novog.

U poslijeratnim vremenima već 1923. g., kada je Herceg Novi bio željan zabave i pje-

Anton Tonko Klisura

sme, mali Tonko se pridružio Gradskoj muzici usvajajući vještine sviranja klarineta. Sa svojih 9 godina bio je jedan od najmlađih članova Gradske muzike. Uz svoga oca Nika učio je prve tonove i note, i kako tada, tako se od muzike nije odvajao cijeli život. Gradska ga je muzika zauvijek povezala s kulturnim zbivanjima u gradu što je rezultiralo onim što ćete otkriti u nastavku ove priče.

Kako je rastao, tako je Tonko morao i učiti. Njegov put odveo ga je do Dubrovnika na zanat gdje je do kraja tridesetih radio kao briač te otkrio svoje nove dvije ljubavi: fuz-

1978.god. Tonko Klisura i
unuka Sandra

bal, kako je govorio, i supru-
gu Anticu.

Onako kako se fuzbal sam
po sebi velikim talentom na-
mjestio i osigurao mu mjesto
u novskom „Jedinstvu“ i du-
brovačkom „Građanskom“,
tako je malo nedostajalo da
se priča s Anticom završi prije
nego je i počela. Naime, kako
je Antica, rođena Korčulan-

Pva pričest ispred crkve Sv. Jeronima

Slava Kraljevske mornarice 31.10.1937.
u komandi garnizona borbenih čamaca Šibenik

Održavanje barki na Škveru - s
lijeva Tonko Klisura, Braco Spaić,
Mišo Žgica Marić, Kuki Munković

Dubrovnik 1938. ispred brijačnice

Tonko Klisura i Karmela Vučetić

ka iz Blata koja je tada bila u posjeti svojoj tetki u Dubrovniku, pričala svojoj unučadi, Tonko koji je igrao fudbal, vidio je mladu i lijepu Anticu. Kada su se upoznali, pozvao je da prošetaju na neki brežuljak iznad Dubrovnika. Vidjevši da se kreću k mračnim ulicama, Antica je brže-bolje utekla. Sva sreća tu se naša priča ne završava, već se nastavlja Tonkovom upornošću i velikom ljubavlju, te neposredno pred početak Drugog svjetskog rata vraćaju se u Novi i dobivaju prvo dijete. Njihova ljubav rezultirala je trima kćerkama i sinom: Paula, Slobodanka, Nikša i Mira podarili su im sedmero unučadi, 11 praunučadi i za sada jedno šukununuče.

Tonko se vratio Gradskoj muzici te u međuvremenu priključio i trombonjerima. Osamdesete su utemeljivale karnevalsku kulturu u Herceg Novom, i u svemu tome našao se lik Čarlija Čaplina kao Tonkova maska koji će zauvijek označiti jednu epohu grada ispresijecanog skalinama, poznatog po mimozi i maskenbalima. Mislim da nema osobe u Herceg Novom koja se ne sjeća simpatične Čarlijeve maske bez koje niti jedan maskenbal nije mogao proći. Uvijek spreman za gušt i škercu, s maskom Čarlija, trombonjerima i Gradskom muzikom, Tonko Klisura obišao je pola Europe i cijelu ondašnju Jugoslaviju uveseljavajući kako Novljane tako i ostale zaljubljenike u Karavan mimoze. Nizak rastom, vrlo je vješto imitirao onaj nespretan hod Čarlija Čaplina. Maska je do te mjere bila originalna da se razlika teško mogla uočiti. Malo tko je mogao naslutiti da se ispod crnog polucilindra i prašnjavog sakoa krio jedan jako vješt brijač, jedini

plastifikator barki u gradu, nogometaš, atletičar (kulturnog društva „Jedinstvo“), ribar i muzičar i to do svojih poodmaklih godina.

Iz kuće obitelji Klisura često se čula pjesma. Susjeda Milka Ljuština, kada bi čula da se razvila pjesma, odmah bi se pojavila na vratima nadovezujući se.

Uz brodet, palentu i vino igrala se briškula i trešeta, a stari Novljani družili su se do kasno u noć u malom stanu našeg novskog Čarlija Čaplina koji nikada nije nazdravio „dobar dan“, već „veselo“ i „živjeli“!

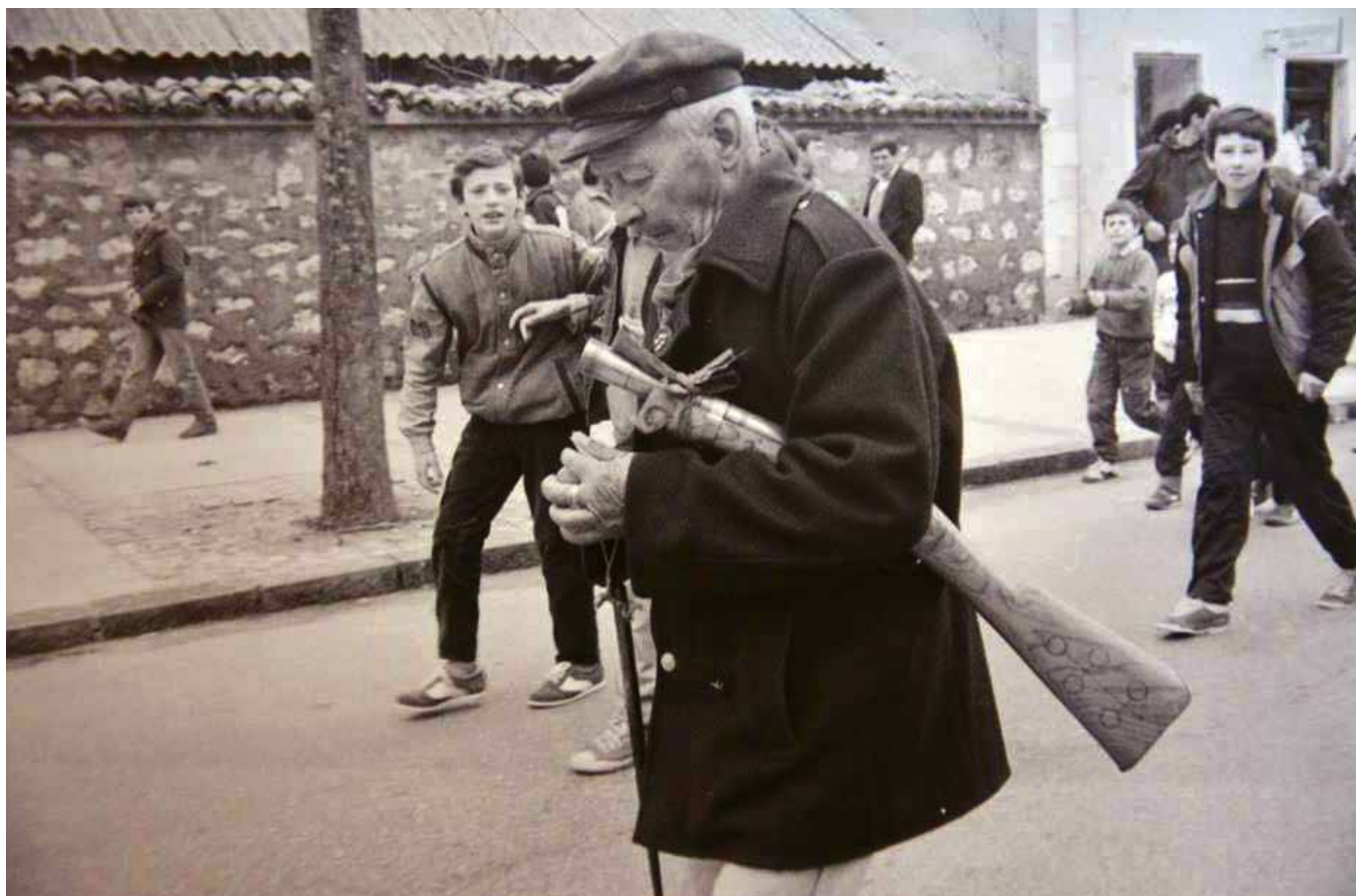
Mnoge su maškare prošle kamenim ulicama Herceg Novog. Šarolikost i maštovitost su se nadmetale i svake su godine iznova davale život sivom zimom usnulom

Goran Kosić, Mišo Filipović, Krsto Marić, Tonko Klisura, Savo Damjanović, Branko Samardžić, Kiko Porobić

Novom. Nikada do danas, nijedna pojedinačna niti grupna maska nije dobila status stalne postavke Karavana

mimoze originalno kao što je to uspjela kulturna maska Čarlija Čaplina Tonka Klisure.

Tonko kao trombonjer na Cetinju

DVANAEST PERAŠKIH „KAZADA“

Unutrašnje ustrojstvo društva u Perastu počivalo je na dvanaest prvobitnih bratstava zvanih „kazade“ u koje su kasnije primane, odnosno afilirane nove pučanske porodice, koje su onda dobijale pravo da kreiraju svoj grb, gotovo po pravilu zadržavajući simbol kazade u dnu štita. To se najbolje vidi u slučaju porodice Zmajević, koja udno svoga grba ima dva ptičija pera kazade Perojević, ili pak porodice Visković, koja ima srebrnog zubatca kazade Dentali.

Priredio:

Jovan J. Martinović

1. STUDENI (afilirani: MATOŠEVIĆ, ĆIRKOVIĆ, KOSOVIĆ)

Grb: u donjem dijelu plavog štita srebrni polumjesec sa krakovima na gore, a iznad njega zlatna zvijezda repatica.

2. DENTALI (afilirani: VISKOVIĆ, BALOVIĆ, ANDRIĆEVIĆ)

Grb: na plavom štitu srebrna riba zubatac (ital. *dentice*) okrenuta u desno.

3. VUKASOVIĆ (afilirani: RABAZIN, KUCOLOVIĆ, VIDOVIĆ, VULOVIĆ, AGUSTINOVIĆ)

Grb: na plavom štitu tri srebrna vuka okrenuti i poredani stepenasto ka lijevom uglu.

4. BRAJKOVIĆ (afilirani: BAĆEVIĆ, LORIĆEVIĆ, MARTINOVIĆ, ANDRIĆEVIĆ, LALOVIĆ, KOSOVIĆ)

Grb: na crvenom štitu uspravljeni crni dvoglavi orao raširenih krila.

5. ŠILOPI (afilirani: BRONZA, ZAMBELA, CIGOVIĆ)

Grb: na plavom štitu na zemlji prirodno stablo sa srebrnom pticom.

6. ŠESTOKRILIĆ (afilirani: MARINOVIĆ, KRUŠALA, BUĆA, KOLOVIĆ, FERARA)

Grb: na plavom štitu zlatno orlovsko krilo sa perima na lijevo.

7. BRATICA (afilirani: KRŠANAC)

Grb: sa desne ivice crvenog štita izlazi prirodna ruka u srebrnom rukavu i sadi u zemlju zlatnu strelicu.

8. STOŠIĆ (afilirani: PALAVICINI, BUROVIĆ)

Grb: na plavom štitu uspravna zlatna kliješta na trobrdu.

9. SMILOEVIĆ (afilirani: MAZAROVIĆ, ŠESTANOVIĆ, RUSKOVIĆ)

Grb: na crvenom štitu nekoliko strukova zlatnog cvijeća (smilje?)

10. ČIZMAI (afilirani: MARTINOVIĆ, RAŠKOVIĆ, GRUBAŠ, SMEKJA)

Grb: sa lijeve ivice plavog štita prirodna ruka u srebrnom rukavu sadi u zemlju suhu granu.

11. PEROJEVIĆ (afilirani: ZMAJEVIĆ, ŠTUKANOVIĆ, PETROVIĆ, KOLOVIĆ, VUKIĆEVIĆ, STIJEPOVIĆ, BANE)

Grb: na plavom štitu dva ukrštena srebrna ptičja pera.

12. MIKOVIĆ (afilirani: BANIĆ, BATALUŠIĆ)

Grb: na plavom polju zlatni ovan korača udesno.

GRBOSLOVLJE PERASTA

TEKST:

STEMMA DELLA MAGNIF CA TA
LI LI COMM DI PERASTO E DELLE
NOB CASADE ORIGIN DALLE QUALI DERIVANO LE FAM
MA
ATTVALI CHE COMPO(n)GONO LA MED E SONO CVSTODI PERPETVI
O NE A A
DEL REGGI CONFAL DELLA SERENIS REPVBLC DI VENEZIA

CASADA RAICOVICH	CASADA SESTOCRILICH		
CASADA SILOPPI	CASADA CISMAI		
CASADA SMILOEVICH	CASADA PEROEVICH		
CASADA VVCASEVICH	CASADA DENTALI	CASADA BRATIZZA	CASADA STOISICH
CASADA STVDENI	CASADA MIOCOVICH		

Prevod:

**Grb slavne komunitadi Perasta kao i
plemenitih prvobitnih kazada iz kojih potiču familije
sadašnje koje sačinjavaju istu i koje su čuvari stalni
kraljevskog barjaka prevedre Republike Venecije**

Kazada Rajković	Kazada Šestokrilić		
Kazada Šilopi	Kazada Čismai		
Kazada Smilojević	Kazada Perojević		
Kazada Vukašević	Kazada Dentali	Kazada Bratica	Kazada Stojišić
Kazada Studeni	Kazada Mioković		

Priredio:

Jovan J. Martinović

1509.g.

Slikar **Vicko**, sin **Lovra Marinova Dobričevića**, dovršio oltarsku palu u Cavtatu.

1510.g.

Providur **Marko Arimondo** (1510-1512).

Slikar **Vicko**, sin **Lovra Marinova**, radi freske *more greco* u manastiru Tvrdošu kod Trebinja.

1511.g.

Crkva **sv. Luke**, dotadašnji juspatronat porodica **Drago** i **Bizanti-Čufeti** odlukom pape **Julija II** predana na upravu redovnicama **Gospe od Anđela**.

1512.g.

Providur **Anzolo Malipjero** (1512-1513).

1513.g.

Providur **Frančesko Gra-denigo** (1513-1514).

Biskup **Tripun Bizanti** iz Kotora (1513-1540); nadgrobna ploča u Katedrali sa likom biskupa i datiranim natpisom: **MDXXXII**.

Frana, žena **Ivana Kalođurđevića** ostavlja testamentom novac za gradnju crkve **Gospe od Anđela**, barokizovane početkom **XVIII** vijeka, uz ženski Franjevački samostan u kome su se odgajale mlade plemkinje.

1514.g.

Providur **Pjero Zon (Zeno)** (1514-1516) kovao novce sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **P Z**.

1515.g.

Izrađen sumarni **inventar** moštiju u katedrali **sv. Tripuna**.

Služavka u plemićkoj porodici **Buća, Katarina Kosić** stupila u dominikanski samostan **sv. Pavla** pod imenom **Ozana**.

Ivan Kaulović, vlasnik broda tipa **karavela**.

1516.g.

Providur **Bernardo da Riva** (1516-1517) sagradio veliki bastion **Riva** kod Sjevernih vrata Kotora.

Providur **Simon Kapelo** (1516-1519) kovao novac sa likom sv. Tripuna i inicijalima: **S C**.

1517.g.

Providur **Vićenco Tron** (1517-1520) kovao novac sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **V T**.

Umro **Bernard Pima**, slavom ovjenčani pjesnik, epitaft u crkvi **sv. Marije** „od rijeke“.

1518.g.

Prvi pomen zavjetne crkve **Gospe od Zdravlja** na pola uspona na brdo **Sveti Ivan**.

Izrada novih **orgulja** u katedrali **sv. Tripuna** povjerena kanoniku **Juraju Celidonio** iz Splita.

1520.g.

Providur **Alvize Kapelo** (1520-1521).

Pripremljen kamen i kreč za popravku bastiona **Citadela**.

1522.g.

Providur **Vetor Diedo** (1522-23).

1523.g.

Providur **Moize Venier** (1523-1525) kovao novce sa likom sv. Tripuna i inicijalima: **M V**.

1525.g.

Providur **Frančesko Taja-pjetra** (1525-1526).

16. marta:

Na zahtjev admirala **Ivana Beli** potvrđen **Statut** (matrikula) Bokeljske mornarice.

1526.g.

Providur **Domenego Griti** (1526-1527) kovao novac sa likom sv. Tripuna, porodičnim grbom i inicijalima: **D G**.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stižu u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,

U Tivtu kod povjerenika Andrije Krstovića,

U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,

U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,

U Herceg Novom u župnom uredu sv. Jeronim i kod predsjednice Crnić

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Preplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

Frikom

www.frikom.com

ZAGREB

HRVATSKA

grad kulture

pogledajte osluhnite osjetite

ISKORISTITE MOGUĆNOSTI KOJE VAM PRUŽA **ZAGREB CARD!** www.zagrebcard.fivestars.hr

